

Strategia IIT

**Partnerstwo
Lubuska 9**

Pomoc Techniczna
dla Funduszy Europejskich

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

miasto i gmina
Bytom
Odrzański

gmina
Kolsko

miasto i gmina
Koźuchów

gmina
Nowa Sól

gmina
Nowe
Miasteczko

gmina
Siedlisko

miasto i gmina
Sława

miasto i gmina
Szlichtyngowa

miasto i gmina
Wschowa

Strategia IIT

Strategia terytorialna

Partnerstwo Gmin - Lubuska 9

Opracowanie

Związek Miast Polskich

Zespół autorski

Mariusz Goraj, Piotr Górka, Piotr Jański, Artur Jastrzębski, Krzysztof Koman, Sandra Kozica, Justyna Pietrzykowska, Joanna Sikorska, Justyna Wieczorkiewicz-Molendo.

Kierownik projektu CWD

Jarosław Komża

Projekt „Centrum Wsparcia Doradczego 2023” jest trzecią edycją projektu strategicznego pod nazwą Centrum Wsparcia Doradczego, zainicjowanego przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej. Obecna edycja CWD wdrażana jest przez Fundację Fundusz Współpracy oraz Związek Miast Polskich.

Program ma na celu popularyzowanie idei partnerstwa międzysamorządowego oraz budowanie kompetencji samorządów lokalnych do strategicznego planowania rozwoju we współpracy z innymi JST i planowania kompleksowych przedsięwzięć, rozwiązujących problemy rozwojowe i odpowiadających zidentyfikowanemu potencjałowi obszaru partnerstwa.

Projekt „Centrum Wsparcia Doradczego 2023” realizowany jest w okresie od lipca do końca grudnia 2023 roku w ramach programu Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich 2021-2027

2022-23 © Związek Miast Polskich

Skład Partnerstwa:

1. miasto i gmina Bytom Odrzański,
2. gmina Kolsko,
3. miasto i gmina Kozuchów,
4. gmina Nowa Sól,
5. gmina Nowe Miasteczko,
6. gmina Siedlisko,
7. miasto i gmina Sława,
8. miasto i gmina Szlichtyngowa,
9. miasto i gmina Wschowa.

Skład Rady Partnerstwa:

- **Alina Śmigiel** – Przewodniczący Rady Partnerstwa, Burmistrz Kozuchowa,
- **Konrad Antkowiak** – Zastępca Przewodniczącego Rady Partnerstwa, Burmistrz Miasta i Gminy Wschowa,
- **Izabela Bojko** – Wójt Gminy Nowa Sól,
- **Iwona Brzozowska** – Wójt Gminy Kolsko,
- **Cezary Sadrakuła** – Burmistrz Sławy,
- **Jacek Sauter** – Burmistrz Bytomia Odrzańskiego,
- **Daniel Kołtun** – Wójt Gminy Siedlisko,
- **Jolanta Wielgus** – Burmistrz Miasta i Gminy Szlichtyngowa,
- **Paweł Kozłowski** – Burmistrz Gminy i Miasta Nowe Miasteczko.

Skład Grupy Roboczej - Koordynatorzy:

- **Karina Jarosz** – Kierownik Biura Partnerstwa Gmin Lubuska 9 Koordynator Grupy Roboczej Partnerstwa – Urząd Miejski w Kozuchowie,
- **Ewa Bembnowicz, Ewa Winnicka** – Urząd Miejski w Kozuchowie,
- **Monika Pelc, Adrian Niżnikowski, Tomasz Chmielewski** – Urząd Miejski w Bytomiu Odrzańskim,
- **Tatiana Wasielewska, Anna Walner** – Urząd Miasta i Gminy w Szlichtyngowie,
- **Agnieszka Tomczak, Marzena Choma** – Urząd Miasta i Gminy Wschowa,
- **Łukasz Kubiszyn** – Urząd Gminy Nowa Sól,
- **Bożena Skoczeń** – Urząd Gminy Siedlisko,
- **Renata Chodak** – Urząd Gminy Kolsko,
- **Paulina Dorosz, Sylwia Gulczyńska** – Urząd Miejski w Sławie,
- **Anna Kwapien, Tomasz Wysoczański** – Urząd Miejski Nowe Miasteczko.

Spis treści

1. Wstęp	8
1.1. Wprowadzenie	8
2. Synteza diagnozy, analiza uwarunkowań i powiązań strategicznych	10
2.1. Podstawowe informacje o Partnerstwie.....	10
2.2. Analiza zdiagnozowanych uwarunkowań rozwojowych.....	14
2.3. Kluczowe potencjały rozwojowe Partnerstwa	21
2.4. Analiza SWOT	25
2.5. Analiza powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych	31
2.6. Planowanie transportu na obszarze Partnerstwa.....	35
3. Cele Partnerstwa i ich operacjonalizacja	39
3.1. Cele Strategii Partnerstwa	39
3.2. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych.....	59
3.3. Wskaźniki rezultatu i produktu	67
4. Wymiar przestrzenny w strategii rozwoju obszaru Partnerstwa.....	70
4.1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru Partnerstwa.....	70
4.2. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej.....	82
4.3. Obszary strategicznej interwencji określone w Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030	94
4.4. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla Partnerstwa	101
5. Projekty	120
5.1. Powiązanie pomiędzy projektami.....	173
5.2. Procedura wyboru projektów strategicznych	177
6. Wdrażanie: warunki i procedury obowiązujące w realizacji Strategii	179
6.1. Zarządzanie wdrażaniem Strategii	179
6.2. Monitorowanie i ocena wdrażania	182
7. Opis zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych	186
7.1. Partycypacja społeczna na etapie przygotowywania Strategii	186
7.2. Partycypacja społeczna na etapie realizacji Strategii.....	190
7.3. Partycypacja społeczna na etapie oceny efektów strategii	191
8. Opis procesu strategicznej oceny oddziaływania na środowisko	192
9. Źródła finansowania	193
10. Wykazy i spisy.....	195

1. Wstęp

1.1. Wprowadzenie

Jednym z celów polityki spójności Unii Europejskiej w ramach perspektywy finansowej na lata 2021-2027 jest zwiększenie wpływów lokalnych wspólnot na kształtowanie polityki terytorialnej. Cel 5 „Europa bliżej obywateli” skupia się na wzmocnieniu roli samorządów terytorialnych w stymulowaniu procesów rozwojowych w oparciu o działania wynikające ze strategii terytorialnych. Fundamentem do podejmowania tych interwencji jest współpraca samorządów - na bazie zawiązywanych partnerstw - w ramach odpowiednich instrumentów terytorialnych polityki spójności, tj. ZIT i IIT.

Niniejsza Strategia Partnerstwa Gmin Lubuska 9 - zgodnie z brzmieniem art.36 ust.8 p.1 ustawy o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027 - stanowi odpowiedź na problemy, potrzeby rozwojowe, wyzwania i szanse wskazane w przeprowadzonej diagnozie obszaru Partnerstwa¹. Strategia i jej proces przygotowywania są zgodne z ustawą z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027.

Dokument strategiczny opracowany został zgodnie z metodologią prac określoną przez Związek Miast Polskich i zawiera m.in. syntezę diagnozy, cele rozwojowe Partnerstwa oraz odpowiadające im kierunki działań, wskaźniki, listę projektów wraz z informacją o ich wyborze, system partycypacji społecznej, źródła finansowania i opis systemu wdrażania.

Wskazane w dokumencie projekty mają charakter zintegrowany w oparciu o założenia Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej przedstawione w dokumencie pn. *„Zasady realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie 2021 -2027”*. Z kolei prezentowane w Strategii podejście zintegrowane oparte jest na autorskiej koncepcji wiązek projektowych, stanowiących fundament do wykazania powiązań między projektami, celami oraz działaniami.

¹ Raport diagnostyczny – Portret Partnerstwa Lubuska 9, opracowanie Związku Miast Polskich, 2022.

Zakres Strategii, w szczególności w odniesieniu do wzoru listy projektów, podejścia zintegrowanego, wskaźników, został skonsultowany w toku prac nad strategią z przedstawicielami Instytucji Zarządzającej Województwa Lubuskiego. Strategia została opracowana także w oparciu o procedurę opiniowania strategii IIT wskazaną przez IZ programu regionalnego.

Projekt Strategii terytorialnej został przygotowany przez Partnerów i zespół ekspertów Związku Miast Polskich w okresie listopad 2022 r. – kwiecień 2023 r. w ramach projektu Centrum Wsparcia Doradczego Plus, zainicjowanego przez Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej. W prace nad dokumentem zaangażowani zostali przedstawiciele samorządów tworzących Partnerstwo (Rada Partnerstwa oraz Grupa Robocza) oraz partnerzy społeczno-gospodarczy i interesariusze różnych środowisk. Ostateczny kształt projektu strategii został zatwierdzony przez Radę Partnerstwa.

Rysunek 1. Centrum Wschowy.

Źródło: Urząd Miejski we Wschowie.

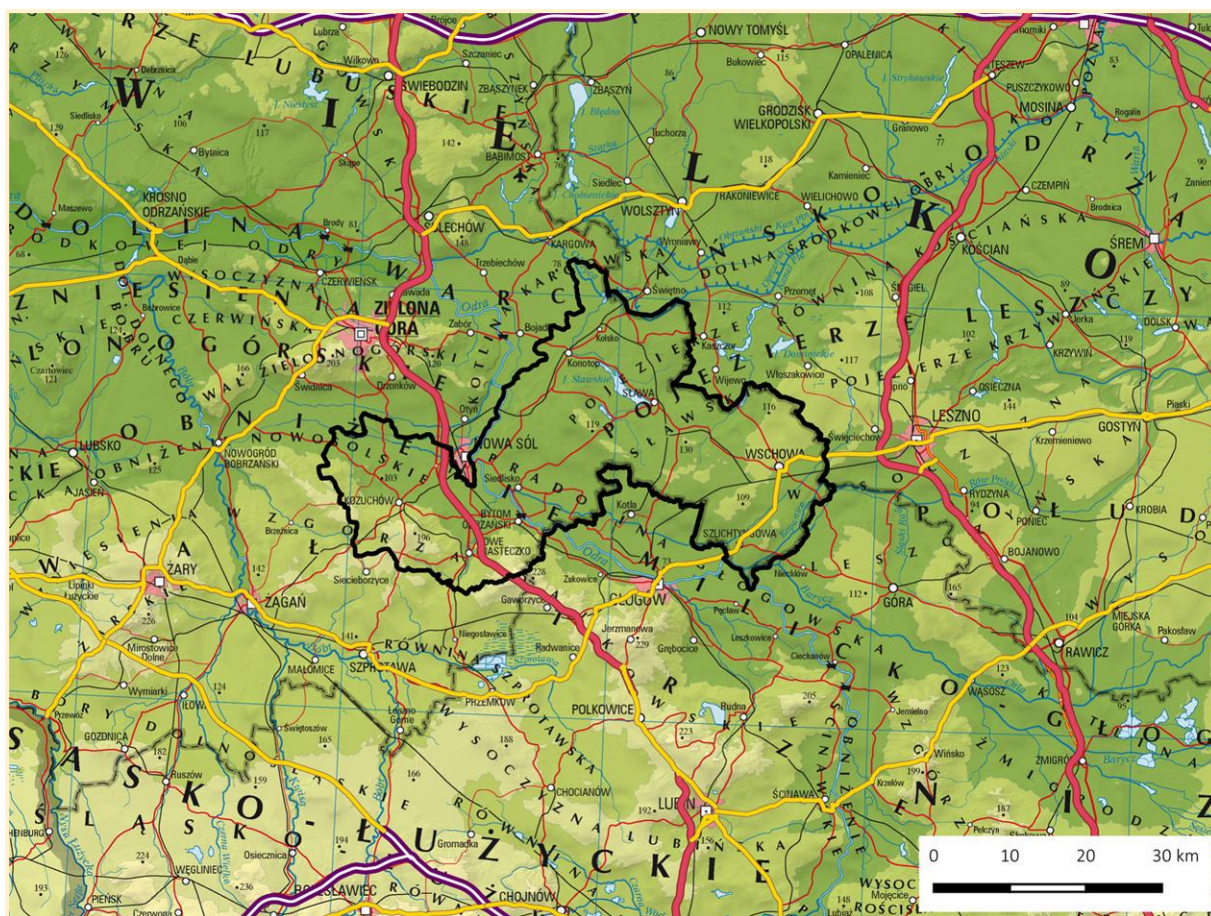
2. Synteza diagnozy, analiza uwarunkowań i powiązań strategicznych.

2.1. Podstawowe informacje o Partnerstwie

13 stycznia 2021 r. władze dziewięciu gmin z południowo-wschodniej części województwa lubuskiego podpisały list intencyjny w sprawie wzmocnienia partnerstwa międzygminnego. Istotą dokumentu było formalne wyrażenie woli i gotowości do współpracy w zakresie realizacji zadań wpływających na rozwój społeczno-gospodarczy regionu, a także intensyfikację wzajemnej współpracy w latach 2022-30. 19 kwietnia 2022 r. Zarząd Województwa Lubuskiego podjął decyzję o zgłoszeniu Partnerstwa do udziału w projekcie Centrum Wsparcia Doradczego Plus, jako spełniającego warunek zaliczenia do krajowych Obszarów Strategicznej Interwencji. W związku z zakwalifikowaniem Partnerstwa do projektu CWD+, poszczególne rady gmin podjęły w czerwcu 2022 r. uchwały w sprawie wyrażenia zgody na zawarcie porozumienia międzygminnego w celu przygotowania i realizacji strategii „Partnerstwa Gmin-Lubuska 9”. Zostało ono zawarte 8 maja 2023 r.

Obszar Partnerstwa położony jest w zachodniej Polsce, w południowo-wschodniej części województwa lubuskiego, na pograniczu z województwem wielkopolskim (od strony północno-wschodniej) oraz dolnośląskim (od strony południowo-wschodniej). Od zachodu sąsiaduje z powiatami województwa lubuskiego – żagańskim, zielonogórskim oraz (północna granica gminy Kozuchów) z Zieloną Górą. W skład Partnerstwa wchodzi wszystkie gminy powiatu wschowskiego oraz (poza miastem Nowa Sól i gminą Otyń) nowosolskiego. Na koniec 2021 r. obszar Partnerstwa o powierzchni 1 280,76 km² zamieszkiwało 78 539 osób.

Rysunek 2. Położenie Partnerstwa Lubuska 9 w skali regionu.

Źródło: opracowanie ZMP na podstawie danych GUGiK oraz GDDKiA.

Głównymi ośrodkami miejskimi położonymi na obszarze Partnerstwa są Wschowa, Kozuchów, Sława i Bytom Odrzański. Mniejszymi miastami Partnerstwa są siedziby gmin Nowe Miasteczko i Szlichtyngowa. Pozostałe miejscowości to ośrodki wiejskie.

Obszar Partnerstwa położony jest wzdłuż rzeki Odry, pomiędzy ujściami Baryczy i Czarnej Strugi. Południowo-zachodnia część Partnerstwa leży na Wzgórzach Dalkowskich, przechodzących w kierunku Odry w Pradolinę Głogowską. Północną część Partnerstwa stanowi Pojezierze Sławskie oraz część Kotliny Kargowskiej.

Zasadnicza część obszaru Partnerstwa przedstawia krajobraz nizinny – jedynie południowo-zachodnia część położona jest na zróżnicowanych wzgórzach morenowych o wysokości dochodzącej do 130 m n.p.m. Teren Pradoliny Głogowskiej uznawany jest za jeden z najcieplejszych regionów w Polsce z okresem wegetacji roślin ok. 220 dni w roku. Lesistość obszaru Partnerstwa wynosi 39 % (wobec 30,8% średniej dla całego kraju), a główne kompleksy leśne położone są na terenie gmin Sława, Nowa Sól, Kolsko i Wschowa.

Północna i północno-wschodnia część obszaru Partnerstwa obfituje w akweny wodne, które są znaczącymi i popularnymi ośrodkami turystycznymi. Najważniejszym z nich jest Jezioro Sławskie, które ze względu na swoją wielkość (ok. 8,2 km²) nazywane było „śląskim morzem”. Do największych jezior możemy zaliczyć także jeziora Lgińsko (gmina Wschowa), Orchowe (gmina Kolsko) czy jeziora tarnowskie (gmina Sława).

Główne szlaki komunikacji drogowej przebiegające przez obszar Partnerstwa to droga ekspresowa S3 (węzły na obszarze Partnerstwa: Nowe Miasteczko, Nowa Sól-Zachód i Nowa Sól-Południe) i droga krajowa nr 12 (na terenie gmin Szlichtyngowa i Wschowa). Podstawowy układ komunikacji drogowej stanowi gęsta sieć dróg wojewódzkich: 278, 283, 292, 293, 296, 297, 305, 315 316, 318, 319, 321, 324, 325, 326, 333 uzupełniana drogami powiatowymi i gminnymi.

Transport kolejowy dostępny jest poprzez linię kolejową nr 273 (Nadodrzanica) i nr 14, przy czym osobowe połączenia kolejowe dostępne są dla podróżnych na obszarze Partnerstwa wyłącznie na stacjach w Bytomiu Odrzańskim, we Wschowie i w Starych Drzewcach w Gminie Szlichtyngowa. Podstawą publicznego transportu zbiorowego są przewozy kołowe, świadczone przez regionalnych i lokalnych przewoźników, a w południowo-zachodniej części Partnerstwa przez Międzygminne Przedsiębiorstwo Komunikacji SubBus.

Podstawowa infrastruktura zeroemisyjnego transportu rowerowego na obszarze Partnerstwa jest na stosunkowo niskim poziomie. Dynamicznie rozwijane są ścieżki rowerowe o charakterze rekreacyjnym i turystycznym, jednak drogi rowerowe posiadające cechy infrastruktury komunikacyjnej są wciąż niewystarczające, mając na względzie wielkość obszaru Partnerstwa, uwarunkowania jego zabudowy oraz posiadane zasoby turystyczne i rekreacyjne. Nie istnieje również żaden zorganizowany system wypożyczalni rowerów.

Nierównomierny jest poziom dostępu do szerokopasmowego Internetu na obszarze Partnerstwa – tereny położone w jego północnej i środkowej części stanowią pod tym względem w znacznej mierze „białe plamy” na mapie połączeń udostępnionej przez Centrum Projektów Polska Cyfrowa.

Partnerstwo Lubuska 9 cechuje stosunkowo wysoka atrakcyjność turystyczna oraz zróżnicowana paleta walorów turystycznych. Ugruntowaną markę posiadają ośrodki turystyczne zlokalizowane nad jeziorami, w szczególności Sława, Lubiatów i Lgiń. Stale rozwija się budownictwo letniskowe i rekreacyjne, w szczególności w pozostałych miejscowościach nad jeziorami, m.in. w Tarnowie Jeziernym, Radzynie (gmina Sława) i Jesionce (gmina Kolsko). We wszystkich gminach Partnerstwa znajdują się liczne, cenne przykłady architektury sakralnej i pałacowo-dworskiej z okresu XVIII i XIX

stulecia. Na uwagę zasługują także zachowane historyczne miejskie układy urbanistyczne.

Do najcenniejszych obiektów zabytkowych położonych na obszarze Partnerstwa możemy zaliczyć:

- Zamek i mury obronne w Kozuchowie,
- Późnorennesansowy ratusz oraz zespoły kamienic z XVIII-XIX w. w Bytomiu Odrzańskim,
- Kościół farny we Wschowie,
- Poewangelicki kościół Żłóbka Pana Jezusa we Wschowie,
- Zespół klasztorny franciszkanów we Wschowie.

Szczególnie cennymi zabytkami są dzieła sztuki funeralnej, które znajdują się w szczególności w Kozuchowie, Wschowie i Bytomiu Odrzańskim – ewangelickie cmentarze należą do najpiękniejszych nekropolii w Polsce, stanowiąc unikatowe w skali kraju pomniki kultury funeralnej.

Rysunek 3. Lapidarium rzeźby nagrobnej w Kozuchowie.

Źródło: Krzysztof Koman, Związek Miast Polskich.

2.2. Analiza zdiagnozowanych uwarunkowań rozwojowych

2.2.1. Kluczowe problemy rozwojowe Partnerstwa

Zgodnie z wyznaczonymi w Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030² Obszarami Strategicznej Interwencji (OSI) gmina Kolsko została zaliczona – jako jedna z 10 gmin w całym województwie - do obszarów znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji rozwojowej (uwzględniając obszary społeczny, gospodarczy i demograficzny). Pozostałe gminy tworzące Lubuską 9 również posiadają szereg deficytów, a ich sytuacja nie jest stabilna, stąd zostały zaklasyfikowane jako gminy o utrudnionych warunkach rozwojowych. Zapisy regionalnej Strategii są tożsame z opracowanym wcześniej Planem zagospodarowania przestrzennego województwa lubuskiego³, który wyznaczył obszary funkcjonalne o znaczeniu dla polityki przestrzennej kraju, jak również obszary funkcjonalne o znaczeniu regionalnym i lokalnym. Wśród gmin tworzących Partnerstwo Lubuska 9 Wschowa została uznana za ośrodek lokalny pełniący uzupełniającą rolę w stosunku do ośrodków subregionalnych, a gminy Kozuchów i Nowa Sól zakwalifikowane zostały do grona wiejskich obszarów funkcjonalnych uczestniczących w procesach rozwojowych, tzn. położonych w strefach bezpośredniego oddziaływania miejskich obszarów funkcjonalnych. Pozostałe gminy Partnerstwa (a także obszar wiejski gminy Wschowa) zaliczone zostały do kategorii wiejskich obszarów funkcjonalnych wymagających wsparcia procesów rozwojowych. Oznacza to, iż „znajdują się one poza strefą bezpośredniego oddziaływania miejskich ośrodków funkcjonalnych i nie są objęte ich potencjałem rozwojowym. Szczególnie niekorzystnym zjawiskiem charakterystycznym dla tych obszarów jest odpływ ludności, a bariery w rozwoju stanowią głównie: niska dostępność do usług publicznych, zły stan techniczny zabudowy, słaba jakość infrastruktury technicznej oraz niska dostępność komunikacyjna.”

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa wyróżnia także obszary funkcjonalne wymagające restrukturyzacji i rozwoju nowych funkcji przy wsparciu instrumentów właściwych polityce regionalnej. Są to miejsca, w których występuje koncentracja problemów o charakterze społeczno-gospodarczym, które mogą mieć znaczenie w skali regionu i kraju. Zgodnie z kryteriami zawartymi w Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 oraz Krajowej Strategii Rozwoju

² Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030, uchwała Sejmiku Województwa Lubuskiego nr XXVIII/397/21 z dnia 15 lutego 2021 r.

³ Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego, Dz. Urz. Woj. Lub. z dnia 2 maja 2018 r. poz. 1163.

Regionalnego wyróżniono pięć typów obszarów wymagających długofalowej interwencji:

- I. Obszary o najniższym stopniu rozwoju i pogarszających się perspektywach rozwojowych,
- II. Miasta i inne obszary tracące funkcje społeczno-gospodarcze,
- III. Obszary o najniższym poziomie dostępu do dóbr i usług warunkujących możliwości rozwojowe,
- IV. Obszary przygraniczne,
- V. Obszary o najniższej dostępności transportowej do ośrodków wojewódzkich.

Tabela 1. Klasyfikacja gmin pod względem występowania typu obszaru wymagającego długofalowej interwencji.

NAZWA GMINY	TYP OBSZARU WYMAGAJĄCY DŁUGOFALOWEJ INTERWENCJI				
	I	II	III	IV	V
Bytom Odrzański	X	X			
Kolsko	X		X		
Koźuchów	X				
Nowa Sól	X				
Nowe Miasteczko	X	X			
Siedlisko	X	X			
Sława		X	X		
Szlichtyngowa	X	X			X
Wschowa	X	X			X

Źródło: opracowanie ZMP na podstawie PZPWL.

Jak widać, największa koncentracja wyzwań rozwojowych dotyczy gmin ze wschodniej części obszaru Partnerstwa. Jest to niewątpliwie pokłosie ich marginalnego – w odniesieniu do rdzenia rozwojowego regionu – położenia na styku trzech województw.

Przeprowadzone w ramach diagnozy obszaru Partnerstwa analizy i prace badawcze pozwoliły pokazać wielopłaszczyznowo stojące przed nim wyzwania rozwojowe i potrzeby mieszkańców, przedsiębiorców i samorządów Lubuskiej 9. Znacząca część barier rozwojowych jest tożsama z problemami dotyczącymi większości województwa Lubuskiego, w szczególności gminy zaliczone do tożsamych Obszarów Strategicznej Interwencji.

Pierwszoplanowe są dynamicznie postępujące zmiany demograficzne, których skutki bezpośrednio przełożyć się mogą w najbliższych latach na lokalną gospodarkę, jak i usługi rynkowe oraz publiczne – rosnąca liczba seniorów i malejąca liczba dzieci oraz młodzieży spowodują zupełnie inne oczekiwania mieszkańców w zakresie sieci szkół, placówek opieki zdrowotnej, pomocy środowiskowej, transportu publicznego czy podstawowej infrastruktury. Drugim fundamentalnym wyzwaniem są zmiany klimatyczne oraz szeroko rozumiana problematyka związana z ochroną środowiska, w szczególności zasobów wodnych i czystości powietrza. Nasilające się od lat problemy związane z suszą w perspektywie najbliższych lat mogą stanowić istotny czynnik niezwykle negatywnie wpływający na lokalne rolnictwo, jak i dostępność wód do celów bytowych i gospodarczych. Prowadzenie efektywnej polityki w zakresie planowania i realizacji działań rozwojowych, pozyskiwanie funduszy oraz dostosowanie usług publicznych do wymogów współczesnego, cyfrowego świata – to wyzwania, z którymi coraz trudniej radzą sobie rozbudowane organizmy administracji samorządowej dużych ośrodków wojewódzkich. Tempo zmian otoczenia prawnego, rosnące koszty realizacji usług publicznych i dramatyczne braki specjalistów powodują, iż niewielkie gminy wiejskie oraz miejsko-wiejskie skazane są w coraz większym stopniu na poszukiwanie zewnętrznych podmiotów do realizacji szeregu usług. Prowadzi to do pogłębiania deficytów kompetencyjnych kadr urzędów oraz dalszego uzależniania się samorządów od outsourcingu.

Wskazane powyżej problemy nie wyczerpują całego katalogu wyzwań, z jakim przychodzi się dziś mierzyć samorządom Partnerstwa. Dla potrzeb przygotowanego w 2022 r. Raportu diagnostycznego – Portretu Partnerstwa Lubuska 9, przeprowadzono szczegółową analizę obszaru Partnerstwa w czterech wymiarach: gospodarczym, społecznym, środowiskowo-przestrzennym oraz administracyjno-samorządowym. Jednym z elementów prac diagnostycznych była analiza ekspercka, badania danych statystycznych oraz prace warsztatowe z władzami samorządów Partnerstwa i członkami Grupy Roboczej, których efektem było zidentyfikowanie kluczowych problemów obszaru Partnerstwa.

2.2.1.1. Kluczowe problemy Partnerstwa w obszarze gospodarczym

- Niski i nierównomierny poziom wykorzystania posiadanych zasobów i walorów turystycznych, rekreacyjnych i kulturowych.
- Brak dedykowanej przedsiębiorcom i inwestorom polityki rozwoju obszaru i poszczególnych gmin.
- Wykluczenie komunikacyjne poszczególnych miejscowości i całego obszaru.
- Niska dostępność komunikacyjna Partnerstwa (kolejowa, drogowa, lotnicza).
- Brak wykorzystania potencjału gospodarczego Odry.
- Niski poziom promocji gospodarczej regionu.
- Brak uzbrojonych terenów przeznaczonych pod działalność gospodarczą.
- Brak atrakcyjnych ofert pracy dla osób z wyższymi kwalifikacjami.
- Brak bazy mieszkaniowej dla pracowników lokalnych firm.
- Niski poziom gazyfikacji gmin.
- Istniejące ograniczenia środowiskowe
- Niedostosowanie wykształcenia i kompetencji absolwentów szkół do potrzeb rynku.
- Brak motywacji części mieszkańców do podjęcia pracy – zbyt niskie zarobki.
- Brak pracowników na rynku.
- Niewystarczający rozwój infrastruktury turystycznej.
- Brak marki miejsca.

2.2.1.2. Kluczowe problemy Partnerstwa w obszarze społecznym

- Wykluczenie komunikacyjne większości miejscowości obszaru.
- Brak dostępu (w szczególności na terenach wiejskich) do usług zdrowotnych, kulturalnych, społecznych i oferty sportowo-rekreacyjnej.
- Zły stan istniejącej oraz brak dostępności nowej oferty mieszkań komunalnych.
- Brak tożsamości kulturowej mieszkańców.

- Niski poziom szkolnictwa branżowego i niedopasowania oferty szkolnictwa technicznego i branżowego do potrzeb lokalnego rynku.
- Brak atrakcyjnej oferty zajęć rozwijających kluczowe kompetencje wśród uczniów (dzieci i młodzieży).
- Brak wykwalifikowanej kadry (dla firm i instytucji publicznych).
- Uzależnienia (alkoholizm, narkomania).
- Nieudolność życiowa.
- Zbyt rozbudowane programy socjalne zniechęcające do podejmowania pracy i własnego rozwoju.
- Brak miejsc w żłobkach.
- Brak ofert aktywizujących osoby z niepełnosprawnościami.
- Wyuczone, dziedziczne bezrobocie.
- Wykluczenie cyfrowe.
- Brak polityk dedykowanych seniorom.
- Niska aktywność społeczna.

2.2.1.3. Kluczowe problemy Partnerstwa w obszarze środowiskowo-przestrzennym

- Niewykorzystanie potencjałów środowiskowych dla równomiernego rozwoju obszaru.
- Zanieczyszczenie rzek i jezior.
- Zanieczyszczenie powietrza (smog i zakłady przemysłowe).
- „Kopciuchy” – wysoka liczba rozproszonych, szkodliwych źródeł ciepła (niska emisja).
- Brak kompleksowej polityki zagospodarowania przestrzennego.
- Chaotyczna zabudowa wypoczynkowo-rekreacyjna.
- Niski poziom estetyki przestrzeni w miastach.
- Rozproszona zabudowa.
- Brak uzbrojonych terenów pod zabudowę mieszkaniową i inwestycyjną.
- Słaba sieć dróg i ścieżek rowerowych.
- Nielegalne wysypiska śmieci, niska świadomość społeczna w zakresie gospodarki odpadami.
- Nieszczelne i nielegalne szamba.
- Brak monitoringu stanu środowiska.
- Zanieczyszczenia przemysłowe (przede wszystkim z hut miedzi).

- Brak zaangażowania społeczności lokalnych w utrzymanie czystości (niska świadomość społeczna).
- Brak dostępu do środków finansowych na kompleksową likwidację źródeł niskiej emisji pyłów w instytucjach publicznych i zabudowie mieszkaniowej.

2.2.1.4. Kluczowe problemy Partnerstwa w obszarze administracyjno-samorządowym

- Niski poziom współpracy JST i brak koordynacji działań rozwojowych.
- Brak środków finansowych na dostosowanie budynków użyteczności publicznej dla potrzeb osób z niepełnosprawnościami i seniorów.
- Zły stan techniczny obiektów użyteczności publicznej – brak środków na modernizację techniczną, teletechniczną, energetyczną i funkcjonalną.
- Brak środków na zatrudnienie odpowiedniej klasy specjalistów, szkolenia i rozwój pracowników administracji samorządowej.
- Brak stabilności otoczenia prawnego.
- Brak odpowiedniej komunikacji pomiędzy organami wojewódzkimi, samorządowymi, powiatowymi a gminami.
- Zbyt mała ilość form wsparcia NGO.
- Niski poziom zaufania społecznego do administracji.
- Bardzo wymagająca, angażująca czasowo, proceduralnie i kosztowo (dodatkowe opracowania, materiały, projekty, ekspertyzy) działalność Lubuskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (LWKZ) przy uzgodnieniach inwestycji/ zadań na licznych obszarach objętych ochroną konserwatorską.
- Zbyt niski poziom zarobków urzędników – ramy formalne i bariery społeczne.

Rysunek 4. Rynek w Bytomiu Odrzańskim.

Źródło: Krzysztof Koman, Związek Miast Polskich.

2.2.2. Kluczowe potrzeby rozwojowe Partnerstwa

Określenie kluczowych potrzeb rozwojowych ma na celu określenie najistotniejszych kierunków działań, jakie mają przyczynić się do zatrzymania negatywnych procesów w poszczególnych obszarach funkcjonowania Partnerstwa, bazujących na wskazanych w dalszej części dokumentu zidentyfikowanych zasobach.

Podstawowym czynnikiem, leżącym u podstaw działań samorządów tworzących Partnerstwo, jest pogłębienie integracji gmin Lubuskiej 9 w zakresie planowania i realizowania polityk rozwoju. Podejmowane wspólnie inicjatywy mogą pozwolić na efektywne zmierzenie się ze zdiagnozowanymi problemami – współpraca gmin w zakresie świadczonych usług, specjalizacja poszczególnych urzędów w określonych kierunkach działań, integracja w zakresie transportu, oświaty, kultury czy działań promocyjnych dają szansę na wykreowanie nowego modelu zarządzania obszarem, a przede wszystkim – pozwalają mieć nadzieję, na skuteczne zmierzenie się ze stojącymi przed nimi barierami.

Bez wątpienia działania samorządów Partnerstwa powinny skupić się na obszarach zapewnienia mieszkańcom dostępu do możliwie najwyższej jakości i zróżnicowanej oferty usług publicznych (dostępnych na poziomie gmin), budowaniu marki miejsca, jako atrakcyjnej przestrzeni turystycznej i osiedleńczej oraz poprawie stanu środowiska naturalnego.

W zakresie rozwoju usług publicznych niebagatelną rolę odgrywają działania w dziedzinie oświaty i edukacji. Z jednej strony dotyczy to dalszych inwestycji w istniejącą bazę szkolno-oświatową, jej modernizację i rozbudowę, która – w szczególności na terenach wiejskich – służy całym wspólnotom lokalnym, a nie jedynie społecznościom szkolnym. Z drugiej istotne będą aktywne działania w zakresie wzmacniania kompetencji pracowników szkół, w szczególności nauczycieli, ale i aktywne działania edukacyjne skierowane do uczniów wszystkich grup wiekowych, których efektem ma być umożliwienie wykorzystywania w procesach dydaktycznych nowych metod i narzędzi, jak i poszerzanie posiadanej przez uczniów wiedzy. Efektywne i innowacyjne projekty w dziedzinie oświaty i edukacji pozwolą na podniesienie atrakcyjności osiedleńczej gmin, jak i przyczynią się długofalowo do podniesienia kompetencji przyszłych pracowników, co wpłynie na jakość lokalnej przedsiębiorczości.

Rozwój lokalnych przedsiębiorstw i wzmacnianie poziomu rozwoju gospodarczego obszaru Partnerstwa stają się także głównymi potrzebami rozwojowymi. Aktywna współpraca z przedsiębiorcami, włączanie środowiska przedsiębiorców w procesy partycypacyjne związane z bieżącym funkcjonowaniem poszczególnych gmin, ale także przygotowanie i realizacja programów zachęcających podmioty prowadzące działalność gospodarczą na obszarze Partnerstwa do dalszych procesów inwestycyjnych i rozwojowych, stanowić powinny fundament budowania wzajemnych relacji pomiędzy samorządami a otoczeniem gospodarczym. Pozwolą one również na dalszy rozwój lokalnych przedsiębiorstw, podniesienie poziomu świadczonych przez nie usług i wytwarzanych produktów, a co za tym idzie – wzmocnią lokalną gospodarkę i podniosą poziom zamożności i życia mieszkańców.

2.3. Kluczowe potencjały rozwojowe Partnerstwa

Potencjały Partnerstwa to przede wszystkim posiadane zasoby, oferowane produkty i usługi, które przynoszą lub mogą przynieść korzyści bezpośrednie (dochody) lub pośrednie, poprzez wytworzenie wartości dodanej dla mieszkańców i interesariuszy Partnerstwa. Identyfikacja potencjałów Partnerstwa została przeprowadzona w toku prac diagnostycznych, w trakcie warsztatów strategicznych z udziałem członków Rady Partnerstwa i Grupy Roboczej.

Tabela 2. Kluczowe zasoby Partnerstwa.

Kluczowe znaczenie: duży potencjał rozwojowy na przyszłość	Kluczowe znaczenie: mały potencjał rozwojowy na przyszłość
- jeziora, - rzeki, - lasy, - zabytki – zespoły urbanistyczne Wschowy, Koźuchowa i Bytomia Odrzańskiego, - zabytki – zamek i zespół murów obronnych w Koźuchowie, - zabytki sztuki funeralnej – Bytom Odrzański, Koźuchów, Wschowa, - zabytki sakralne, - ścieżki rowerowe, edukacyjne, historyczne, - żeglarstwo i inne sporty wodne, - lokalni przedsiębiorcy i ich produkty (np. Hajduk, Gureczny, Balcerzak).	
Małe znaczenie: duży potencjał rozwojowy na przyszłość	Małe znaczenie: mały potencjał rozwojowy na przyszłość
- położenie na pograniczu 3 województw, w sąsiedztwie zamożnych regionów - istniejąca baza noclegowa i gastronomiczna - rękodzieło, produkty lokalnych KGW, rzemieślników - Eno- i Apiturystyka - Wzgórza Dalkowskie - Odra - Ujście Baryczy do Odry - gleby o wysokiej bonitacji - czyste powietrze - potencjał osadniczy - dziedzictwo historyczne i zabytki	- lokalne wydarzenia społeczno-kulturalne (np. dożynki)

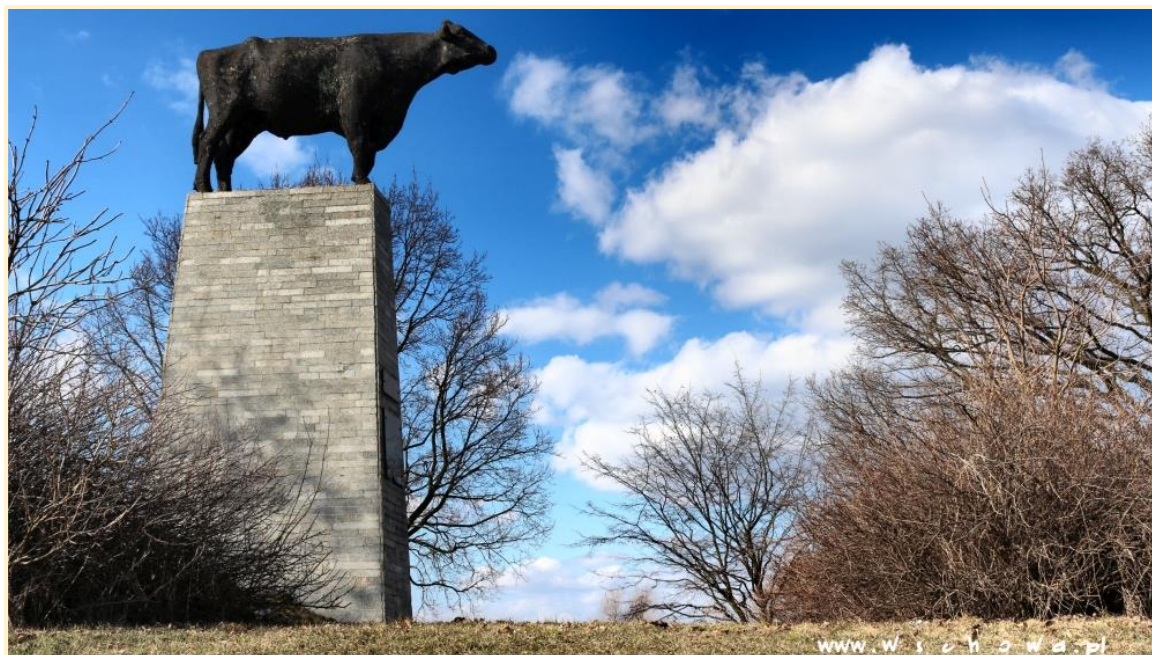
Źródło: opracowanie własne.

Tabela 3. Kluczowe produkty Partnerstwa.

Kluczowe znaczenie: duży potencjał rozwojowy na przyszłość	Kluczowe znaczenie: mały potencjał rozwojowy na przyszłość
- turystyka (wypoczynkowa, krajoznawcza, przyrodnicza, kulturowa) - oferta osiedleńcza (dla mieszkańców otaczających ośrodków miejskich i dalszych metropolii) - produkty przetwórstwa spożywczego i upraw (wędliny, warzywa, owoce)	- zorganizowane formy wypoczynku (harcerstwo, ośrodki wypoczynkowe i kolonijne) - lokalne cykliczne wydarzenia kulturalne (np. Rapstacja, Bluesobranie, Festiwal Henrykowski, Królewski Festiwal Muzyki we Wschowie, turniej rycerski)
Małe znaczenie: duży potencjał rozwojowy na przyszłość	Małe znaczenie: mały potencjał rozwojowy na przyszłość
- istniejąca i dająca możliwość rozwoju baza sportowo-rekreacyjna - szlaki turystyki pieszej i rowerowej - lokalne marki (np. buhaj Ilon, Sława, Wiedźmy z Kolska)	- działalność instytucji kultury, - działalność placówek oświatowych.

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 5. Pomnik byka Ilona we Wschowie.

Źródło: www.wschowa.pl

Wyraźnie widoczne jest skoncentrowanie potencjałów Partnerstwa na walorach środowiskowych i turystycznych. W aspekcie walorów turystycznych ważne jest podkreślenie niedostatecznego wykorzystania posiadanych zasobów w zakresie dziedzictwa kulturowego, w szczególności obiektów zabytkowych, zabytkowych zespołów urbanistycznych oraz unikatowych zabytków sztuki funeralnej. Daje to znaczący potencjał rozwoju tej gałęzi gospodarki oraz znaczące rozszerzenie oferty turystycznej o nowe miejscowości, jak i urozmaicenie istniejącej oferty uznanych ośrodków wypoczynkowych, takich jak Sława czy Lgiń.

Drugim istotnym zestawem potencjałów Partnerstwa są wytwarzane lokalnie produkty, zarówno uznanych regionalnie i lokalnie marek producentów żywności i przetwórstwa spożywczego, jak i stopniowo rozwijających się segmentów rękodzielniczych i rzemiosła.

Posiadane przez Partnerstwo zasoby stanowią mogą istotny czynnik w stopniowym niwelowaniu negatywnych zjawisk demograficznych. Gminy Partnerstwa stanowią niezwykle atrakcyjną przestrzeń osiedleńczą i rekreacyjno-wypoczynkową dla mieszkańców ościennych ośrodków miejskich (Zielona Góra, Zagłębie Miedziowe, Leszno, jak również Poznań i Wrocław), czego odzwierciedleniem są procesy demograficzne zachodzące w ostatnich latach w gminach Nowa Sól i Sława. Posiadany przez wszystkie samorządy Partnerstwa potencjał środowiskowy, jak również ich renta lokacyjna (jeziora, lasy, bliskość większych ośrodków) i infrastrukturalna (gęsta sieć dróg) sprawiają, iż stanowią one niezwykle atrakcyjną przestrzeń do zamieszkania, w szczególności dla mieszkańców otaczających je większych miast. Ponadto, ugruntowana marka turystyczna części miejscowości (przede wszystkim w gminach Sława i Wschowa), wraz z istniejącą w nich infrastrukturą zapewniają dalsze możliwości rozwoju ich funkcji turystycznych. Jest to szczególnie istotne, biorąc pod uwagę potencjał kulturowy (m.in. Bytom Odrzański, Koźuchów, Wschowa) i środowiskowy (m.in. Kolsko, Szlichtyngowa, Siedlisko) pozostałych gmin tworzących Partnerstwo, które także mają możliwości stania się istotnymi ośrodkami turystycznymi.

2.4. ANALIZA SWOT przedstawiająca syntezę diagnozy wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań mających wpływ na rozwój obszaru funkcjonalnego w sferach:

- a) społecznej
- b) gospodarczej,
- c) środowiskowo – przestrzennej.

2.4.1. ANALIZA SWOT - UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
Wzrost pozyskanych środków zewnętrznych.	Postępujący proces starzenia się społeczeństwa oraz wzrost ludności w wieku poprodukcyjnym kosztem liczby osób w wieku produkcyjnym i przedprodukcyjnym.
Aktywna działalność samorządowych instytucji kulturalnych na terenie wszystkich gmin partnerstwa,	Spadek liczby mieszkańców w większości gmin partnerstwa.
Wzrost liczby zarejestrowanych na obszarze Partnerstwa organizacji pozarządowych,	Procesy depopulacji we wszystkich gminach partnerskich Lubuskiej 9.
Dostęp do bibliotek publicznych w każdej z gmin objętych Strategią;	Niedoinwestowanie infrastruktury sportowej, rekreacyjnej, kulturalnej.
Długa tradycja współpracy partnerskiej gmin Lubuskiej 9.	Występujący poziom bezrobocia, w tym zjawisko długotrwałego bezrobocia, szczególnie na terenach gmin wiejskich obszaru partnerstwa.
Współpraca gmin partnerskich z organizacjami pozarządowymi.	Na terenie Partnerstwa gmin Lubuska 9 występuje zbyt wolne dostosowywanie się specjalistycznych usług medycznych do potrzeb społecznych.
Rozwinięta istniejąca infrastruktura przeznaczona na cele edukacyjne na terenie Lubuskiej 9.	Nierównowaga pomiędzy liczebnością grupy produkcyjnej, a całością grupy nieprodukcyjnej (tendencja stale powiększającej się grupy nieprodukcyjnej na terenie całego partnerstwa.
Znajdujące się na obszarze gmin objętych Strategią IIT różne formy opieki społecznej;	Niskie średnie oceny z egzaminów dla ósmoklasistów.
Rozwinięta baza sportowa umożliwiająca uprawianie różnych dyscyplin sportowych i osiąganie wysokich wyników sportowych.	Miejsce zaspokajania potrzeb rynkowych i publicznych odbywa się poza obszarem partnerstwem.

Nieznaczny spadek liczby ludności całego obszaru Partnerstwa Gmin Lubuska 9.	Niski dostęp do publicznych specjalistycznych usług medycznych na terenie Partnerstwa Gmin Lubuska 9.
Dostęp do bibliotek publicznych w każdej z gmin objętych Strategią;	Niski stopień realizacji zajęć pozalekcyjnych na różnych etapach kształcenia na terenie gmin partnerskich Lubuskiej 9.
Wykreowana marka produktów regionalnych i producentów przyciągających turystów na teren partnerstwa.	Zjawisko rozbicia rodzin wskutek emigracji zarobkowej.
Aktywna działalność producentów regionalnych wpisanych do Lubuskiego Centrum Produktu Regionalnego.	Uzależnienie się wielu rodzin od pomocy społecznej i bierność na rynku pracy.
Rosnąca liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych na terenie gmin objętych Strategią IIT,	Słaba integracja osób niepełnosprawnych ze społeczeństwem.
Wzrost wysokości dochodów budżetowych we wszystkich gminach, będący przejawem poprawy ich sytuacji finansowej;	Niedoinwestowanie w utrzymanie obiektów zabytkowych.
Korzystny bilans finansowy w postaci nadwyżek operacyjnych w gminach partnerstwa.	Niedostateczna oferta kulturalna i rozrywkowa dla młodych.
Rosnąca liczba pracujących.	Dominacja mikroprzedsiębiorstw oraz mała liczba średnich i dużych zakładów pracy.
Dobrze rozwinięty sektor usług na terenie partnerstwa: szczególnie przemysłu, budownictwa i gastronomii.	Wskaźnik przedsiębiorczości poniżej średniej dla województwa lubuskiego.
Wzrost udziału budżetów gmin w podatkach dochodowych od osób fizycznych i prawnych.	Znaczne rozdrobnienie gospodarstw rolnych, które produkują głównie na użytek własny i są mało dochodowe.
Poprawa sytuacji majątkowej mieszkańców oraz kondycji finansowej przedsiębiorstw prowadzących działalność na terenie partnerstwa.	Niska oferta rynku pracy, szczególnie związana z nowymi technologiami, naukami technicznymi i społecznymi.
Dobra dostępność komunikacyjna gmin objętych Strategią IIT,	Niski poziom skanalizowania obszaru objętego Strategią IIT.
Rozwinięty handel detaliczny.	Ubogie zasoby mieszkań socjalnych i komunalnych będących do dyspozycji gmin.
Rozwinięte rolnictwo i przetwórstwo spożywcze, turystyka, leśnictwo oraz osadnictwo.	Mały stopień pokrycia planami zagospodarowania przestrzennego we wszystkich gminach objętych Strategią IIT.
Wykreowane produkty turystyczne oraz budownictwo letniskowe i rekreacyjne.	Mała dostępność miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych.
Wysoki odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej.	Niewielka liczba dużych, wiodących

	przedsiębiorstw na obszarze gmin partnerstwa.
Wzrastający poziom gazyfikacji gmin objętych Strategią IIT.	Braki infrastruktury parkingowej.
Różnorodność terenu i walory krajobrazowe w połączeniu z bogactwem chronionej prawnie fauny i flory oraz występowanie na całym terenie gmin objętych Strategią IIT.	Niski poziom zatrudnienia w sektorze rolnym i leśnym, pomimo wysokiej jakości gleb oraz wysokiej lesistości obszaru.
Walory turystyczne oraz dogodne położenie komunikacyjne wpływają na rozwój działalności usługowej, m. in. w zakresie hotelarstwa, gastronomii, turystyki.	Wolniejszy przyrost miejsc pracy aniżeli w innych konkurencyjnych gminach tj. Gmina miejska Nowa Sól, Zielona Góra, Głogów - Zagłębie Miedziowe, Leszno.
Dobrze rozwinięty układ komunikacji drogowej partnerstwa.	Infrastruktura rowerowa na bardzo niskim poziomie.
Spójność historyczna obszaru w krzewieniu dziedzictwa kulturowego.	Niewykorzystany w pełni potencjał turystyczny wynikający z braków w infrastrukturze turystycznej oraz braku promocji, zwłaszcza w gminach Kolsko i Sława.
Użytki rolne i żyzne gleby na terenie całego partnerstwa.	
Duża lesistość obszaru.	
Akweny wodne popularną formą turystyki rekreacyjnej.	
Znaczna bioróżnorodność i zróżnicowanie walorów przyrodniczo-krajobrazowych.	
Wysoka jakość powietrza przejawiająca się niskim poziomem zanieczyszczeń pyłowych i gazowych.	

2.4.2. ANALIZA SWOT – UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE

- a) czynniki społeczne,
- b) czynniki gospodarcze
- c) czynniki środowiskowo – przestrzenne.

SZANSE	ZAGROŻENIA
Pozyskiwanie środków zewnętrznych na wspieranie działań rozwoju kapitału ludzkiego, wzrost integracji międzypokoleniowej.	Pogłębiający się problem ujemnego salda migracji.
Aktywizacja osób starszych na rynku pracy i w życiu społecznym.	Utrzymywanie się negatywnych trendów demograficznych, a w szczególności starzenia

	się społeczeństwa przy małym przyroście naturalnym;
Działania na rzecz zwiększenia dzietności, skuteczna polityka prorodzinna.	Bierna postawa mieszkańców, ograniczone potrzeby integracji społecznej;
Rozwój polityki młodzieżowej, ukierunkowanej na zwiększenie atrakcyjności gmin Partnerstwa Lubuskiej 9 dla tej grupy wiekowej.	Wzrost liczby osób zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym.
Przeciwdziałanie emigracji z regionu, w szczególności powstrzymanie odpływu młodzieży.	Rosnące koszty opieki społecznej oraz opieki medycznej wskutek starzenia się społeczeństwa.
Ograniczenie odpływu mieszkańców oraz napływ nowych poprzez prowadzenie atrakcyjnej polityki mieszkaniowej i zabezpieczenia infrastruktury zaspokajającej potrzeby mieszkańców.	Powiększające się bezrobocie w Polsce, szczególnie wśród ludzi młodych.
Rozwój działalności organizacji III sektora.	Brak środków na rozwój gospodarczy i turystyczny.
Wykorzystanie potencjału podmiotów ekonomii społecznej.	Wrażliwość sektora turystycznego na zmiany gospodarcze.
Wykorzystanie wielokulturowości wspólnoty regionalnej.	Rosnące koszty realizacji inwestycji.
Wzmocnienie e-edukacji na wszystkich szczeblach nauczania.	Rosnące koszty utrzymania i modernizacji infrastruktury technicznej oraz drogowej, brak zainteresowania inwestorów.
Kreowanie silnych więzi wspólnoty regionalnej, budowanie poczucia tożsamości lubuskiej;	Rosnące koszty utrzymania placówek oświatowych rzutujące niekorzystnie na budżet gminy.
Wzmocnienie i wzrost kapitału społecznego poprzez stymulowanie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.	Wzrost cen surowców energetycznych – gazu, węgla i drewna opałowego.
Napływ środków unijnych przeznaczonych na rozwój gospodarczy Polski mające wpływ na rozwój gmin partnerskich.	Pogarszająca się sytuacja ekonomiczna w rolnictwie związana z suszą, obniżaniem się poziomu wód gruntowych – ubożenie wsi wskutek rozdrobnienia gospodarstw, wzrostu kosztów produkcji żywności, inflacji i braku perspektywy rozwoju.
Wykorzystanie wsparcia unijnego do realizacji projektów promujących potencjał turystyczny oraz projektów wspierających rozwój turystyczny w rundzie aplikacyjnej 2021 – 2027.	Pogorszenie się sytuacji na rynku pracy wskutek likwidacji przedsiębiorstw w wyniku rosnących kosztów prowadzenia działalności gospodarczej, co będzie prowadzić do wzrostu bezrobocia na terenie gmin objętych Strategią IIT.

Budowa oferty turystycznej gmin Partnerstwa Lubuskiej 9 w kontekście rozwoju turystyki w regionie i województwie lubuskim (współpraca na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym).	Niewykorzystanie potencjału rozwojowego gmin, wskutek ograniczeń finansowych lub organizacyjnych.
Wzrost liczby podmiotów gospodarczych prowadzących działalność w branży turystycznej oraz w zakresie zakwaterowania i gastronomii.	Migracja młodej, wykształconej i wyspecjalizowanej kadry do pobliskich większych ośrodków miejskich.
Instrumenty wsparcia rozwoju przedsiębiorczości i rolnictwa poprzez dotacje kredyty, pożyczki.	Zanieczyszczenie środowiska naturalnego, szczególnie poprzez wprowadzenie zanieczyszczeń do cieków wodnych oraz obszarów przyrody chronionej, mogące skutkować pogorszeniem walorów i atrakcyjności obszaru gmin należących do obszaru, pod względem turystycznym
Programy rewitalizacji przestrzeni miejskich w oparciu o środki finansowe szczebla krajowego i regionalnego.	Postępująca degradacja obszarów zielonych na rzecz budownictwa mieszkaniowego i zwartej zabudowy wskutek braku zrównoważonego planowania zagospodarowania przestrzennego.
Lubuska Odnowa Wsi.	Zanieczyszczenie rzek i jezior.
Skuteczne pozyskiwanie środków w ramach funduszy europejskich na działania inwestycyjne ukierunkowane na rozwój.	Zanieczyszczenie powietrza (smog i zakłady przemysłowe).
Podjęcie działań w celu pozyskiwania i uzbrojenia terenów pod tereny mieszkalne oraz inwestycje.	
Skuteczna promocja gmin partnerstwa poprzez masowe wydarzenia kulturalne i sportowe w oparciu o istniejącą bazę obiektów historycznych i obiekty rekreacyjne.	
Skuteczne wykorzystanie potencjału turystycznego regionu i jego walorów turystycznych wynikających z jego walorów środowiskowych i dziedzictwa kulturowego poprzez tworzenie infrastruktury turystycznej	
Wykorzystanie potencjału energetycznego OZE.	
Promowanie nowoczesnych i inteligentnych rozwiązań technologicznych przyjaznych środowisku naturalnemu.	

Efektywne gospodarowanie wodą i odpadami przemysłowymi.	
Wspieranie przyjaznych środowisku form mobilności.	
Zwiększenie retencji oraz zagospodarowanie wód opadowych.	
Edukacja ekologiczna i kształtowanie postaw prośrodowiskowych.	
Efektywna ochrona bioróżnorodności i ekosystemów oraz zwierząt.	
Zapobieganie powodziom i suszom.	
Rozwój turystyki, wykorzystującej potencjały i położenie gmin partnerskich Lubuskiej 9.	

2.5. Analiza powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych

Partnerstwo Gmin Lubuska 9 nie posiada jednoznacznie wykształconych **powiązań funkcjonalnych** obejmujących cały jego obszar, lecz jest wiele aspektów wskazujących na powiązania gmin objętych partnerstwem. Poszczególne części Partnerstwa ciążą wyraźnie ku ośrodkom zewnętrznym – Nowej Soli, Zielonej Górze, Głogowowi, Lesznu i Wolsztynowi – co jest efektem ich położenia geograficznego.

W dużych ośrodkach koncentruje się większość usług społecznych i zakładów pracy – co stanowi centrum społeczno-gospodarcze obszaru.

W przeprowadzonych w trakcie procesu diagnostycznego badaniach większość mieszkańców obszaru Partnerstwa wskazywała miejscowości poza nim, jako miejsca zaspokajania swoich potrzeb rynkowych i publicznych. **Obecnie istniejące powiązania** mają charakter wyłącznie lokalny i obejmują funkcjonowanie i współpracę mieszkańców, organizacji i instytucji położonych administracyjnie w bezpośrednim sąsiedztwie (np. gmina Nowe Miasteczko z gminą Koźuchów, Bytom Odrzański z g. Koźuchów, Bytom Odrzański z gminą Siedlisko, Nowe Miasteczko z gminą wiejską Nowa Sól, Nowa Sól z gminą Koźuchów, Kolsko) lub powiatów (np. powiązania mieszkańców Sławy i Szlichtyngowej ze Wschową).

Gminy partnerstwa leżą w bezpośredniej bliskości czterech ważnych ośrodków: Nowej Soli (stanowiącej rdzeń usług publicznych i rynkowych dla całej zachodniej i środkowej części Partnerstwa), Zielonej Góry (jako dominującego ośrodka wojewódzkiego, położonego w bezpośrednim sąsiedztwie zachodniej części Partnerstwa), Zagłębia Miedziowego – w szczególności Głogowa (stanowiącego jedno z najważniejszych miejsc pracy, jak również usług rynkowych i publicznych dla środkowej i wschodniej części Partnerstwa) oraz Leszna (będącego głównym punktem odniesienia w zakresie usług rynkowych dla Wschowy i znaczącej części Powiatu Wschowskiego), a także – w dalszej kolejności – Wolsztyna – sprawiają, iż mieszkańcy obszaru Partnerstwa mają w swoim niemal bezpośrednim zasięgu dostęp do zróżnicowanej oferty usług rynkowych i publicznych w tych ośrodkach, co bezpośrednio wpływa na brak możliwości rozwinięcia rynków lokalnych.

Pomimo braku formalnego połączenia administracyjnego 9 gmin partnerstwa, istnieje wiele aspektów, które łączą samorządy położone na terenie woj. lubuskiego, 2 powiatów: nowosolskiego i wschowskiego oraz 9 gmin należących do partnerstwa: Koźuchów, Bytom Odrzański, Kolsko, Nowa Sól – gmina wiejska, Nowe Miasteczko, Siedlisko oraz Wschowa, Sława, Szlichtyngowa.

Do istniejących powiązań można zaliczyć współpracę w zakresie infrastruktury geograficznej - komunikacyjnej, wspólne walory przyrodnicze, wspólna historia tych regionów oraz stosunki kulturalne, które łączą mieszkańców partnerstwa poprzez uczestnictwo w różnych wydarzeniach kulturalnych, festiwalach, wystawach, koncertach i innych inicjatywach organizowanych na terenie sąsiednich gmin.

Powiązania geograficzno - komunikacyjne

Dostępność zewnętrzną Partnerstwa Gmin Lubuska 9 warunkuje sieć korytarzy komunikacyjnych. Głównymi szlakami komunikacji drogowej przebiegającymi przez obszar Partnerstwa są droga ekspresowa S3 (z węzłami Nowa Sól-Zachód, Nowa Sól-Południe i Nowe Miasteczko) oraz droga krajowa nr 12 (przebiega przez gminy Wschowa i Szlichtyngowa. Jednak to gęsta sieć dróg wojewódzkich: 278, 283, 292, 293, 296, 297, 305, 315, 316, 318, 319, 321, 324, 325, 326, 333 uzupełniana drogami powiatowymi i gminnymi stanowi podstawowy szkielet drogowy.

Drugim ważnym szlakiem komunikacyjnym łączącym obszar partnerstwa jest linia kolejowa nr 273 (tzw. *Nadodrzancka*) zapewniając bezpośrednie połączenia m.in. z Wrocławiem, Szczecinem, Katowicami czy Krakowem. Połączenia ze Wschowy mają charakter lokalny i regionalny – Głogów, Leszno i Zielona Góra. Bytom Odrzański oraz Wschowa posiadają osobowe połączenia kolejowe, przy czym stacja kolejowa znajduje się w Bytomiu Odrzańskim.

Ważnym szlakiem komunikacyjnym łączącym obszar partnerstwa jest rzeka Odra (będąca międzynarodową drogą wodną E30 - Bałtyk-Dunaj), łącząca gminy Bytom Odrzański, Siedlisko, Nowa Sól.

W poprzednich latach gminy współpracowały tworząc małe partnerstwa w projektach infrastrukturalnych np. drogowe, ścieżki rowerowe, po byłej linii kolejowej np. Kolej na rower, gdzie ścieżka biegnie od początku gminy Koźuchów (miejscowość Stypułów) do granicy woj. lubuskiego w Gminie Kolsko.

Powiązania przyrodnicze

W sferze środowiskowej, Partnerstwo Gmin Lubuska 9 powiązane jest przez **uwarunkowania fizyczno-geograficzne.** Obszar zlokalizowany jest na terenie Niżu Środkowoeuropejskiego. Ukształtowanie terenu stwarza dobre warunki do rozwoju społecznego i gospodarczego, na obszarze funkcjonalnym brak istotnych barier fizjograficznych. Barierę stanowi rzeka Odra, która przecina teren partnerstwa i może być niebezpieczna ze względu na możliwość wystąpienia powodzi. Trzeba jednak zaznaczyć, że rzeka stanowi także znaczący potencjał do rozwoju transportu wodnego oraz turystyki. Partnerstwo poprzez realizację strategii terytorialnej dąży do stworzenia

możliwości przeprawy przez rzekę, która umożliwi rozwój różnych form turystycznych i rekreacyjnych.

Jednostki Partnerstwa **powiązane są również formami ochrony przyrodniczej, takimi jak** m.in.: parki, rezerваты, obszary Natura 2000, obszary chronionego krajobrazu. Na terenie partnerstwa występuje „Pojezierze Sławsko-Przemęckie” obszar o powierzchni 16.737 ha położony w gminach: Kolsko 1.541 ha, Nowa Sól 1.659 ha, Sława 9.801 ha, Wschowa 3.736 ha.

Na terenach gmin partnerskich: Sława, Kolsko znajduje się Obszar Specjalnej Ochrony Ptaków Natura 2000 będący częścią Pojezierza Sławskiego oraz w Gminie Bytom Odrzański Obszar Natura 2000 objęty tzw. Dyrektywą Ptasią - Dolina Środkowej Odry.

Zasadniczą część obszaru Partnerstwa przedstawia krajobraz nizinny – jedynie południowo-zachodnia część położona jest na zróżnicowanych wzgórzach morenowych o wysokości dochodzącej do 130 m n.p.m.

Elementem spójnym partnerstwa jest duża lesistość obszaru. Występujące na terenie partnerstwa akweny wodne, walory turystyczne oraz dogodne położenie komunikacyjne przyczyniają się do rozwoju działalności usługowej, m. in. w zakresie hotelarstwa, gastronomii, turystyki.

Na terenie Partnerstwa Gmin Lubuska 9 występuje wiele terenów o korzystnych warunkach dla produkcji rolniczej, tj. odznaczających się glebami o najlepszych kompleksach przydatności rolniczej, czy też glebami najlepszych klas jakości (klasy I - III). Tego rodzaju tereny występują w rozproszeniu w całym regionie. Za cenne, z uwagi zwłaszcza na walory przyrodnicze, a nie użytkowe, należy uznać gleby pochodzenia organicznego, czyli wspomniane torfy i gleby mułowo-torfowe. Ich występowanie kumuluje się w obrębie dolin rzecznych, w szczególności w dolinie Odry.

Powiązania historyczne

Jednym z elementów łączących obszar Partnerstwa Gmin Lubuska 9 jest dziedzictwo historyczne. Większość gmin partnerskich powstało w okresie wczesnego lub późnego średniowiecza: należały do nich miasta obwarowane: Wschowa, Koźuchów, Bytom Odrzański, Nowe Miasteczko jak również gminy Kolsko, Siedlisko oraz Sława. Jedynie miasto Szlichtyngowa powstało w okresie nowożytnym.

Elementem łączącym gminy partnerskie była również przynależność części z nich w różnych okresach czasowych do księstwa glogowskiego. Spójność obszaru stanowią: **wydarzenia historyczne** związane z gminami powiatu nowosolskiego i wschowskiego, **ruchy migracyjne** - ciągu wieków mieszkańcy tych terenów często przemieszczali się między gminami, co wpłynęło na ich historię i kulturę, **zabytki** tj. np. **Zamek w**

Koźuchowie czy Wschowie związane były historią książąt legnickich i głogowskich. Obecnie są to atrakcyjne zabytki dla turystów, **kościóły**: w większości gmin partnerstwa znajdują się cenne zabytkowe kościoły, które mają swoje korzenie w średniowieczu, **przemysł**: w XIX i XX wieku rozwijał się przemysł w obu regionach, co miało wpływ na życie społeczne i gospodarcze mieszkańców całego partnerstwa 9 gmin, szczególnie poprzez korzystanie ze szlaku komunikacyjnego – tranzytowego, dzięki któremu rozwijał się wolny handel, który stwarzał korzystne warunki dla gospodarczego rozwoju.

Powiązania kulturalno - społeczne

Elementem łączącym obszar funkcjonalny jest wspólnota kulturowa i tożsamościowa. Zalicza się do tego także **sfera turystyki**. Powiązania gminne wynikają z potencjału, różnorodności i aktywności środowisk twórczych, w szczególności ukierunkowane na krzewienie historii i dziedzictwa kulturowego regionu. Aktywna działalność historyków i regionalistów gmin partnerskiej Lubuskiej 9, szczególnie w gminach Koźuchów, Wschowa, Bytom Odrzański, Nowe Miasteczko wskazuje na spójność historyczną obszaru.

Powiązania samorządów wynikają z długiej tradycji współpracy partnerskiej gmin Lubuskiej 9 w różnych projektach, również projektach współpracy realizowanych np. w ramach inicjatywy Leader przez Lokalne Grupy Działania tj. gmin Koźuchów, Bytom Odrzański i Nowe Miasteczko przez Lokalną Grupę Działania Stowarzyszenie Wzgórza Dalkowskie, Gmina Kolsko przez Lokalną Grupę Działania Między Odrą a Bobrem a gminy Wschowa, Szlichtyngowa, Siedlisko przez Lokalną Grupę Działania Krainę Lasów i Jezior.

Dostęp do usług kulturalnych i turystycznych na terenie partnerstwa jest wyraźnie zróżnicowany. Głównym ośrodkiem turystyki jest Gmina Sława, która dzięki walorom przyrodniczym tj. akweny wodne i dogodnemu położeniu komunikacyjnemu przyczynia się do rozwoju działalności usługowej, m. in. w zakresie hotelarstwa, gastronomii i turystyki, z której oferty korzystają wszyscy mieszkańcy partnerstwa gmin Lubuskiej 9.

Na terenie partnerstwa organizowane są **imprezy, festiwale, koncerty i wystawy**, które integrują mieszkańców z różnych gmin partnerstwa.

Rysunek 6. Ratusz w Nowym Miasteczku.

2.6. Planowanie transportu na obszarze Partnerstwa

Obszar Partnerstwa położony jest na pograniczu województw lubuskiego, dolnośląskiego oraz wielkopolskiego i charakteryzuje się wyraźnie niejednorodną strukturą i charakterem połączeń komunikacyjnych. Głównymi szlakami komunikacji drogowej przebiegającymi przez obszar Partnerstwa są droga ekspresowa S3 (z węzłami Nowa Sól-Zachód, Nowa Sól-Południe i Nowe Miasteczko) oraz droga krajowa nr 12 (przebiega przez gminy Wschowa i Szlichtyngowa).

Jednak to gęsta sieć dróg wojewódzkich: 278, 283, 292, 293, 296, 297, 305, 315 316, 318, 319, 321, 324, 325, 326, 333 uzupełniana drogami powiatowymi i gminnymi stanowi podstawowy szkielet drogowy. Jedynie Bytom Odrzański oraz Wschowa posiadają osobowe połączenia kolejowe, przy czym stacja kolejowa w Bytomiu Odrzańskim położona jest na linii kolejowej nr 273 (tzw. *Nadodrzanek*), zapewniając bezpośrednie połączenia m.in. z Wrocławiem, Szczecinem, Katowicami czy Krakowem. Połączenia ze Wschowy mają charakter lokalny i regionalny – Głogów, Leszno i Zielona Góra.

W zachodniej i południowej części Partnerstwa publiczny transport zbiorowy obsługiwany jest od 2018r. przez Międzygminne Przedsiębiorstwo Komunikacji SubBus. Ponadto, swoje usługi świadczą także lokalni i regionalni przewoźnicy autobusowi. W Bytomiu Odrzańskim zlokalizowany jest port rzeczny na Odrze. Przystań rzeczna położona jest również w gminie Siedlisko, jednak ze względu na utrzymujące się w ostatnich latach niskie stany wody nie ma możliwości utrzymywania stałych połączeń drogą wodną. Bez wątpienia istotną barierą w rozwoju istotnej części obszaru Partnerstwa jest brak bezpośrednich połączeń pomiędzy gminami Bytom Odrzański a Siedlisko (które położone są na przeciwległych brzegach Odry) – odległość pomiędzy mostami drogowymi w Głogowie i Nowej Soli przekracza 30 km.

Infrastruktura rowerowa na obszarze Partnerstwa jest na bardzo niskim poziomie. Łączna długość dróg rowerowych (nie turystycznych szlaków rowerowych) w 2019 roku wynosiła zaledwie 19 kilometrów⁴. Warto zauważyć dynamiczny rozwój ścieżek rowerowych o charakterze turystycznym i rekreacyjnym, jednak w zakresie dróg rowerowych stanowiących część infrastruktury komunikacyjnej, sytuacja w Partnerstwie pozostawia wiele do życzenia. Ma to znaczenie w odniesieniu do rozwoju tego typu transportu, w szczególności w zakresie bezpieczeństwa rowerzystów.

⁴ Bank Danych Lokalnych GUS, za: www.bdl.stat.gov.pl

The map illustrates the administrative structure of the Lower Silesian Voivodeship. Key cities and towns labeled include: Zielona Góra, Nowa Sól, Bytom Odrzański, Nowe Miasteczko, Szlichtyngowa, Głogów, Wschowa, Ślawa, Otyń, Kozuchów, and Czerwińsk. The map also shows numerous smaller towns and villages, as well as the voivodeship's borders with neighboring regions.

Projekty dotyczące transportu publicznego mogą zostać zaplanowane do finansowania m.in. w ramach Priorytetu 3. FEWL 21-27 – Fundusze Europejskie na rozwój mobilności miejskiej w Lubuskiem – cel szczegółowy 2.8: Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej.

Diagnoza obecnego stanu uwarunkowań transportowych stanowi istotną część, zarówno Raportu diagnostycznego Partnerstwa, jak i niniejszej strategii.

Identyfikacja występujących problemów transportowych tj. m.in.: wykluczenie komunikacyjne poszczególnych miejscowości ale i całego obszaru, niska dostępność komunikacyjna Partnerstwa, słaba sieć dróg i ścieżek rowerowych itd., wraz z próbą **wskazania koniecznych rozwiązań** znalazły swoje uzasadnienie w rozdziałach: „2.2.1. Kluczowe problemy rozwojowe Partnerstwa”, „2.2.2. Kluczowe potrzeby rozwojowe Partnerstwa”, a także w rozdziale „2.4. Analiza powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych”.

Ważność zintegrowanego planowania transportu na obszarze Partnerstwa podkreślona została również na poziomie trzeciego celu strategicznego, który brzmi: **„(...) Zintegrowany i efektywny system transportu publicznego oraz zeroemisyjnego, zapewniający dostępność komunikacyjną wszystkim miejscowościom obszaru”**, a którego szczegółowa definicja, wraz z problemami na jaki odpowiada dany cel, wyjaśniona została w tabeli nr 7. Uszczegółowienie celu trzeciego, a tym samym **zaproponowanie adekwatnych działań** przedstawione zostało w działaniach i dopuszczalnych typach operacji opisanych w rozdziale „3.2. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych”.

Zagadnienia transportowe stanowią także odrębny rozdział w części poświęconej modelowi struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru Partnerstwa. Rozdział „4.1.4. Transport i komunikacja” zawiera m.in. mapę partnerstwa obrazującą węzły komunikacyjne, sieć drogową, transport wodny, sieć linii kolejowych a także komunikację lotniczą i postulowane ścieżki rowerowe. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej to także **propozycja kierunków rozwoju systemów transportu i komunikacji publicznej**, które przedstawione zostały w rozdziale 4.2.4.1.

Szczegółowa analiza uwarunkowań transportowych, a także konieczność działań w tym zakresie, stała się fundamentem dla określenia **IV Obszaru Strategicznej Interwencji (OSI) – Koncentracja problemów dostępności transportowej**. OSI są miejscami, w których szczególnie ważna jest skuteczna koordynacja oraz koncentracja pakietu wielosektorowych działań, które zapewnią realizację celów Strategii na tych właśnie obszarach. Dlatego dla obszaru transportu i komunikacji określono najważniejsze działania organizacyjne, regulacyjne oraz inwestycyjne, które należy podjąć, realizując Strategię (4.4. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla Partnerstwa).

3. Cele Partnerstwa i ich operacjonalizacja

3.1. Cele Strategii Partnerstwa

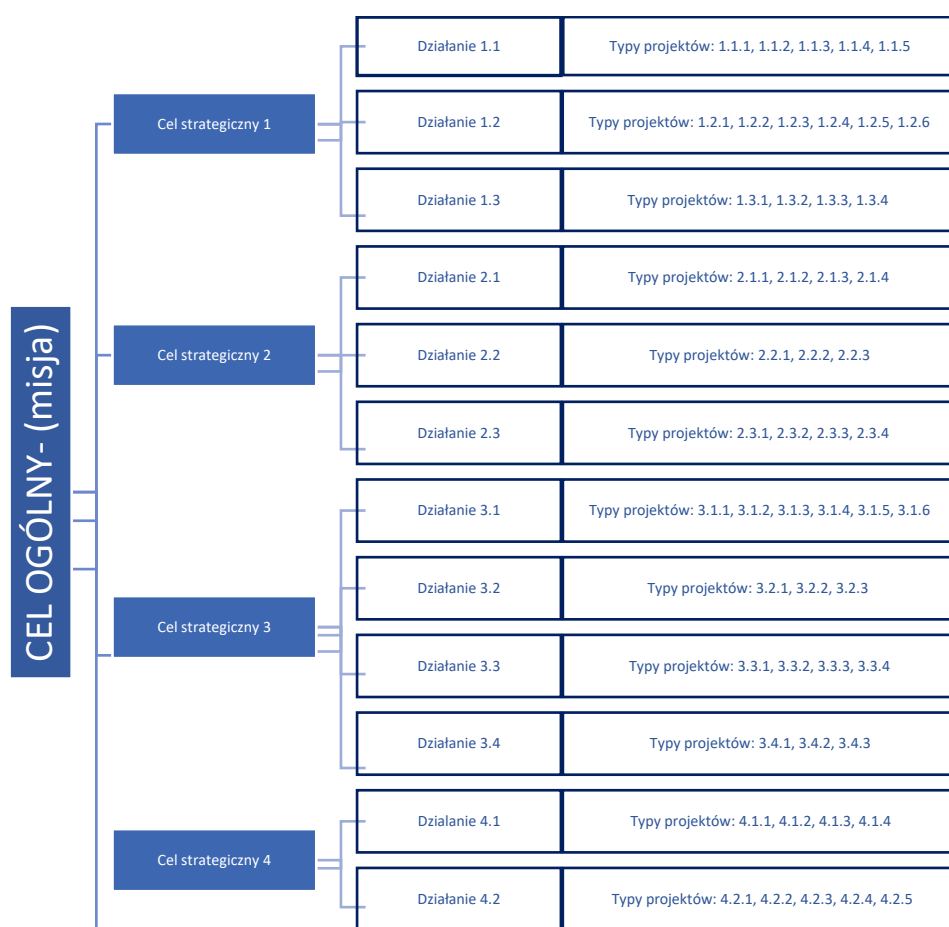
Strategia Partnerstwa ma na celu określenie kierunku rozwoju w oparciu o zdiagnozowane potencjały i potrzeby stojące przed wspólnotami lokalnymi gmin Lubuskiej 9. Jej podstawowym założeniem jest opracowanie klarownego systemu wzajemnie przenikających się i logicznie powiązanych celów w określonych obszarach, jak i kierunków działań umożliwiających osiągnięcie wyznaczonych dążeń. Istotnym jest powiązanie zapisanych w niniejszej Strategii celów i kierunków działań z dokumentami strategicznymi i dziedzinowymi obowiązującymi na poziomie poszczególnych gmin Partnerstwa. Pozwoli to na powstanie pełnego, spójnego i efektywnego systemu planowania, modelowania i realizacji polityk rozwoju od szczebla gminnego, przez ponadlokalny do regionalnego, z którym bezpośrednio powiązana jest niniejsza Strategia.

Rysunek 8. Schemat programowania rozwoju Partnerstwa.

CELE:
(co chcemy osiągnąć?)

KIERUNKI DZIAŁAŃ:
(przez jakie działania i typy projektów)

Opracowanie wskazanych powyżej celów i kierunków działań oraz wynikających z nich typów projektów zostało przeprowadzone w trakcie prac nad dokumentem

Źródło: Związek Miast Polskich.

strategicznym w ramach działań zespołu eksperckiego Związku Miast Polskich we współpracy z Radą Partnerstwa, Grupą Roboczą oraz mieszkańcami, będącymi przedstawicielami różnych sektorów życia gospodarczego i społecznego.

3.1.1. Wizja Partnerstwa 2030+

„Partnerstwo Lubuska 9 to zintegrowana funkcjonalnie, przestrzennie i społecznie przestrzeń współpracy samorządów lokalnych, animująca rozwój obszaru bazując na odnawialnych źródłach energii, zapewniająca mieszkańcom i przedsiębiorcom wysoki poziom zróżnicowanych usług publicznych, umożliwiająca wszechstronny wzrost gospodarki opartej o prężne małe i średnie przedsiębiorstwa zaangażowane w rozwój lokalnych środowisk, a także, czerpiąca z wielowiekowego dziedzictwa kulturowego i bogatych zasobów naturalnych, rozpoznawalna w regionie i kraju marka turystyczna i osadnicza.”

Rysunek 9. Jezioro Sławskie.

Źródło: Urząd Miejski w Sławie.

3.1.2. Cel ogólny (misja) Partnerstwa

„Misją Partnerstwa jest pogłębianie integracji samorządów tworzących Lubuską 9 na rzecz współpracy w zakresie planowania i realizacji polityk rozwoju, zmierzających do pełnego zagospodarowania posiadanych zasobów oraz efektywnego pozyskiwania i wykorzystywania instrumentów i środków służących zrównoważonemu rozwojowi obszaru.”

3.1.3. Cele szczegółowe Partnerstwa

Tabela 4. Cele strategiczne Partnerstwa Lubuska 9.

CEL STRATEGICZNY I
Gospodarka oparta o prężne małe i średnie przedsiębiorstwa, posiadające ugruntowane i rozpoznawalne marki o zasięgu regionalnym i krajowym, bazujące na lokalnych zasobach naturalnych i kulturowych, prowadzące działalność w oparciu o rozwiązania ekologiczne i odnawialne źródła energii, zaangażowane w rozwój społeczny obszaru.

CEL STRATEGICZNY II
Aktywne, świadome i zaangażowane w rozwój lokalny społeczeństwo, posiadające dostęp do wysokiej jakości usług publicznych, świadczonych na rzecz wszystkich grup mieszkańców.

CEL STRATEGICZNY III
Kompleksowy rozwój obszaru Partnerstwa oparty o poszanowanie dziedzictwa i zasobów naturalnych, w szczególności w obszarze turystyki oraz osadnictwa, wykorzystujący odnawialne źródła energii. Zintegrowany i efektywny system transportu publicznego oraz zeroemisyjnego, zapewniający dostępność komunikacyjną wszystkim miejscowościom obszaru.

CEL STRATEGICZNY IV
Integracja działań i polityk samorządów Partnerstwa, w celu zwiększenia efektywności realizowanych zadań oraz zapewnienie wysokiej jakości i dostępności usług publicznych, dostosowanych do potrzeb wszystkich grup mieszkańców.

Źródło: opracowanie Związku Miast Polskich.

Tabela 5. Definicja celu strategicznego I.

CEL STRATEGICZNY I	
Gospodarka oparta o prężne małe i średnie przedsiębiorstwa, posiadające ugruntowane i rozpoznawalne marki o zasięgu regionalnym i krajowym, bazujące na lokalnych zasobach naturalnych i kulturowych, prowadzące działalność w oparciu o rozwiązania ekologiczne i odnawialne źródła energii, zaangażowane w rozwój społeczny obszaru.	
Realizacja celu zakłada kreowanie odpowiednich warunków do rozwoju lokalnej przedsiębiorczości oraz integrację poszczególnych interesariuszy obrotu gospodarczego: przedsiębiorców, pracobiorców, samorządy lokalne i organizacje pozarządowe w celu uzyskania synergii rozwoju gospodarczego i społecznego obszaru. Szczególny nacisk położony zostanie na efektywne wykorzystanie lokalnych zasobów turystycznych, w szczególności kulturowych i środowiskowych, co wiąże się z realizacją inwestycji infrastrukturalnych mających na celu poprawę dostępności do szczególnie istotnych, obecnie nie wykorzystywanych zasobów. Opracowana zostanie wspólna, spójna i dostępna dla różnych interesariuszy rozwoju marka promocyjna Partnerstwa. Zrealizowane zostaną spójne i efektywne działania promocyjne, co przełoży się na zwiększenie zainteresowania ofertą gospodarczą i turystyczną podmiotów prowadzących działalność na obszarze Partnerstwa, jak również pozwoli na przyciągnięcie nowych inwestorów.	
1. Problemy na jakie odpowiada cel	Cel odpowiada na wszystkie zdiagnozowane problemy, w szczególności: 1. W wymiarze gospodarczym – niski i nierównomierny poziom wykorzystania posiadanych zasobów i walorów turystycznych, rekreacyjnych i kulturowych; niski poziom promocji gospodarczej regionu; brak dedykowanej przedsiębiorcom i inwestorom polityki rozwoju obszaru i poszczególnych gmin niewystarczający rozwój infrastruktury turystycznej; brak marki miejsca 2. W wymiarze społecznym – wykluczenie cyfrowe; niska aktywność społeczna, brak ofert aktywizujących osoby z niepełnosprawnościami; niska dostępność usług publicznych na wysokim poziomie; nierównomierność rozwoju usług opiekuńczych i edukacyjnych. 3. W wymiarze środowiskowo-przestrzennym – niewykorzystywanie potencjałów środowiskowych dla równomiernego rozwoju obszaru; brak zaangażowania społeczności lokalnych w utrzymanie czystości (niska świadomość społeczna); niski poziom estetyki przestrzeni; chaotyczna zabudowa wypoczynkowo-rekreacyjna.

4. W wymiarze administracyjno-samorządowym – niski poziom współpracy JST i brak koordynacji działań rozwojowych; niski poziom zaufania społecznego do administracji; zbyt mała ilość form wsparcia NGO.	Potencjały, jakie będą wykorzystywane i wzmacniane – jako kluczowe zasoby: 1. Zasoby środowiskowe, w szczególności jeziora i lasy. 2. Zasoby dziedzictwa kulturowego, w szczególności zasoby historyczne. 3. Działalność lokalnych firm produkcyjnych i przetwórczych. 4. Działalność lokalnych firm – rzemieślników i rękodzielników. 5. Położenie na styku trzech województw oraz w sąsiedztwie kluczowych szlaków komunikacyjnych. 6. Zasoby instytucjonalne. 7. Klimat dla biznesu i eko-rolnictwa. 8. Ujście Baryczy do Odry i rzeka Odra. 9. Posiadana infrastruktura wypoczynkowa, rekreacyjna i turystyczna.
2. Potencjały obszaru, które będą wykorzystywane i wzmacniane w trakcie dążenia do osiągnięcia tak zdefiniowanego celu	Potencjały, jakie będą wykorzystywane i wzmacniane – jako kluczowe produkty: 1. Turystyka (wypoczynkowa, krajoznawcza, przyrodnicza, kulturowa). 2. Lokalne marki turystyczne i produktowe. 3. Szlaki turystyki pieszej i rowerowej. 4. Produkty przetwórstwa spożywczego i upraw. 5. Oferta inwestycyjna. 6. Zabytkowe zespoły urbanistyczne Wschowy, Bytomia Odrzańskiego i Koźuchowa. 7. Zabytki sakralne i pałacowe. 8. Zorganizowane formy wypoczynku. 9. Lokalne cykliczne wydarzenia kulturalne. 10. Szlak turystyki funeralnej.
3. Wyzwania i kierunki, z którymi cel jest powiązany	1. Klimat dla wzajemnej współpracy i integracji działań:

4. Terytorialność celu (wykazanie, że interwencje w jego ramach obejmują w sposób spójny całość lub większość obszaru);	- pogłębienie integracji i stopnia zinstytucjonalizowania Partnerstwa; - wspólna promocja regionu; - tworzenie ośrodków oferujących komplementarne usługi publiczne (uwzględniające rozwój specjalizacji ośrodków na terenie Partnerstwa); - zintegrowanie działań NGO funkcjonujących na terenie Partnerstwa. 2. Demografia (migracje, przyrost naturalny, starzenie się społeczeństwa): - zwiększenie dostępności terenów przygotowanych pod budownictwo mieszkaniowe i rekreacyjne na terenie Partnerstwa; - zintegrowanie oferty edukacyjnej i opieki dla najmłodszych (żłobki i przedszkola); - tworzenie systemowego wsparcia dla osób mieszkających i chcących zamieszkać na terenie Partnerstwa (w tym oferta dla rodzin i osób młodych); - nowe oraz istniejące, wspólnie rozwijane projekty i programy wspierające i aktywizujące seniorów i grupy osób wykluczonych. 3. Walory przyrodniczo-krajobrazowe oraz jakość środowiska: - mapowanie i waloryzacja obszarów turystyczno-przyrodniczych; - rozwój zielonej energii (zielono-niebieska infrastruktura); - stworzenie zintegrowanej oferty turystycznej wraz z bazą noclegową dla całego Partnerstwa. 4. Dostępność komunikacyjna (zewnętrzna i wewnętrzna, infrastruktura IT, transport zbiorowy): - poprawa mobilności mieszkańców; - wsparcie dla nowoczesnego transportu publicznego łączącego miejscowości z różnych gmin z sąsiednimi ośrodkami koncentracji usług pracy, edukacji i innych usług publicznych w duchu niskoemisyjnego transportu oraz rozwój zeroemisyjnych środków transportu; - rozwój nowoczesnych technologii i infrastruktury IT. 5. Klimat dla przedsiębiorczych: - wzmocnienie i promocja lokalnego rynku opartego o wykorzystanie miejscowych zasobów i produktów, rozwinięcie i wsparcie przedsiębiorczości mieszkańców, w tym młodzieży; - wspieranie innowacyjnych przedsięwzięć w rolnictwie, usługach i produkcji przemysłowej, implementującej nowoczesne technologie i rozwiązania organizacyjne. Obszar całego Partnerstwa – 9 gmin
--	---

5. Zbieżność (spójność) celu ze strategiami wyższego rzędu (w tym przede wszystkim na poziomie regionalnym oraz dodatkowo na poziomie KSRR)

Spójność z Programem Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027:

Priorytet 1 Fundusze Europejskie dla lubuskiej gospodarki

CS 1.2 Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych

CS 1.3 Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne

Priorytet 2 Fundusze Europejskie na zielony rozwój Lubuskiego

CS 2.7 Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia

Priorytet 3 Fundusze Europejskie na rozwój mobilności miejskiej w Lubuskiem

CS 2.8 Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej

Priorytet 6 Fundusze Europejskie na wsparcie obywateli – edukacja

CS h wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji

Priorytet 8 Fundusze Europejskie dla lokalnego lubuskiego

CS 5.2 Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie

Spójność z następującymi celami zawartymi w Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego do 2030 r.:

Cel strategiczny nr 1: Inteligentna, zielona gospodarka regionalna.

Cel strategiczny nr 2: Region silny w wymiarze społecznym oraz bliski obywatelowi.

Cel strategiczny nr 3: Integracja przestrzenna regionu.

Cel strategiczny nr 4: Region atrakcyjny, efektywnie zarządzany i otwarty na współpracę.

Spójność z KSRR:

Cel strategiczny nr 1: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.

Cel strategiczny nr 2: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych.

Cel strategiczny nr 3: Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 6. Definicja celu strategicznego II.

CEL STRATEGICZNY II	
Aktywne, świadome i zaangażowane w rozwój lokalny społeczeństwo, posiadające dostęp do wysokiej jakości usług publicznych, świadczonych na rzecz wszystkich grup mieszkańców.	
Realizacja celu obejmuje intensywne działania na rzecz poprawy jakości i dostępności usług publicznych, co w konsekwencji doprowadzi do zwiększenia integracji i świadomości społecznej, wzmocnienia poczucia tożsamości lokalnej mieszkańców, a także pozwoli na kreowanie obszaru Partnerstwa jako atrakcyjnej przestrzeni osadniczej. Istotną częścią zadań wynikających z celu strategicznego jest konsekwentna eliminacja barier w dostępności do usług publicznych ze względu na wiek, stan zdrowia czy miejsce zamieszkania, co w bezpośredni sposób sprzyja rozwojowi e-usług publicznych, jak i podnoszeniu standardów dostępności usług i budynków użyteczności publicznej. Zgodnie ze zdefiniowanymi potrzebami rozwojowymi należy wzmacniać poziom usług publicznych w dziedzinie edukacji, podnosząc jakość i dostępność opieki i dydaktyki na każdym poziomie nauczania. Pozwoli to na wyrównanie szans życiowych osób pochodzących ze zróżnicowanych społecznie i ekonomicznie środowisk.	
1. Problemy na jakie odpowiada cel	Cel odpowiada na wszystkie zdiagnozowane problemy, w szczególności: 1. W wymiarze gospodarczym – Brak dedykowanej przedsiębiorcom i inwestorom polityki rozwoju obszaru i poszczególnych gmin. Wykluczenie komunikacyjne poszczególnych miejscowości i całego obszaru. Brak atrakcyjnych ofert pracy dla osób z wyższymi kwalifikacjami. Brak motywacji części mieszkańców do podjęcia pracy – zbyt niskie zarobki. 2. W wymiarze społecznym – Wykluczenie cyfrowe. Brak polityk dedykowanych seniorom. Niska aktywność społeczna. Brak wykwalifikowanej kadry (dla firm i instytucji publicznych). Brak dostępu (w szczególności na terenach wiejskich) do usług zdrowotnych, kulturalnych, społecznych i oferty sportowo-rekreacyjnej. Zły stan istniejącej oraz brak dostępności nowej oferty mieszkań komunalnych. Brak tożsamości kulturowej mieszkańców. Nieudolność życiowa. Wyuczone, dziedziczne bezrobocie.

2. Potencjały obszaru, które będą wykorzystywane i wzmacniane w trakcie dążenia do osiągnięcia tak zdefiniowanego celu	3. W wymiarze środowiskowo-przestrzennym – Niewykorzystanie potencjałów środowiskowych dla równomiernego rozwoju obszaru. Rozproszona zabudowa. Brak uzbrojonych terenów pod zabudowę mieszkaniową i inwestycyjną. Słaba sieć dróg i ścieżek rowerowych. Nielegalne wysypiska śmieci, niska świadomość społeczna w zakresie gospodarki odpadami. 4. W wymiarze administracyjno-samorządowym – Niski poziom współpracy JST i brak koordynacji działań rozwojowych. Brak środków finansowych na dostosowanie budynków użyteczności publicznej dla potrzeb osób z niepełnosprawnościami i seniorów. Zły stan techniczny obiektów użyteczności publicznej – brak środków na modernizację techniczną, teletechniczną, energetyczną i funkcjonalną. Brak środków na zatrudnienie odpowiedniej klasy specjalistów, szkolenia i rozwój pracowników administracji samorządowej. Zbyt mała ilość form wsparcia NGO. Niski poziom zaufania społecznego do administracji.
	Potencjały, jakie będą wykorzystywane i wzmacniane – jako kluczowe zasoby: 1. Mieszkańcy i ich talenty. 2. Zasoby środowiskowe, w szczególności jeziora i lasy. 3. Zasoby dziedzictwa kulturowego, w szczególności zasoby historyczne. 4. Działalność lokalnych firm produkcyjnych i przetwórczych. 5. Działalność lokalnych firm – rzemieślników i rękodzielników. 6. Położenie na styku trzech województw oraz w sąsiedztwie kluczowych szlaków komunikacyjnych. 7. Zasoby instytucjonalne. 8. Posiadana infrastruktura wypoczynkowa, rekreacyjna i turystyczna.
	Potencjały, jakie będą wykorzystywane i wzmacniane – jako kluczowe produkty: 1. Działalność placówek oświatowych. 2. Działalność instytucji kultury. 3. Lokalne cykliczne wydarzenia kulturalne. 4. Turystyka (wypoczynkowa, krajoznawcza, przyrodnicza, kulturowa). 5. Lokalne marki turystyczne i produktowe. 6. Szlaki turystyki pieszej i rowerowej. 7. Produkty przetwórstwa spożywczego i upraw.

3. Wyzwania i kierunki,
z którymi cel jest
powiązany

8. Oferta inwestycyjna.
9. Zabytkowe zespoły urbanistyczne Wschowy, Bytomia Odrzańskiego i Kozuchowa.
10. Zabytki sakralne i pałacowe.
11. Zorganizowane formy wypoczynku.
12. Szlak turystyki funeralnej.

1. Klimat dla wzajemnej współpracy i integracji działań:

- pogłębienie integracji i stopnia zinstytucjonalizowania Partnerstwa;
- wspólna promocja regionu;
- tworzenie ośrodków oferujących komplementarne usługi publiczne (uwzględniające rozwój specjalizacji ośrodków na terenie Partnerstwa);
- zintegrowanie działań NGO funkcjonujących na terenie Partnerstwa.

2. Demografia (migracje, przyrost naturalny, starzenie się społeczeństwa):

- zwiększenie dostępności terenów przygotowanych pod budownictwo mieszkaniowe i rekreacyjne na terenie Partnerstwa;
- zintegrowanie oferty edukacyjnej i opieki dla najmłodszych (żłobki i przedszkola);
- tworzenie systemowego wsparcia dla osób mieszkających i chcących zamieszkać na terenie Partnerstwa (w tym oferta dla rodzin i osób młodych);
- nowe oraz istniejące, wspólnie rozwijane projekty i programy wspierające i aktywizujące seniorów i grupy osób wykluczonych.

3. Walory przyrodniczo-krajobrazowe oraz jakość środowiska:

- mapowanie i waloryzacja obszarów turystyczno-przyrodniczych;
- rozwój zielonej energii (zielono-niebieska infrastruktura);
- stworzenie zintegrowanej oferty turystycznej wraz z bazą noclegową dla całego Partnerstwa.

4. Dostępność komunikacyjna (zewnętrzna i wewnętrzna, infrastruktura IT, transport zbiorowy):

- poprawa mobilności mieszkańców;
- wsparcie dla nowoczesnego transportu publicznego łączącego miejscowości z różnych gmin z sąsiednimi ośrodkami koncentracji usług pracy, edukacji i innych usług publicznych w duchu niskoemisyjnego transportu oraz rozwój zeroemisyjnych środków transportu;
- rozwój nowoczesnych technologii i infrastruktury IT.

5. Klimat dla przedsiębiorczych:

- wzmocnienie i promocja lokalnego rynku opartego o wykorzystanie miejscowych zasobów i produktów, rozwinięcie i wsparcie przedsiębiorczości mieszkańców, w tym młodzieży;
- wspieranie innowacyjnych przedsięwzięć w rolnictwie, usługach i produkcji przemysłowej, implementującej nowoczesne technologie i rozwiązania organizacyjne.

4. Terytorialność celu (wykazanie, że interwencje w jego ramach obejmują w sposób spójny całość lub większość obszaru);

Obszar całego Partnerstwa – 9 gmin

5. Zbieżność (spójność) celu ze strategiami wyższego rzędu (w tym przede wszystkim na poziomie regionalnym oraz dodatkowo na poziomie KSRR)

Spójność z Programem Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027:

Priorytet 1 Fundusze Europejskie dla lubuskiej gospodarki

CS 1.2 Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych
CS 1.3 Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne

Priorytet 2 Fundusze Europejskie na zielony rozwój Lubuskiego

CS 2.7 Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia

Priorytet 3 Fundusze Europejskie na rozwój mobilności miejskiej w Lubuskiem

CS 2.8 Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej

Priorytet 6 Fundusze Europejskie na wsparcie obywateli – edukacja

CS f wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami

CS h wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji

Priorytet 8 Fundusze Europejskie dla lokalnego lubuskiego

CS 5.2 Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwojowi społecznego, gospodarczego i środowiskowego na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie

Spójność z następującymi celami zawartymi w Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030 r.:

Cel strategiczny nr 1: Inteligentna, zielona gospodarka regionalna.

Cel strategiczny nr 2: Region silny w wymiarze społecznym oraz bliski obywatelowi.

Cel strategiczny nr 3: Integracja przestrzenna regionu.

Cel strategiczny 4: Region atrakcyjny, efektywnie zarządzany i otwarty na współpracę.

Spójność z KSRR:

Cel strategiczny nr 1: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.

Cel strategiczny nr 2: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych.

Cel strategiczny nr 3: Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 7. Definicja celu strategicznego III.

CEL STRATEGICZNY III

Kompleksowy rozwój obszaru Partnerstwa oparty o poszanowanie dziedzictwa i zasobów naturalnych, w szczególności w obszarze turystyki oraz osadnictwa, wykorzystujący odnawialne źródła energii. Zintegrowany i efektywny system transportu publicznego oraz zeroemisyjnego, zapewniający dostępność komunikacyjną wszystkim miejscowościom obszaru.

Cel strategiczny nr III będzie realizowany poprzez zintegrowanie działań podejmowanych przez samorządy lokalne, przedsiębiorców, instytucje publiczne oraz organizacje pozarządowe i mieszkańców na rzecz troski o środowisko naturalne i odpowiednie zagospodarowanie istniejących zasobów środowiskowych. Szczególną kwestią jest zintegrowanie działań z zakresu zagospodarowania przestrzennego oraz podnoszenia poziomu estetyki przestrzeni, w tym obiektów publicznych i prywatnych. Kluczowym aspektem jest dbałość o czystość środowiska, ochrona różnorodności biologicznej i dziedzictwa naturalnego. Przestrzeń będzie zmieniała się w duchu neutralnego klimatyczne i samowystarczalne energetycznie obszaru ze strefą turystyczno-biznesową oraz rekreacyjno-sportową wspieraną zintegrowaną polityką mieszkaniową oraz rezultatami współpracy sektora prywatnego i publicznego. Dlatego niezbędne są działania zmierzające do rozwoju transportu publicznego, zeroemisyjnych form transportu indywidualnego, a także termomodernizacji budynków i zwiększenia wykorzystania OZE oraz retencji wód.

1. Problemy na jakie odpowiada cel

Cel odpowiada na wszystkie zdiagnozowane problemy, w szczególności:

1. W wymiarze gospodarczym – Niski i nierównomierny poziom wykorzystania posiadanych zasobów i walorów turystycznych, rekreacyjnych i kulturowych. Brak dedykowanej przedsiębiorcom i inwestorom polityki rozwoju obszaru i poszczególnych gmin. Wykluczenie komunikacyjne poszczególnych miejscowości i całego obszaru. Niska dostępność komunikacyjna Partnerstwa (kolejowa, drogowa, lotnicza). Brak wykorzystania potencjału gospodarczego Odry. Niski poziom promocji gospodarczej regionu. Niski poziom gazyfikacji gmin.
2. W wymiarze społecznym – Wykluczenie komunikacyjne większości miejscowości obszaru. Brak dostępu (w szczególności na terenach wiejskich) do usług zdrowotnych, kulturalnych, społecznych i oferty sportowo-rekreacyjnej. Wykluczenie cyfrowe.
3. W wymiarze środowiskowo-przestrzennym – Niewykorzystanie potencjałów środowiskowych dla równomiernego rozwoju obszaru. Zanieczyszczenie rzek i jezior. Zanieczyszczenie powietrza (smog i zakłady przemysłowe). „Kopciuchy” – wysoka liczba rozproszonych, szkodliwych źródeł ciepła (niska emisja). Brak kompleksowej polityki zagospodarowania przestrzennego. Chaotyczna zabudowa wypoczynkowo-rekreacyjna. Niski poziom estetyki przestrzeni w miastach. Rozproszona zabudowa. Słaba sieć dróg i ścieżek rowerowych. Nielegalne wysypiska śmieci, niska świadomość społeczna w zakresie gospodarki odpadami. Nieszczelne i nielegalne szamba. Brak monitoringu stanu środowiska. Brak zaangażowania społeczności lokalnych w utrzymanie czystości (niska świadomość społeczna). Brak dostępu do środków finansowych na kompleksową likwidację źródeł niskiej emisji pyłów w instytucjach publicznych i zabudowie mieszkaniowej.
4. W wymiarze administracyjno-samorządowym – Niski poziom współpracy JST i brak koordynacji działań rozwojowych. Brak środków finansowych na dostosowanie budynków użyteczności publicznej dla potrzeb osób z niepełnosprawnościami i seniorów. Zły stan techniczny obiektów użyteczności publicznej – brak środków na modernizację techniczną, teletechniczną, energetyczną i funkcjonalną.

2. Potencjały obszaru, które będą wykorzystywane i wzmacniane w trakcie dążenia do osiągnięcia tak zdefiniowanego celu	Potencjały, jakie będą wykorzystywane i wzmacniane – jako kluczowe zasoby: 1. Mieszkańcy i ich talenty. 2. Zasoby środowiskowe, w szczególności jeziora i lasy. 3. Zasoby dziedzictwa kulturowego, w szczególności zasoby historyczne. 4. Działalność lokalnych firm produkcyjnych i przetwórczych. 5. Działalność lokalnych firm – rzemieślników i rękodzielników. 6. Położenie na styku trzech województw oraz w sąsiedztwie kluczowych szlaków komunikacyjnych. 7. Zasoby instytucjonalne. 8. Posiadana infrastruktura wypoczynkowa, rekreacyjna i turystyczna. Potencjały, jakie będą wykorzystywane i wzmacniane – jako kluczowe produkty: 1. Turystyka (wypoczynkowa, krajoznawcza, przyrodnicza, kulturowa). 2. Lokalne marki turystyczne i produktowe. 3. Szlaki turystyki pieszej i rowerowej. 4. Działalność placówek oświatowych. 5. Działalność instytucji kultury. 6. Lokalne cykliczne wydarzenia kulturalne. 7. Produkty przetwórstwa spożywczego i upraw. 8. Oferta inwestycyjna. 9. Zabytkowe zespoły urbanistyczne Wschowy, Bytomia Odrzańskiego i Koźuchowa. 10. Zabytki sakralne i pałacowe. 11. Zorganizowane formy wypoczynku. 12. Szlak turystyki funeralnej.
3. Wyzwania i kierunki, z którymi cel jest powiązany	1. Klimat dla wzajemnej współpracy i integracji działań: - pogłębienie integracji i stopnia zinstytucjonalizowania Partnerstwa; - wspólna promocja regionu; - tworzenie ośrodków oferujących komplementarne usługi publiczne (uwzględniające rozwój specjalizacji ośrodków na terenie Partnerstwa); - zintegrowanie działań NGO funkcjonujących na terenie Partnerstwa. 2. Demografia (migracje, przyrost naturalny, starzenie się społeczeństwa):

	- zwiększenie dostępności terenów przygotowanych pod budownictwo mieszkaniowe i rekreacyjne na terenie Partnerstwa; - zintegrowanie oferty edukacyjnej i opieki dla najmłodszych (żłobki i przedszkola); - tworzenie systemowego wsparcia dla osób mieszkających i chcących zamieszkać na terenie Partnerstwa (w tym oferta dla rodzin i osób młodych); - nowe oraz istniejące, wspólnie rozwijane projekty i programy wspierające i aktywizujące seniorów i grupy osób wykluczonych. 3. Walory przyrodniczo-krajobrazowe oraz jakość środowiska: - mapowanie i waloryzacja obszarów turystyczno-przyrodniczych; - rozwój zielonej energii (zielono-niebieska infrastruktura); - stworzenie zintegrowanej oferty turystycznej wraz z bazą noclegową dla całego Partnerstwa. 4. Dostępność komunikacyjna (zewnętrzna i wewnętrzna, infrastruktura IT, transport zbiorowy): - poprawa mobilności mieszkańców; - wsparcie dla nowoczesnego transportu publicznego łączącego miejscowości z różnych gmin z sąsiednimi ośrodkami koncentracji usług pracy, edukacji i innych usług publicznych w duchu niskoemisyjnego transportu oraz rozwój zeroemisyjnych środków transportu; - rozwój nowoczesnych technologii i infrastruktury IT. 5. Klimat dla przedsiębiorczych: - wzmocnienie i promocja lokalnego rynku opartego o wykorzystanie miejscowych zasobów i produktów, rozwinięcie i wsparcie przedsiębiorczości mieszkańców, w tym młodzieży; - wspieranie innowacyjnych przedsięwzięć w rolnictwie, usługach i produkcji przemysłowej, implementującej nowoczesne technologie i rozwiązania organizacyjne.
4. Terytorialność celu (wykazanie, że interwencje w jego ramach obejmują w sposób spójny całość lub większość obszaru);	Obszar całego Partnerstwa – 9 gmin
5. Zbieżność (spójność) celu ze strategiami wyższego rzędu (w tym przede wszystkim na poziomie regionalnym oraz dodatkowo na poziomie KSRR)	Spójność z Programem Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027: Priorytet 1 Fundusze Europejskie dla lubuskiej gospodarki CS 1.2 Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych CS 1.3 Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne Priorytet 2 Fundusze Europejskie na zielony rozwój Lubuskiego

CS 2.2 Wsparanie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju

CS 2.4 Wsparanie przystosowania się do zmiany klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego

CS 2.7 Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia

Priorytet 3 Fundusze Europejskie na rozwój mobilności miejskiej w Lubuskiem

CS 2.8 Wsparanie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej

Priorytet 6 Fundusze Europejskie na wsparcie obywateli – edukacja

CS f wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami

CS h wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji

Priorytet 8 Fundusze Europejskie dla lokalnego lubuskiego

CS 5.2 Wsparanie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwojowi społecznego, gospodarczego i środowiskowego na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie

Spójność z następującymi celami zawartymi w Spójność z następującymi celami zawartymi w Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030 r.:

Cel strategiczny nr 1: Inteligentna, zielona gospodarka regionalna.

Cel strategiczny nr 2: Region silny w wymiarze społecznym oraz bliski obywatelowi.

Cel strategiczny nr 3: Integracja przestrzenna regionu.

Cel strategiczny 4: Region atrakcyjny, efektywnie zarządzany i otwarty na współpracę.

Spójność z KSRR:

Cel strategiczny nr 1: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.

Cel strategiczny nr 2: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych.

Cel strategiczny nr 3: Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 8. Definicja celu strategicznego IV.

CEL STRATEGICZNY IV	
Integracja działań i polityk samorządów Partnerstwa, w celu zwiększenia efektywności realizowanych zadań oraz zapewnienie wysokiej jakości i dostępności usług publicznych, dostosowanych do potrzeb wszystkich grup mieszkańców.	
Cel strategiczny nr IV jest konsekwencją idei i istoty powstania Partnerstwa Lubuska 9. Zakłada on stałe i systematyczne pogłębianie wzajemnej współpracy samorządów lokalnych, w celu realizacji spójnej polityki rozwoju, zwiększenia efektywności pozyskiwania środków i instrumentów na rzecz realizacji zakładanych działań oraz pełnego wykorzystania posiadanych zasobów i potencjałów. Istotnym elementem jest integracja funkcjonalna samorządów, poprzez m.in. organizację wspólnych grup zakupowych czy integrację działalności poszczególnych instytucji i podmiotów organizacyjnych istniejących w danych gminach. Cel obejmuje także stałe i wspólne wyrównywanie i sukcesywne podnoszenie kompetencji pracowników sektora samorządowego, poprzez organizację wspólnych szkoleń, wizyt studyjnych, wymianę doświadczeń oraz działania integracyjne.	
1. Problemy na jakie odpowiada cel	Cel odpowiada na wszystkie zdiagnozowane problemy, w szczególności: 1. W wymiarze gospodarczym – niewielki poziom wykorzystania potencjału gospodarczego. 2. W wymiarze społecznym – niska aktywność społeczna. 3. W wymiarze środowiskowo-przestrzennym – niewykorzystywanie potencjałów środowiskowych. 4. W wymiarze administracyjno-samorządowym – brak koordynacji działań rozwojowych.
2. Potencjały obszaru, które będą wykorzystywane i wzmacniane w trakcie dążenia do osiągnięcia	Potencjały, jakie będą wykorzystywane i wzmacniane – jako kluczowe zasoby: 1. Mieszkańcy i ich talenty. 2. Zasoby środowiskowe, w szczególności jeziora i lasy. 3. Zasoby dziedzictwa kulturowego, w szczególności zasoby historyczne.

tak zdefiniowanego celu	4. Działalność lokalnych firm produkcyjnych i przetwórczych. 5. Działalność lokalnych firm – rzemieślników i rękodzielników. 6. Położenie na styku trzech województw oraz w sąsiedztwie kluczowych szlaków komunikacyjnych. 7. Zasoby instytucjonalne. 8. Posiadana infrastruktura wypoczynkowa, rekreacyjna i turystyczna. Potencjały, jakie będą wykorzystywane i wzmacniane – jako kluczowe produkty: 1. Usługi publiczne i zarządzanie rozwojem. 2. Turystyka (wypoczynkowa, krajoznawcza, przyrodnicza, kulturowa). 3. Lokalne marki turystyczne i produktowe. 4. Szlaki turystyki pieszej i rowerowej. 5. Działalność placówek oświatowych. 6. Działalność instytucji kultury. 7. Lokalne cykliczne wydarzenia kulturalne. 8. Produkty przetwórstwa spożywczego i upraw. 9. Oferta inwestycyjna. 10. Zabytkowe zespoły urbanistyczne Wschowy, Bytomia Odrzańskiego i Kozuchowa. 11. Zabytki sakralne i pałacowe. 12. Zorganizowane formy wypoczynku. 13. Szlak turystyki funeralnej.
3. Wyzwania i kierunki, z którymi cel jest powiązany	1. Klimat dla wzajemnej współpracy i integracji działań: - pogłębienie integracji i stopnia zinstytucjonalizowania Partnerstwa; - wspólna promocja regionu; - tworzenie ośrodków oferujących komplementarne usługi publiczne (uwzględniające rozwój specjalizacji ośrodków na terenie Partnerstwa); - zintegrowanie działań NGO funkcjonujących na terenie Partnerstwa. 2. Demografia (migracje, przyrost naturalny, starzenie się społeczeństwa): - zwiększenie dostępności terenów przygotowanych pod budownictwo mieszkaniowe i rekreacyjne na terenie Partnerstwa; - zintegrowanie oferty edukacyjnej i opieki dla najmłodszych (żłobki i przedszkola); - tworzenie systemowego wsparcia dla osób mieszkających i chcących zamieszkać na terenie Partnerstwa (w tym oferta dla rodzin i osób młodych); - nowe oraz istniejące, wspólnie rozwijane projekty i programy wspierające i aktywizujące seniorów i grupy osób wykluczonych.

	3. Walory przyrodniczo-krajobrazowe oraz jakość środowiska: - mapowanie i waloryzacja obszarów turystyczno-przyrodniczych; - rozwój zielonej energii (zielono-niebieska infrastruktura); - stworzenie zintegrowanej oferty turystycznej wraz z bazą noclegową dla całego Partnerstwa. 4. Dostępność komunikacyjna (zewnętrzna i wewnętrzna, infrastruktura IT, transport zbiorowy): - poprawa mobilności mieszkańców; - wsparcie dla nowoczesnego transportu publicznego łączącego miejscowości z różnych gmin z sąsiednimi ośrodkami koncentracji usług pracy, edukacji i innych usług publicznych w duchu niskoemisyjnego transportu oraz rozwój zeroemisyjnych środków transportu; - rozwój nowoczesnych technologii i infrastruktury IT. 5. Klimat dla przedsiębiorczych: - wzmocnienie i promocja lokalnego rynku opartego o wykorzystanie miejscowych zasobów i produktów, rozwinięcie i wsparcie przedsiębiorczości mieszkańców, w tym młodzieży; - wspieranie innowacyjnych przedsięwzięć w rolnictwie, usługach i produkcji przemysłowej, implementującej nowoczesne technologie i rozwiązania organizacyjne.
4. Terytorialność celu (wykazanie, że interwencje w jego ramach obejmują w sposób spójny całość lub większość obszaru);	Obszar całego Partnerstwa – 9 gmin
5. Zbieżność (spójność) celu ze strategiami wyższego rzędu (w tym przede wszystkim na poziomie regionalnym oraz dodatkowo na poziomie KSRR)	Spójność z Programem Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027: Priorytet 1 Fundusze Europejskie dla lubuskiej gospodarki CS 1.2 Czerpanie korzyści z cyfryzacji dla obywateli, przedsiębiorstw, organizacji badawczych i instytucji publicznych CS 1.3 Wzmacnianie trwałego wzrostu i konkurencyjności MŚP oraz tworzenie miejsc pracy w MŚP, w tym poprzez inwestycje produkcyjne Priorytet 2 Fundusze Europejskie na zielony rozwój Lubuskiego CS 2.2 Wspieranie energii odnawialnej zgodnie z dyrektywą (UE) 2018/2001, w tym określonymi w niej kryteriami zrównoważonego rozwoju CS 2.4 Wspieranie przystosowania się do zmiany klimatu i zapobiegania ryzyku związanemu z klęskami żywiołowymi i katastrofami, a także odporności, z uwzględnieniem podejścia ekosystemowego CS 2.7 Wzmacnianie ochrony i zachowania przyrody, różnorodności biologicznej oraz zielonej infrastruktury, w tym na

obszarach miejskich, oraz ograniczanie wszelkich rodzajów zanieczyszczenia

Priorytet 3 Fundusze Europejskie na rozwój mobilności miejskiej w Lubuskiem

CS 2.8 Wspieranie zrównoważonej multimodalnej mobilności miejskiej jako elementu transformacji w kierunku gospodarki zeroemisyjnej

Priorytet 6 Fundusze Europejskie na wsparcie obywateli – edukacja

CS f wspieranie równego dostępu do dobrej jakości, włączającego kształcenia i szkolenia oraz możliwości ich ukończenia, w szczególności w odniesieniu do grup w niekorzystnej sytuacji, od wczesnej edukacji i opieki nad dzieckiem przez ogólne i zawodowe kształcenie i szkolenie, po szkolnictwo wyższe, a także kształcenie i uczenie się dorosłych, w tym ułatwianie mobilności edukacyjnej dla wszystkich i dostępności dla osób z niepełnosprawnościami

CS h wspieranie aktywnego włączenia społecznego w celu promowania równości szans, niedyskryminacji i aktywnego uczestnictwa, oraz zwiększanie zdolności do zatrudnienia, w szczególności grup w niekorzystnej sytuacji

Priorytet 8 Fundusze Europejskie dla lokalnego lubuskiego

CS 5.2 Wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie

Spójność z następującymi celami zawartymi w Spójność z następującymi celami zawartymi w Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030 r.:

Cel strategiczny nr 1: Inteligentna, zielona gospodarka regionalna.
Cel strategiczny nr 2: Region silny w wymiarze społecznym oraz bliski obywatelowi.

Cel strategiczny nr 3: Integracja przestrzenna regionu.

Cel strategiczny 4: Region atrakcyjny, efektywnie zarządzany i otwarty na współpracę.

Spójność z KSRR:

Cel strategiczny nr 1: Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym.

Cel strategiczny nr 2: Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych.

Cel strategiczny nr 3: Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie.

Źródło: opracowanie własne.

3.2. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych

Dla zapewnienia realizacji celów strategicznych w trakcie prac warsztatowych i redakcyjnych nad treścią niniejszego dokumentu, opracowane zostały określone działania i typy projektów, zgodnie z przedstawioną uprzednio metodologią prac stworzoną przez Związek Miast Polskich.

Tabela 9. Działania i typy operacji przewidziane dla realizacji poszczególnych celów Strategii.

CEL I	
Gospodarka oparta o prężne małe i średnie przedsiębiorstwa, posiadające ugruntowane i rozpoznawalne marki o zasięgu regionalnym i krajowym, bazujące na lokalnych zasobach naturalnych i kulturowych, prowadzące działalność w oparciu o rozwiązania ekologiczne i odnawialne źródła energii, zaangażowane w rozwój społeczny obszaru.	
OBSZAR GOSPODARCZY	
DZIAŁANIE	DOPUSZCZALNE TYPY OPERACJI
1.1 Rozwój przedsiębiorczości na obszarze Partnerstwa, w szczególności lokalnych małych i średnich przedsiębiorstw, w tym firm rodzinnych.	1.1.1 Tworzenie sprzyjających warunków do prowadzenia działalności gospodarczej, w szczególności w branżach kluczowych dla rozwoju gospodarczego obszaru. 1.1.2 Rozwój terenów inwestycyjnych i potencjału gospodarczego obszaru. 1.1.3 Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości w zakresie pozyskiwania i obsługi inwestora i eksportera. 1.1.4 Opracowanie i realizacja Planu rozwoju przedsiębiorczości na obszarze Partnerstwa. 1.1.5 Tworzenie odpowiednich warunków dla rozwoju lokalnych przedsiębiorstw, rzemieślników i rękodzielników, w

	szczegółności prowadzących działalność w branżach chronionych i zanikających.
1.2 Rozwinięty sektor przemysłu czasu wolnego, oparty na lokalnych zasobach turystycznych, krajobrazowych i kulturowych. Rozpoznawalne regionalnie i krajowo marki i produkty.	1.2.1 Rozwój różnych form turystyki i rekreacji, w szczególności bazujących na zasobach przyrodniczych i dziedzictwie kulturowym obszaru. 1.2.2 Rozwój bazy turystycznej, rekreacyjnej, wypoczynkowej i noclegowej. 1.2.3 Opracowanie i udostępnienie szlaków turystycznych opartych na dziedzictwie kulturowym i przyrodniczym. 1.2.4 Organizacja i rozwój wydarzeń kulturalnych i sportowych, integrujących mieszkańców i wspierających branżę turystyczną. 1.2.5 Opracowanie wspólnego, spójnego systemu identyfikacji wizualnej oraz marki gospodarczej i turystycznej Partnerstwa. 1.2.6 Promocja lokalnych produktów, usług i wydarzeń kulturalnych i sportowych.
1.3 Rozwój współpracy sektora gospodarczego i publicznego na rzecz rozwoju obszaru Partnerstwa.	1.3.1 Wzmacnianie integracji przedsiębiorstw i ich zaangażowania w życie społeczne i kulturalne obszaru Partnerstwa. 1.3.2 Wspieranie i rozwój instytucji otoczenia biznesu. 1.3.3 Dostosowanie kształcenia zawodowego do potrzeb lokalnego rynku pracy. 1.3.4 Dążenie do samowystarczalności energetycznej sektora prywatnego i publicznego na obszarze Partnerstwa.
CEL II	

Aktywne, świadome i zaangażowane w rozwój lokalny społeczeństwo, posiadające dostęp do wysokiej jakości usług publicznych, świadczonych na rzecz wszystkich grup mieszkańców

OBSZAR SPOŁECZNY

DZIAŁANIE	DOPUSZCZALNE TYPY OPERACJI
2.1 Powszechnie dostępne, wysokiej jakości usługi publiczne, zapewniające integrację społeczną i wysoką jakość życia.	2.1.1 Tworzenie nowych oraz rozwój istniejących miejsc opieki żłobkowej i wychowania przedszkolnego dla dzieci. 2.1.2 Rozwój usług opiekuńczych, szkoleniowych i integracyjnych dla mieszkańców ze szczególnymi potrzebami, przede wszystkim dla seniorów. 2.1.3 Rozwój bazy, zwiększenie dostępności oraz wzrost jakości usług podstawowej, specjalistycznej oraz rehabilitacyjnej opieki zdrowotnej. 2.1.4 Wsparcie dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją.
2.2 Wysokiej jakości usługi edukacyjne, promujące innowacje i postawy ekologiczne.	2.2.1 Rozwój bazy oświatowej i sportowej oraz jej dostosowanie do osób ze szczególnymi potrzebami. 2.2.2 Wsparcie placówek oświatowych w prowadzeniu edukacji włączającej. 2.2.3 Wsparcie w zakresie rozwoju kompetencji uczniów i kadry placówek edukacyjnych na obszarze Partnerstwa.
2.3 Rozwinięte społeczeństwo obywatelskie, posiadające instrumenty i środki niezbędne do realizacji celów społeczności lokalnych	2.3.1 Działania na rzecz budowania tożsamości lokalnej i ochrony dziedzictwa. 2.3.2 Stworzenie i rozwój cykli działań kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych

	integrujących mieszkańców obszaru Partnerstwa. 2.3.3 Stworzenie i rozwój platformy internetowej zapewniającej szeroki dostęp do informacji dot. działań społecznych, gospodarczych i administracyjnych dla mieszkańców. 2.3.4 Działania na rzecz wzmacniania i rozwoju organizacji pozarządowych i zwiększania poziomu partycypacji mieszkańców w życiu społecznym.
CEL III Kompleksowy rozwój obszaru Partnerstwa oparty o poszanowanie dziedzictwa i zasobów naturalnych, w szczególności w obszarze turystyki oraz osadnictwa, wykorzystujący odnawialne źródła energii. Zintegrowany i efektywny system transportu publicznego oraz zeroemisyjnego, zapewniający dostępność komunikacyjną wszystkim miejscowościom obszaru.	
OBSZAR ŚRODOWISKOWO-PRZESTRZENNY	
DZIAŁANIE	DOPUSZCZALNE TYPY OPERACJI
3.1 Zintegrowana, bezpieczna przestrzeń oraz czyste środowisko.	3.1.1 Wprowadzenie pełnego i dostępnego publicznie monitoringu stanu środowiska, w szczególności wód i powietrza. 3.1.2 Rozwijanie systemów ratownictwa i prognozowania oraz ostrzegania środowiskowego. 3.1.3 Działania edukacyjne w zakresie ochrony środowiska i adaptacji do zmian klimatu. 3.1.4 Wspieranie małej retencji, w szczególności gospodarowania wodami opadowymi.

	3.1.5 Opracowanie planów adaptacji do zmian klimatu. 3.1.6 Współpraca samorządów lokalnych w zakresie planowania przestrzennego w oparciu o poszanowanie środowiska naturalnego, zapewnienie wysokiej jakości estetyki oraz zrównoważony rozwój obszar, w szczególności w zakresie budownictwa mieszkaniowego i rekreacyjnego.
3.2 Pełne wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w obiektach użyteczności publicznej.	3.2.1 Termomodernizacja oraz modernizacja źródeł ciepła i energii w obiektach użyteczności publicznej jednostek Partnerstwa. 3.2.2 Rozwój zielono-błękitnej infrastruktury. 3.2.3 Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w produkcji energii elektrycznej i ciepła oraz magazynowanie energii.
3.3 Zintegrowane działania w zakresie rozwoju turystyki opartej na zasobach naturalnych oraz dziedzictwie kulturowych obszar.	3.3.1 Rewitalizacja obiektów historycznych, w szczególności historycznych układów urbanistycznych w celu ochrony dziedzictwa, podniesienia estetyki przestrzeni publicznych i rozwoju turystyki. 3.3.2 Modernizacja infrastruktury turystyczno-krajoznawczej, w szczególności na terenach zielonych i w obszarach leśnych. 3.3.3 Rozwój wspólnego i spójnego systemu dróg, ścieżek i szlaków rowerowych. 3.3.4 Opracowanie i udostępnienie szlaków turystycznych opartych na dziedzictwie kulturowym i przyrodniczym.
3.4 Wysokiej jakości, dostępny i zintegrowany transport publiczny.	3.4.1 Rozwój komunikacji publicznej w oparciu o ekologiczny i ekonomiczny tabor.

	3.4.2 Zwiększenie dostępności różnych form komunikacji publicznej, w szczególności dla osób ze szczególnymi potrzebami. 3.4.3 Rozwój alternatywnych środków transportu.
CEL IV Integracja działań i polityk samorządów Partnerstwa, w celu zwiększenia efektywności realizowanych zadań oraz zapewnienie wysokiej jakości i dostępności usług publicznych, dostosowanych do potrzeb wszystkich grup mieszkańców.	
OBSZAR ADMINISTRACYJNO-SAMORZĄDOWY	
DZIAŁANIE	DOPUSZCZALNE TYPY OPERACJI
4.1 Stworzenie efektywnego systemu komunikacji, planowania i realizacji wspólnych działań pomiędzy samorządami Partnerstwa.	4.1.1 Rozwój różnorodnych form współpracy pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego Partnerstwa w zakresie planowania i realizacji polityk rozwoju. 4.1.2 Integracja działań samorządów lokalnych w celu stałego podnoszenia kwalifikacji pracowników samorządowych. 4.1.3 Ujednolicenie poziomu kompetencji pracowników administracji samorządowej poprzez wspólny system szkoleń i podnoszenia kwalifikacji. 4.1.4 Poprawa efektywności działań administracji samorządowej przy jednoczesnym ograniczaniu kosztów usług publicznych poprzez rozwój współpracy w zakresie grup zakupowych i sieciowania usług publicznych.
4.2 Efektywny system komunikacji pomiędzy samorządami lokalnymi a mieszkańcami.	4.2.1 Poprawa komunikacji pomiędzy samorządami Partnerstwa a mieszkańcami - stworzenie i rozwój platformy internetowej zapewniającej szeroki dostęp do informacji dot. działań

	społecznych, gospodarczych i administracyjnych dla mieszkańców.
4.2.2	Rozwój e-usług publicznych dostępnych w Partnerstwie.
4.2.3	Działania edukacyjne w zakresie usług cyfrowych i e-administracji, w szczególności dla osób ze szczególnymi potrzebami i seniorów.
4.2.4	Wprowadzenie i realizacja wspólnego i spójnego systemu komunikacji oraz jednolitej identyfikacji wizualnej dla samorządów Partnerstwa w zakresie komunikacji społecznej i promocji obszaru.
4.2.5	Rozwój form i zakresu partycypacji społecznej w zarządzaniu obszarem.

Źródło: opracowanie Związku Miast Polskich.

Rysunek 10. Ulica Kilińskiego we Wschowie.

Źródło: Krzysztof Koman, Związek Miast Polskich.

3.3. Wskaźniki rezultatu i produktu

Określenie wskaźników rezultatu i produktu strategicznego służyć ma zapewnieniu efektywnego systemu monitoringu i ewaluacji Strategii, a także pozwoli na stabilne odniesienie podejmowanych przez Partnerstwo działań do przedsięwzięć określonych na poziomie regionalnym.

Wskaźniki rezultatu mają pokazywać w perspektywie czasowej poziom osiągnięcia zakładanych na etapie tworzenia Strategii celów. Wskaźniki produktu mają swoje odniesienie w stosunku do produktów wytworzonych w ramach realizacji poszczególnych przedsięwzięć, zmierzających do osiągnięcia celów strategicznych.

Przyjęta wartość bazowa realizacji poszczególnych wskaźników dotyczy stopnia zaawansowania działań w ramach Strategii, a nie bezwzględnego poziomu wartości i ich dotychczasowego osiągnięcia na obszarze Partnerstwa. Jako moment ustalenia wartości bazowej przyjęto rok 2029, natomiast horyzont czasowy dla wartości docelowej to rok 2030, zgodnie z przyjętą zasadą $n+3^5$.

Tabela 10. Wskaźniki rezultatu i produktu dla poszczególnych celów strategicznych.

Cel strategiczny I		
Gospodarka oparta o prężne małe i średnie przedsiębiorstwa, posiadające ugruntowane i rozpoznawalne marki o zasięgu regionalnym i krajowym, bazujące na lokalnych zasobach naturalnych i kulturowych, prowadzące działalność w oparciu o rozwiązania ekologiczne i odnawialne źródła energii, zaangażowane w rozwój społeczny obszaru.		
Wskaźnik produktu: przedsiębiorstwa objęte wsparciem, w tym: mikro, małe, średnie i duże (przedsiębiorstwa)	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	0 przedsiębior.	5 przedsiębior.
Cel strategiczny II		
Aktywne, świadome i zaangażowane w rozwój lokalny społeczeństwo, posiadające dostęp do wysokiej jakości usług publicznych, świadczonych na rzecz wszystkich grup mieszkańców.		
Wskaźnik rezultatu: Użytkownicy nowych i zmodernizowanych publicznych usług, produktów i procesów cyfrowych (użytkownicy/rok)	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	0 użyt./rok	5 000 użyt./rok

⁵ Jest to zasada odnosząca się do okresu programowania Unii Europejskiej, która określa dodatkowy okres na realizację i rozliczenie projektów i programów współfinansowanych z Funduszy Europejskich. W praktyce oznacza to, że z funduszy przyznanych w ramach perspektywy finansowej 2021-2027 faktycznie korzystać można do roku 2030.

Wskaźnik produktu: ludność objęta projektami w ramach strategii zintegrowanego rozwoju terytorialnego (osoby)	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	0 osób	179 549 osób
Wskaźnik produktu: Liczba uczniów szkół i placówek systemu oświaty prowadzących kształcenie ogólne objętych wsparciem.	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	0 osób	4505
Wskaźnik rezultatu: Liczba uczniów, którzy nabyli kwalifikacje po upuszczeniu programu	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	0	2940
Wskaźnik produktu: Liczba dzieci objętych dodatkowymi zajęciami w edukacji przedszkolnej	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	0 osób	2220
Wskaźnik produktu: Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego objętych wsparciem	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	0 osób	151 osób
Wskaźnik rezultatu: Liczba uczniów i słuchaczy szkół i placówek kształcenia zawodowego, którzy nabyli kwalifikacje po opuszczeniu programu	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	0 osób	91 osób
Wskaźnik produktu: Liczba osób bezrobotnych, w tym długotrwale bezrobotnych, objętych wsparciem w programie.	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	0 osób	120 osób
Wskaźnik rezultatu: Liczba osób poszukujących pracy po opuszczeniu programu	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	0 osób	34 osoby
Wskaźnik produktu: Liczba osób biernych zawodowo objętych wsparciem w programie	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	0 osób	145 osób
Wskaźniki rezultatu: Liczba osób, które uzyskały kwalifikacje po opuszczeniu programu.	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	0 osób	75 osób

Cel strategiczny III

Kompleksowy rozwój obszaru Partnerstwa oparty o poszanowanie dziedzictwa i zasobów naturalnych, w szczególności w obszarze turystyki oraz osadnictwa, wykorzystujący odnawialne źródła energii. Zintegrowany i efektywny system transportu publicznego oraz zeroemisyjnego, zapewniający dostępność komunikacyjną wszystkim miejscowościom obszaru.

Wskaźnik rezultatu: szacowana emisja gazów cieplarnianych (<i>tony równoważnika CO₂/rok</i>)	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	0	8CO ₂ /rok
Wskaźnik produktu: wspierana infrastruktura rowerowa (<i>km</i>)	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	0 km	27,43 km

Cel strategiczny IV

Integracja działań i polityk samorządów Partnerstwa, w celu zwiększenia efektywności realizowanych zadań oraz zapewnienie wysokiej jakości i dostępności usług publicznych, dostosowanych do potrzeb wszystkich grup mieszkańców.

Wskaźnik produktu: wspierane strategie zintegrowanego rozwoju terytorialnego (<i>sztuki</i>)	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	0 sztuk	1 sztuka
Wskaźnik produktu: Liczba zrealizowanych projektów partnerskich (<i>sztuki</i>)	Wartość bazowa	Wartość docelowa
	0 sztuk	10 sztuk

Źródło: opracowanie własne.

4. Wymiar przestrzenny w strategii rozwoju obszaru Partnerstwa

Polityka przestrzenna Partnerstwa skupia się na kilku zasadniczych aspektach związanych z rozwojem przestrzennym funkcji osadniczych i gospodarczych, w tym turystyki, produkcji rolnej, komunikacji, eliminacją potencjalnych konfliktów przestrzennych, kontrolą rozwoju zabudowy oraz zapewnieniem ładu przestrzennego. Rekomendacje dla polityki przestrzennej opracowano z zachowaniem spójności z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego oraz Strategią Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030.

4.1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej obszaru Partnerstwa

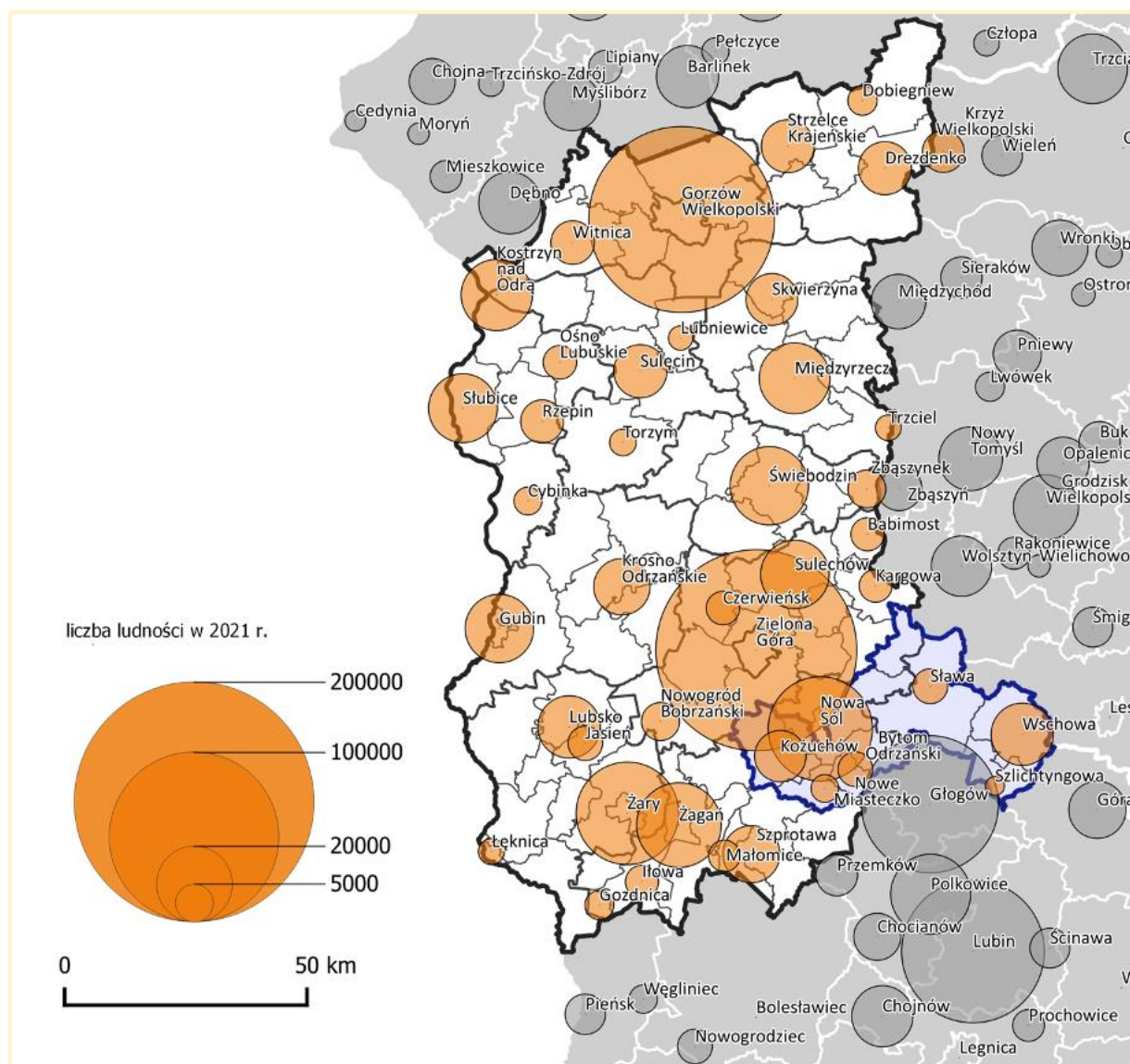
4.1.1. Położenie obszaru Partnerstwa w regionie/kraju struktura sieci osadniczej

W Partnerstwie gmin z południowo-wschodniej części województwa lubuskiego Lubuska 9 znajduje się 6 miast oraz 115 miejscowości wiejskich. Z Partnerstwem graniczy od północnego-zachodu miasto Nowa Sól. Odsetek ludności miejskiej partnerstwa wynosi 44,7 %. Jest niższy niż wskaźnik krajowy (59,8 %) i niższy do wskaźnika dla woj. lubuskiego (64,5%).

Spośród 6 miast Partnerstwa dwa: Kozuchów (9,2 tys.) i Wschowa (13,5 tys.) zaliczane są do miast małych – liczących od 5 tys. do 20 tys. mieszkańców, a pozostałe: Bytom Odrzański (4,2 tys.), Nowe Miasteczko (2,7 tys.), Sława (4,2 tys.) i Szlichtyngowa (1,3 tys.) to miasta bardzo małe - poniżej 5 tys. mieszkańców.

Obszar Partnerstwa położony jest na południowy wschód od stolicy województwa – Zielonej Góry (140,4 tys. mieszk.). Ze względu na stosunkowo duże rozciągnięcie równoleżnikowe obszaru Partnerstwa oraz przebieg infrastruktury transportowej występują duże różnice w dostępności obszaru do okolicznych dużych ośrodków miejskich. Zachodnie tereny Partnerstwa, w powiecie nowosolskim, sąsiadują z Zieloną Górą, która jest dla nich najbliższym miastem wyższego rzędu. Natomiast wschodnia część Partnerstwa, w powiecie wschowskim, znajduje się w równej odległości pomiędzy Zieloną Górą i Poznaniem (529,4 tys. mieszk.). Odległość ze Wschowy – stolicy powiatu wschowskiego, do Zielonej Góry wynosi 92 km, zaś do Poznania 96 km. W efekcie czasy dojazdów samochodem do tych miast są prawie jednakowe i wynoszą około 1 godziny 20 minut. Ze względu na dogodne połączenie drogowe w podobnym czasie ze Wschowy można dojechać także do Wrocławia (642,7 tys. mieszk.) oddalonego od niej o około 115 km.

Rysunek 11. Sieć miast Partnerstwa i w jego otoczeniu wg liczby ludności.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS

4.1.2. Środowisko przyrodnicze – zasoby, ochrona, system powiązań przyrodniczych

Obszar województwa lubuskiego został w całości ukształtowany w trakcie dwóch ostatnich zlodowaceń. Obszar Partnerstwa charakteryzuje się równoleżnikowym, pasowym ukształtowaniem terenu, powstałym w wyniku naprzemiennych faz postoju i topnienia lądolodu. Poszczególne strefy – pasy równin, wzniesień i pradolin – różnią się rzeźbą, litologią i szatą roślinną. Dominują wzgórza morenowe wznoszące się do około 130 m n.p.m. (Winna Góra w okolicach Starego Strącza), sąsiadujące z licznymi jeziorami rynnowymi wytopiskowymi, z których największe to Jezioro Sławskie. Podobną genezę mają rozległe połacie moreny dennej falistej otaczającej zewsząd Sławę. Bezodpływowe kotlinowe to wynik topnienia brył

"martwego lodu". Na przedpolu wzgórz czołowo-moreennych, w kierunku na południe ku dolinie Odry, rozciągają się piaszczysto-żwirowe sandry.

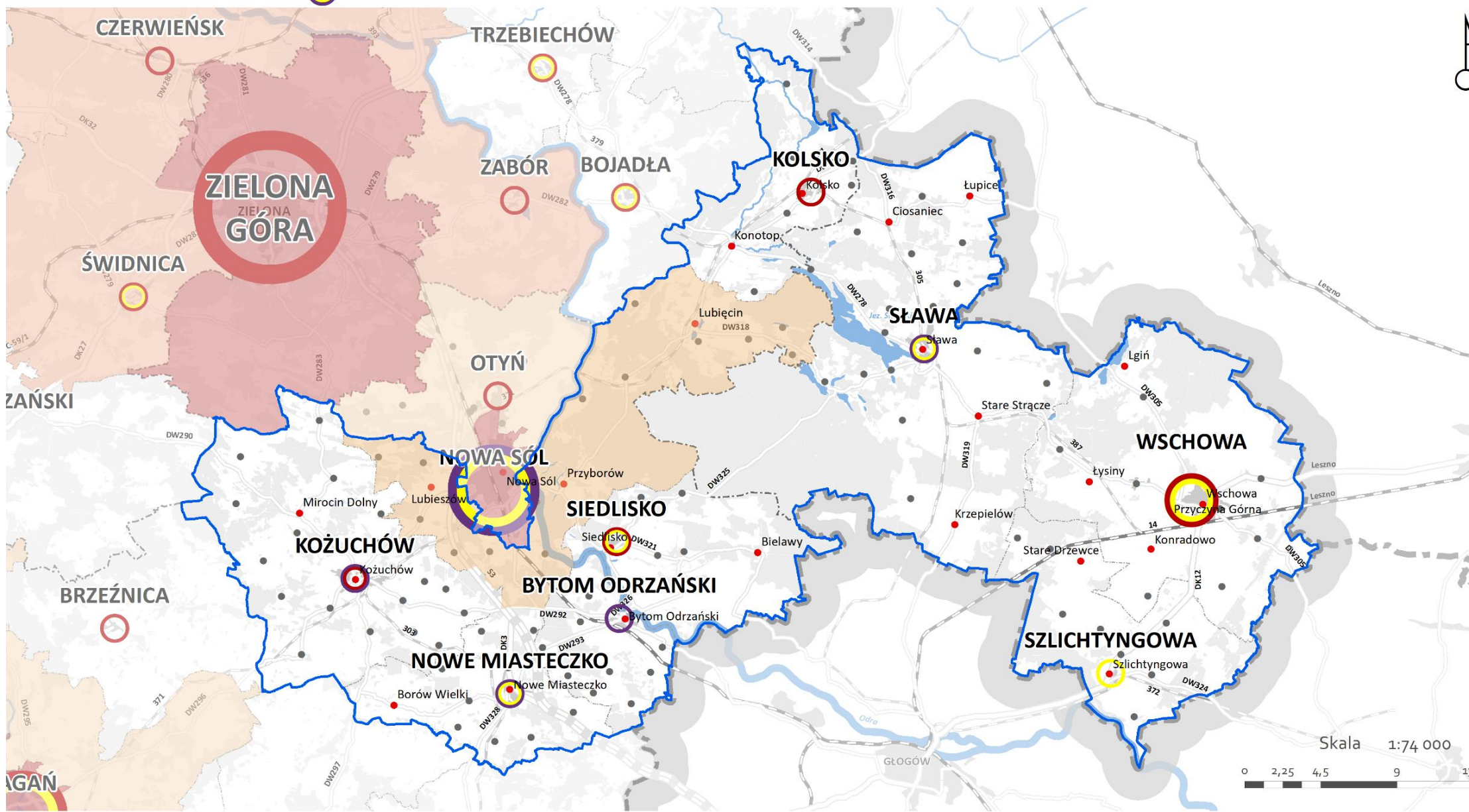
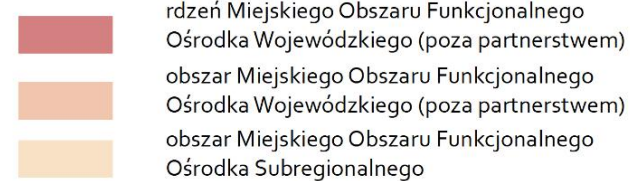
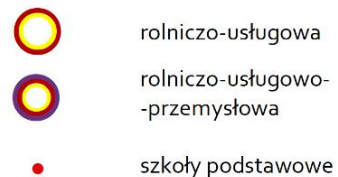
Główną oś hydrograficzną obszaru stanowi rzeka Odra, do której wpadają w części zachodniej Czarna Struga a w części wschodniej Krzycki Rów. Część południowa leży w zlewni Białej Wody, a część północna w zlewni Obrzycy. Istotnym elementem hydrografii obszaru są, występujące w północnej części, duże jeziora Pojezierza Sławskiego: Sławskie, Tarnawskie Duże i Małe, Jeziorna oraz Kochanowskie Duże i Małe. Jeziora są płytkie, o przeciętnej głębokości od 1,9 m do 6,5 m. Wszystkie one leżą w zlewni rzeki Obrzycy.

Rysunek 12. Partnerstwo Lubuska 9 – struktura sieci osadniczej.

Rysunek na następnej stronie.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego, kwiecień 2018.

OBSZARY FUNKCJONALNE

W rytmie krajobrazu daje się zauważyć pewną strefowość, wzgórza porastają lasy przeważnie sosnowe, obfitujące w zwierzynę łowną i słynące z grzybów. Drzewostan lasów, zajmujący 38% powierzchni całego terenu, jest stosunkowo młody. Dominujące są siedliska lasowe i borowe mieszane z dużym udziałem drzewostanu modrzewia europejskiego, świerka pospolitego, olszy czy dębu bezszypułkowego. Wśród drzewostanów występują drzewa pomnikowe oraz całe zespoły drzewostanów w wieku 100-120 lat o szczególnych walorach przyrodniczych.

Falistą morenę denną przeważnie zajmują pola uprawne. Najrozleglejsze kompleksy pokrywają południową i wschodnią część terenu partnerstwa, graniczącą z województwem wielkopolskim. Obszar zdominowany jest przez użytki rolne (43,5% ogólnej powierzchni obszaru), obfitujący w gleby relatywnie żyzne (brunatne, bielcowe i częściowo mady). Przeważają gleby klas bonitacyjnych I-II, III (w tym III a i III b), IV a. Najlepsze gleby znajdują się na terenie gmin Kożuchów, Nowe Miasteczko, Wschowa, Szlichtyngowa oraz Siedlisko. Tereny łąk i pastwisk występujące w obniżeniach pradolinnych cechują się szczególnie wysoką liczbą cennych gatunków dziko żyjących, jak też chronionych siedlisk przyrodniczych - zajmują około 5% powierzchni całego obszaru.

Do szczególnie ważnych obszarów kształtujących sieć ekologiczną partnerstwa należą obszary węzłowe tj.: Bory Zielonogórskie Wschodnie, Lasy Sławskie oraz obszary korytarzowe, o znaczeniu międzynarodowym oraz krajowym, łączące dane obszary.

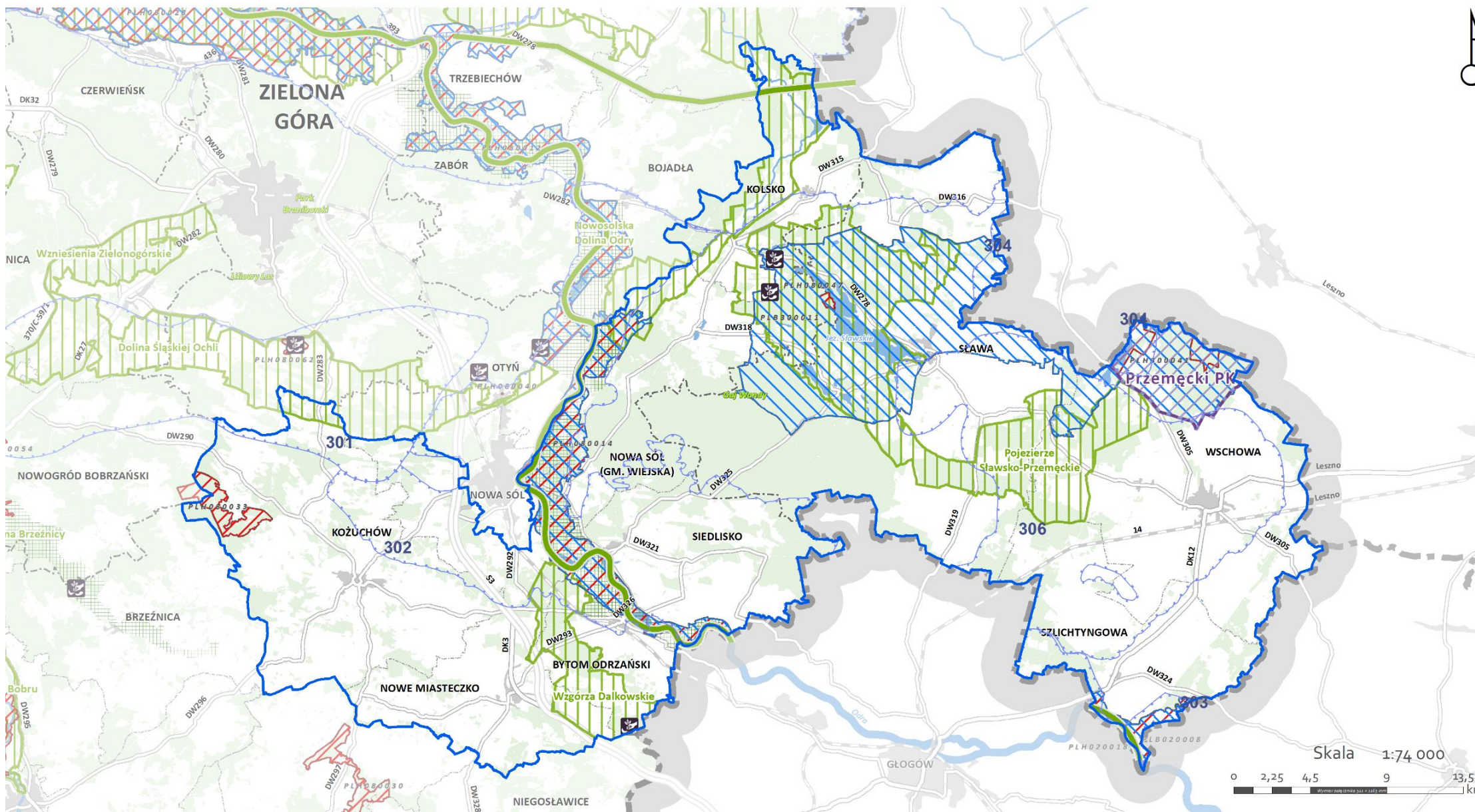
Rysunek 13. Partnerstwo Lubuska 9 – Ochrona i kształtowanie środowiska, system powiązań przyrodniczych.

Rysunek na następnej stronie. Źródło: opracowanie własne na podstawie Planu

Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego, kwiecień 2018.

SYSTEM PRZYRODNICZY

	obszar chronionego krajobrazu		lasy		projektowany obszar chronionego krajobrazu
	specjalny obszar ochrony siedlisk Natura 2000		główne zbiorniki wód podziemnych (GZWP)		
	obszar specjalnej ochrony ptaków Natura 2000		główny szlak migracji fauny		
	park krajobrazowy		rezerwat przyrody		

4.1.3. Zabytki i krajobraz kulturowy

Dziedzictwo kulturowe województwa lubuskiego cechuje różnorodność, przejawiająca się zróżnicowanymi krajobrazami kulturowymi, zmiennością form architektonicznych, stylowych i cech kulturowych. Lokalizacja na terenie przygranicznym i zmieniająca się przez wieki przynależność państwowa, dzielnicowa oraz administracyjna, zdeterminowały charakter poszczególnych regionów. Krajobraz kulturowy partnerstwa w porównaniu z innymi regionami Polski został w stosunkowo niewielkim stopniu przekształcony. Zachowane zostały historyczne układy przestrzenne oraz obiekty zabytkowe. Obszary wiejskie zachowały cechy historyczne i ład przestrzenny, harmonijnie skomponowany z przyrodniczym otoczeniem. Zdecydowana większość najcenniejszych zabytków zlokalizowana jest w części południowej województwa (niemal 80% wszystkich zabytków nieruchomości). Spora ich część przypada na obszar partnerstwa, a wśród nich liczne obiekty: sakralne, obronne, rezydencjonalne, użyteczności publicznej, folwarczne, przemysłowe, cmentarne oraz zabytkowe układy urbanistyczne i ruralistyczne.

Wśród cennych krajobrazów kulturowych, wskazanych do szczególnej ochrony, na terenie partnerstwa należy wskazać park pałacowy w Sławie, a także miejsca istotnych wydarzeń historycznych, w tym miejsce związane z bitwą pod Wschową. Ze względu na swoją rangę ponadregionalną, do szczególnej ochrony wskazuje się obiekt archeologiczny „Pozycje Środkowej Odry” – zabytek architektury obronnej.

Zabytkami proponowanymi do wpisu na listę pomników historii lub utworzenia parku kulturowego jest zespół urbanistyczny Kozuchowa. Prócz tego, ze względu na swoje cenne wartości w zakresie dziedzictwa kulturowego województwa, szczególną ochroną powinny zostać objęte zwłaszcza:

- zespół poklasztorny franciszkanów we Wschowie,
- zespół urbanistyczny Wschowy,
- kościół luterański „Kripplein Christi” we Wschowie,
- dawne cmentarze ewangelickie – lapidaria w Kozuchowie i we Wschowie.

W związku z powyższym postuluje się wybudowanie infrastruktury oraz oznakowanie szlaków historyczno – kulturowych, które mogą zostać włączone w szlaki turystyczne prezentujące dziedzictwo historyczne i kulturowe tego regionu.

Rysunek 14. Partnerstwo Lubuska 9 – Zabytki i krajobraz kulturowy.

Rysunek na następnej stronie.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego, kwiecień 2018.

OBIEKTY WPISANE DO REJESTRU ZABYTKÓW

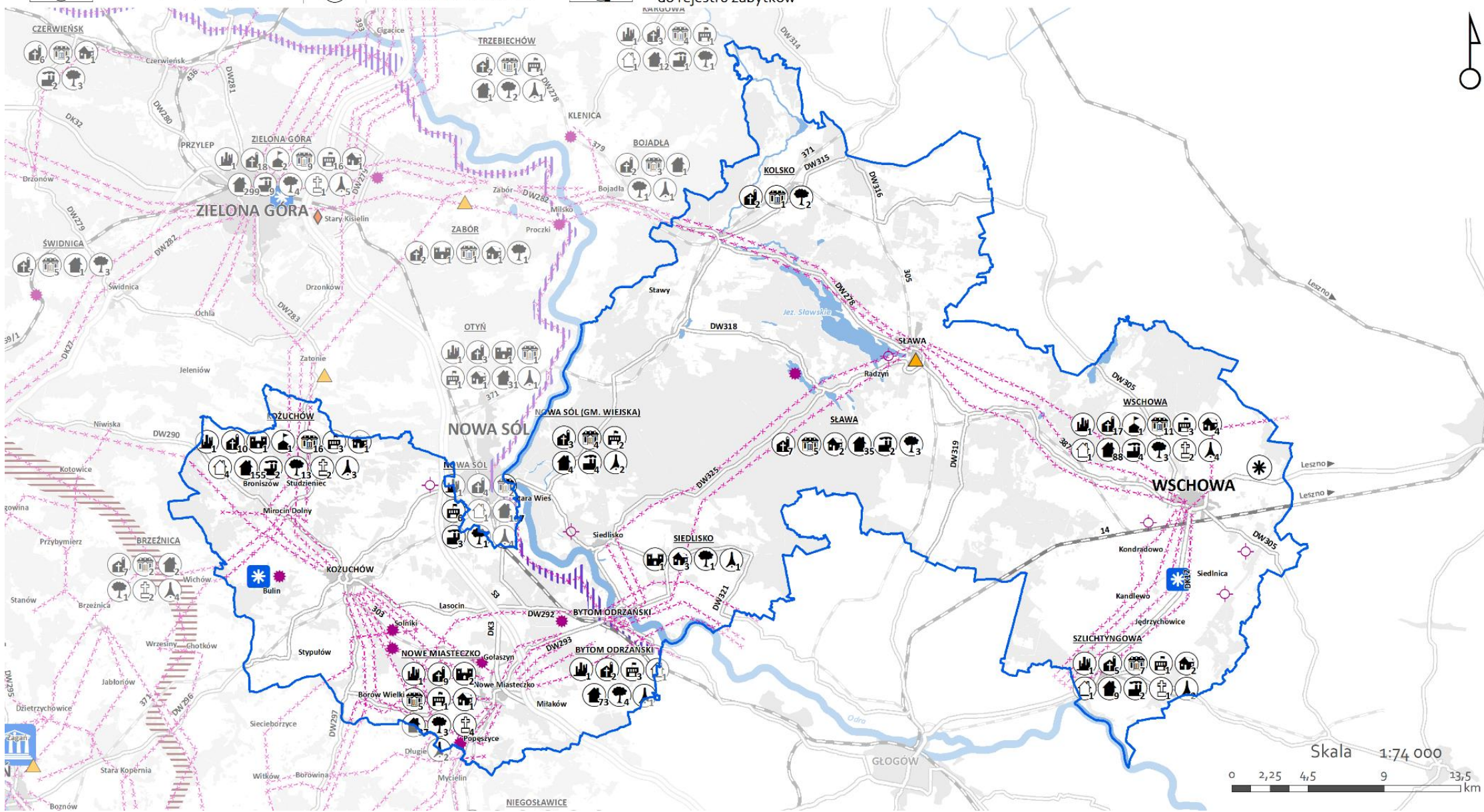
	układy przestrzenne		obiekty publiczne		zielen
	obiekty sakralne		obiekty folwarczne		obiekty cmentarne
	obiekty zamkowe		obiekty gospodarcze		inne obiekty
	obiekty obronne		obiekty mieszkalne		krajobraz kulturowy związany z ważnym miejscem pamięci
	obiekty rezydencjonalne		obiekty przemysłowe		liczba obiektów wpisanych do rejestru zabytków

WAŻNIEJSZE ELEMENTY DZIEDZICTWA ARCHEOLOGICZNEGO

	pradziejowe osadnictwo
	relikty
	krajobrazy kulturowe szczególnie cenne w skali województwa
	proponowany park kulturowy lub pomnik historii

OBSZARY O SZCZEGÓLNYM ZNACZENIU KULTUROWYM

	Pozycje Środkowej Odry
	szlaki historyczno - kulturowe

4.1.4. Transport i komunikacja

Ruch w regionie generuje tranzyt krajowy pomiędzy województwem zachodniopomorskim a województwem dolnośląskim oraz Górnośląskim Okręgiem Przemysłowym. Transport w tym zakresie obsługuje droga ekspresowa S3 i droga krajowa nr 3, wchodzące w skład korytarza bazowego TEN-T Bałtyk – Adriatyk.

Podstawowy układ drogowy partnerstwa - szkielet tworzą trasy o charakterze tranzytowym:

- S3 - przebiegająca przez **Nowe Miasteczko** – Nowa Sól (wraz z węzłami komunikacyjnymi: Nowa Sól Zachód, Nowa Sól Południe i Nowe Miasteczko);
- DK3 - droga klasy S oraz GP przebiegająca południkowo ze Świnoujścia do Jakuszyca (Nowa Sól – Nowe Miasteczko),
- DK12 - przebiegająca przez **Wschowę** droga krajowa, Szprotawa – Przemków – Radwanice – Głogów, spełniająca wymogi klasy GP lub S.

Podstawowy układ drogowy uzupełniają drogi wojewódzkie, na których postuluje się takie działania jak:

- modernizacja DW 278 wraz z budową obwodnicy m. Sława,
- budowę obwodnic DK m. Wschowa, Szlichtyngowa i DW 296 m. Kozuchów,

natomiast układ infrastruktury kolejowej na obszarze partnerstwa tworzą linie kolejowe o znaczeniu państwowym.

W związku z rozwojem szeroko pojętej mobilności rowerowej, która wpisuje się w koncepcję zrównoważonego rozwoju transportu i zaspokaja potrzeby ludzi w zakresie rozwoju gospodarczego oraz ochrony środowiska i zdrowia bez ograniczenia możliwości rozwoju przyszłym pokoleniom, postuluje się budowę ścieżek rowerowych wraz z infrastrukturą.

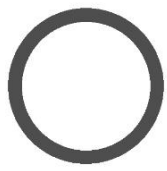
Na terenie objętym partnerstwem nie działają żadne lotniska. W gminie wiejskiej Nowa Sól oraz miejscowości Dąbrowno zlokalizowane są lądowiska dla samolotów. Najbliższe lądowisko dla śmigłowców mieści się w Nowej Soli (gmina miejska).

Rysunek 15. Partnerstwo Lubuska 9 – Transport i komunikacja.

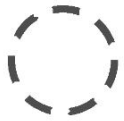
Rysunek na następnej stronie.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego, kwiecień 2018.

WĘZŁY KOMUNIKACYJNE

znaczenia regionalnego

znaczenia lokalnego
(potencjalny)

SIĘĆ DROGOWA

droga ekspresowa

droga krajowa

droga wojewódzka

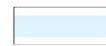

MOP

planowana budowa obwodnicy

TRANSPORT WODNY

międzynarodowa droga wodna

port żeglugi śródlądowej

przystań żeglugi śródlądowej

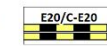

przeprawa promowa

projektowana przystań

SIĘĆ LINII KOLEJOWYCH

czynne dwutorowe o znaczeniu międzynarodowym

odcinki zelektryfikowane

nieczynne/zamknięte

wariantowy przebieg kolei dużych prędkości

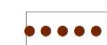
ogólnodostępna rampa kolejowa

KOMUNIKACJA LOTNICZA

lądowisko

PRZESTRZEŃ O WARTOŚCIACH TURYSTYCZNYCH

postulowane ścieżki rowerowe

4.1.5. Infrastruktura techniczna i OZE

Podstawowymi źródłami wytwórczymi na obszarze województwa lubuskiego, dostarczającymi większość energii elektrycznej wytwarzanej na jego obszarze, są Elektrociepłownia Zielona Góra, Elektrociepłownia Gorzów i Elektrociepłownia Arctic Paper Kostrzyn. Elektrociepłownie produkują ok. 62% ogółu energii zużywanej w województwie lubuskim, 30% pochodzi z Krajowej Sieci Przesyłowej (poprzez GSZ Leśniów i GSZ Gorzów), natomiast 8% z odnawialnych źródeł energii. Energia z OZE produkowana jest głównie przez energetykę wodną. Odbiorcy na obszarze województwa lubuskiego zasilani są przede wszystkim z sieci nN i SN. Spowodowane jest to niedostatecznie rozwiniętą siecią linii wysokiego napięcia. Większość stacji 220/110 kV oraz 110/SN jest zasilanych dwustronnie, pozwala to na zapewnienie dostaw energii nawet w przypadku awarii jednej z linii. Obszar partnerstwa nie ma połączenia z sieciami elektroenergetycznymi 400 kV.

Główne stacje elektroenergetyczne GPZ 110/15 kV, zasilające układ średniego napięcia, zlokalizowane są w Wschowie, Bytomiu Odrzańskim i Kożuchowie.

Na terenie partnerstwa dostęp do gazu sieciowego zapewniają gazociągi wysokiego ciśnienia DN 350 KGZ Kościan – Węzeł Szczyglice wraz z odgałęzieniami DN100 na Adamowo oraz gazociągi wysokiego ciśnienia DN 200 Kotowice – Zakęcie. Obecnie na obszarze objętym partnerstwem znajduje się jedna stacja redukcyjno – pomiarowa wysokiego ciśnienia zlokalizowana w gm. Wschowa. Natomiast największy stopień gazyfikacji na obszarze partnerstwa występuje w gminach Wschowa i Bytom Odrzański - wynosi 65%.

Województwo lubuskie ma korzystne uwarunkowania do wykorzystywania biogazu, zarówno rolniczego, jak i z oczyszczalni ścieków oraz składowisk odpadów. W województwie zlokalizowane są 4 biogazownie rolnicze. Najbliższa występująca w bezpośredniej okolicy to biogazownia w Niedoradzu (gm. Otyń). Uwarunkowania województwa wskazują na możliwość dalszego rozwoju odnawialnych źródeł energii wykorzystujących biogaz, istnieje potencjalna możliwość zastosowania biogazowni w gospodarstwach rolnych (gm. Kożuchów, gm. Wschowa). Ponadto, w województwie lubuskim energia wytwarzana jest także z biogazu pochodzącego ze składowisk odpadów.

Rysunek 16. Partnerstwo Lubuska 9 – Infrastruktura techniczna i OZE.

Rysunek na następnej stronie.

Źródło: opracowanie własne na podstawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Lubuskiego, kwiecień 2018.

ELEKTROENERGETYKA

- GPZ 110 kV/15 kV
- linia 220 kV
- linia 110 kV

GAZOWNICTWO

- stacja gazowa redukcyjno-pomiarowa wysokiego ciśnienia
- stacja skroplonego gazu ziemnego
- gazociąg wysokiego ciśnienia
- gazociąg przesyłowy
- złoża gazu ziemnego z kopalni

GOSPODARKA ŚCIEKOWA

- oczyszczalnia ścieków
- oczyszczalnie ścieków powyżej 10 tys. RLM

GOSPODARKA WODNA

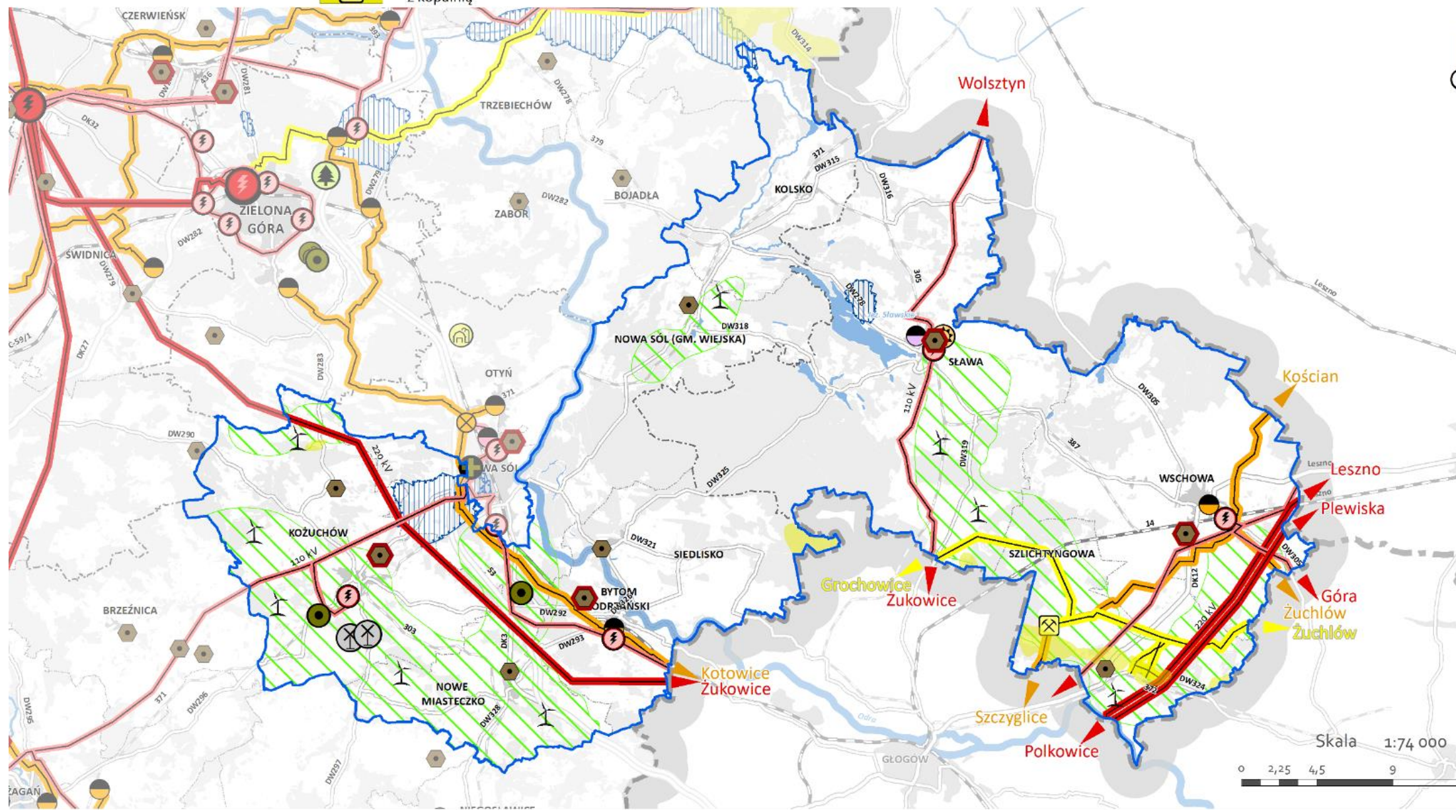
- strefa ochronna ujęcia wody

GOSPODARKA ODPADAMI

- regionalna instalacja przetwarzania odpadów komunalnych

ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII

- elektrownia wiatrowa
- elektrownia słoneczna
- obszar szczególnie predysponowany do rozwoju infrastruktury OZE wiatrowe

Energetyka wiatrowa. Według danych Instytutu Meteorologii i Gospodarki Wodnej teren partnerstwa znajduje się w korzystnej strefie energetycznej wiatru. Na terenie partnerstwa funkcjonują dwie instalacje energetyczne, zlokalizowane w gminie Koźuchów o łącznej mocy 4,5 MW.

Energia słoneczna. Obszar partnerstwa charakteryzuje się średnim poziomem nasłonecznienia w skali kraju. Średnie nasłonecznienie wynosi około 1600 godzin na rok, z czego ok. 80% przypada na 6 miesięcy okresu wiosenno-letniego. Średnia roczna suma globalnego nasłonecznienia na płaszczyźnie poziomej za okres 1994- 2013 r. wynosi od 1050 do 1100 kWh/m². Obecnie tego typu instalacja zlokalizowana jest na terenie oczyszczalni ścieków w Sławie - Elektrownia Fotowoltaiczna Sława o mocy 0,2 MW.

4.2. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

4.2.1. Zasady ochrony i kształtowania środowiska przyrodniczego

1. Znaczna część Obszaru Partnerstwa objęta jest różnymi formami ochrony przyrody i krajobrazu. Niezbędne jest rygorystyczne respektowanie zakazów i ograniczeń wynikających z ustanowionych form ochrony.
2. Ukierunkowanie rozwoju gospodarczego Partnerstwa w oparciu o naturalne walory przyrodnicze i środowiskowe z zachowaniem bioróżnorodności naturalnych ekosystemów.
3. Zaleca się działania zmierzające do utrzymania i wzmocnienia powiązań ekologicznych – wskazania, na podstawie waloryzacji przyrodniczej i krajobrazowej, obszarów niezbędnych do zachowania ciągłości regionalnej sieci korytarzy ekologicznych, mających szczególne znaczenie dla gatunków wędrownych.
4. Zachowanie i odtworzenie drożności i ciągłości morfologicznej rzek szczególnie istotnych dla gatunków ichtiofauny.
5. Szczególna ochrona ciągłości przyrodniczej doliny rzeki Odry oraz jej dopływów.
6. Zaleca się wprowadzanie izolacyjnych rozwiązań technicznych, ograniczających uciążliwość szlaków transportowych dla środowiska przyrodniczego.
7. Zachowanie integralności obszarów węzłowych i zapewnienie drożności korytarzy wyznaczonych w ramach krajowej sieci ekologicznej, w tym korytarza o znaczeniu międzynarodowym.
8. Podstawową formą ochrony terenów otwartych i krajobrazu, które są ograniczonym dobrem wspólnym, jest ich ochrona przed zabudową lub niekorzystną zmianą sposobu użytkowania. Tereny rolne i leśne, tereny położone wzdłuż cieków wodnych

i jezior oraz obszary na przebiegu zielonych korytarzy ekologicznych powinny być chronione przed zabudową w dokumentach planistycznych z uwzględnieniem uchwał przyjętych przez Sejmik Województwa. Wyjątkiem mogą być jedynie obiekty gospodarcze, związane z gospodarką rolną lub leśną (bez możliwości realizacji nowych siedlisk), niezbędne obiekty infrastruktury, urządzenia związane z regulacją i retencją wód oraz wyspecjalizowane urządzenia obsługi turystyki wodnej (przystanie, mariny, itp.).

9. Ustanowienie jednoznacznej granicy pomiędzy terenami zurbanizowanymi (tereny zabudowy) i terenami otwartymi, nie przewidywanymi do zabudowy. Zmiana sposobu użytkowania terenów rolnych na cele nierolnicze powinna następować jedynie w przypadkach uzasadnionych realnym zapotrzebowaniem (przykładowy czas realizacji: do 5-10 lat) i zostać poprzedzona uchwaleniem miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, a zabudowa poprzedzona lub równoległa z docelowym uzbrojeniem i urządzeniem ulic.
10. Zwiększanie obszarów zielonych na obszarach zurbanizowanych, a także zwiększanie na tych obszarach retencji wód, stosowanie rozwiązań prorotacyjnych jako jedno z działań adaptujących do zmian klimatycznych. Ustanowienie retencji jako priorytetu projektowania systemów gospodarowania wodami opadowymi. Stosowanie rozwiązań takich jak:
 - stosowanie powierzchni przepuszczalnych (np. ze żwiru/pospółki, powierzchni ażurowych, materiałów jamistych-wodoprzepuszczalnych) zamiast powierzchni szczelnych;
 - wykorzystanie istniejących zagłębień i oczek wodnych do retencji,
 - zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych w sposób minimalizujący utratę naturalnej retencji lub spowalniający odpływ odprowadzanych wód (np. poprzez zbiorniki retencyjno-infiltracyjne; zastosowanie drenaży lub skrzynek rozsączających itp.),
 - zakładanie zielonych dachów i zielonych, żyjących ścian na budynkach/wiatach,
 - zakładanie ogrodów deszczowych zasilanych deszczówką na terenach zurbanizowanych, szczególnie na terenach o znacznym zasklepieniu gleby.
11. Wspólna polityka ekologiczna gmin, poprzez podejmowanie wspólnych przedsięwzięć, w tym we współpracy z firmami eksploatującymi zasoby środowiska przyrodniczego i Wodami Polskimi, w zakresie ochrony wód, ziemi, powietrza i krajobrazu jako podstawy dla rozwoju rekreacji oraz turystyki. Rozwój gospodarczy w oparciu o naturalne walory przyrodnicze i środowiskowe z jednoczesną dbałością o zachowanie bioróżnorodności naturalnych ekosystemów.
12. Prowadzenie racjonalnej gospodarki zasobami złóż kopalin oraz kompleksowego wykorzystania kopalin, w tym kopalin towarzyszących.

13. Integracja działań w celu ochrony zasobów wód podziemnych, w szczególności GZWP w granicach Partnerstwa.
14. Ochrona przed zabudową terenów otwartych, w tym gleb najwyższej jakości oraz terenów zagrożonych niebezpieczeństwem powodzi.

4.2.2. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, krajobrazu kulturowego oraz dóbr kultury współczesnej

1. Ochrona elementów dziedzictwa kulturowego, w szczególności wartościowych układów urbanistycznych i ruralistycznych, historycznych zespołów parkowych, zadrzewień przydrożnych i śródpolnych oraz obiektów zabytkowych. Przystosowanie zachowanych założeń i obiektów, które utraciły swoje pierwotne funkcje, do nowych, współczesnych potrzeb.
2. Koordynacja przebiegu i oznakowania ponadregionalnych szlaków turystycznych o znaczeniu kulturowym:
 - szlak gotyckich kościołów farnych,
 - szlak kamiennych kościołów wiejskich z XIII – XVIII wiek,
 - szlak zamków obronnych,
 - szlak umocnień zwanych pozycją środkowej Odry,
 - szlak św. Jakuba,
 - szlak zabytkowych ratuszy,
 - szlak architektury związanej z rodami Bironów i Talleyrandów,
 - szlak zabytkowych organów,
 - szlak renesansowych i barokowych zabytków sztuki sepulkralnej,
 - szlak architektury barokowej,
 - szlak dziedzictwa kulturowego Żagania.
3. Podejmowanie działań zmierzających do ochrony krajobrazu historyczno – kulturowego.
4. Estetyzacja krajobrazu partnerstwa w historycznych założeniach urbanistycznych, poprzez wprowadzenie spójnej polityki krajobrazowej i ograniczanie ilości reklam oraz realizację zabudowy dostosowanej formą i kolorystyką do charakterystyki terenów sąsiadujących.
5. Przypadki samowoli budowlanej polegającej na nielegalnej realizacji zabudowy lub zmiany sposobu użytkowania terenów rolnych (np. poprzez sytuowanie obiektów niezwiązanych trwale z gruntem, niewymagających pozwolenia na budowę) powinny być skutecznie zwalczane.
6. Integrowanie instytucji i inicjatyw kulturowych oraz tworzenie płaszczyzn współpracy międzyregionalnej i transgranicznej w zakresie ochrony i wykorzystania zasobów dziedzictwa kulturowego.

7. Dążenie zachowania tradycyjnych krajobrazów wiejskich, z historycznymi układami ruralistycznymi, zabytkowymi kościołami, dawnymi dworami i pałacami oraz towarzyszącymi im parkami i alejami starych drzew oraz młynami, cmentarzami i tradycyjną drewnianą zabudową.
8. Dążenie do utworzenia, zachowania i szczególnej ochrony cennych krajobrazów kulturowych, m.in.:
 - zespół poklasztorny franciszkanów we Wschowie,
 - zespół urbanistyczny Wschowy,
 - kościół luterski „Kripplein Christi” we Wschowie,
 - dawne cmentarze ewangelickie – lapidaria w Koźuchowie, Bytomiu Odrzańskim i we Wschowie,
 - zespół pałacowo – parkowy w Sławie,
 - wpisanie na listę pomników historii lub utworzenie parku kulturowego - zespołu urbanistycznego Koźuchowa,
 - barokowych i klasycystycznych kamienic z XVII i XVIII wieku i z początku XX w Bytomiu Odrzańskim.
9. Objęcie szczególną ochroną obiektów archeologicznych m.in.:
 - „Pozycje Środkowej Odry” – system umocnień stanowiący zabytek architektury obronnej.

4.2.3. Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów

4.2.3.1. Zapotrzebowanie w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej

Przygotowywana zmiana przepisów ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym określa sposób obliczania zapotrzebowania na nową zabudowę mieszkaniową oraz obliczania chłonności terenów niezabudowanych i luk w zabudowie - w planie ogólnym, który ma zastąpić studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin. Zgodnie z projektem rozporządzenia określając zapotrzebowanie na nową zabudowę, bierze się pod uwagę:

- prognozowaną, przyszłą liczbę mieszkańców gminy w perspektywie 20 lat;
- przyszły standard zamieszkiwania wyrażony powierzchnią użytkową mieszkań w gminie na jednego mieszkańca, z założeniem, że standard ten będzie się poprawiał w ciągu kolejnych 20 lat w tempie zgodnym z trendem wyznaczonym z okresu ostatnich 10 lat.

Jako okres kierunkowy do analiz przyjęto rok 2041, aktualizując dane przyjęte do diagnozy o wyniki NSP 2021. Szacowana liczba mieszkańców obszaru partnerstwa zgodnie z prognozami GUS w 2041 r. wyniesie około 78,8 tys. osób, zaś wskaźnik standardu zamieszkiwania około 37,9 m²/mieszkańca.

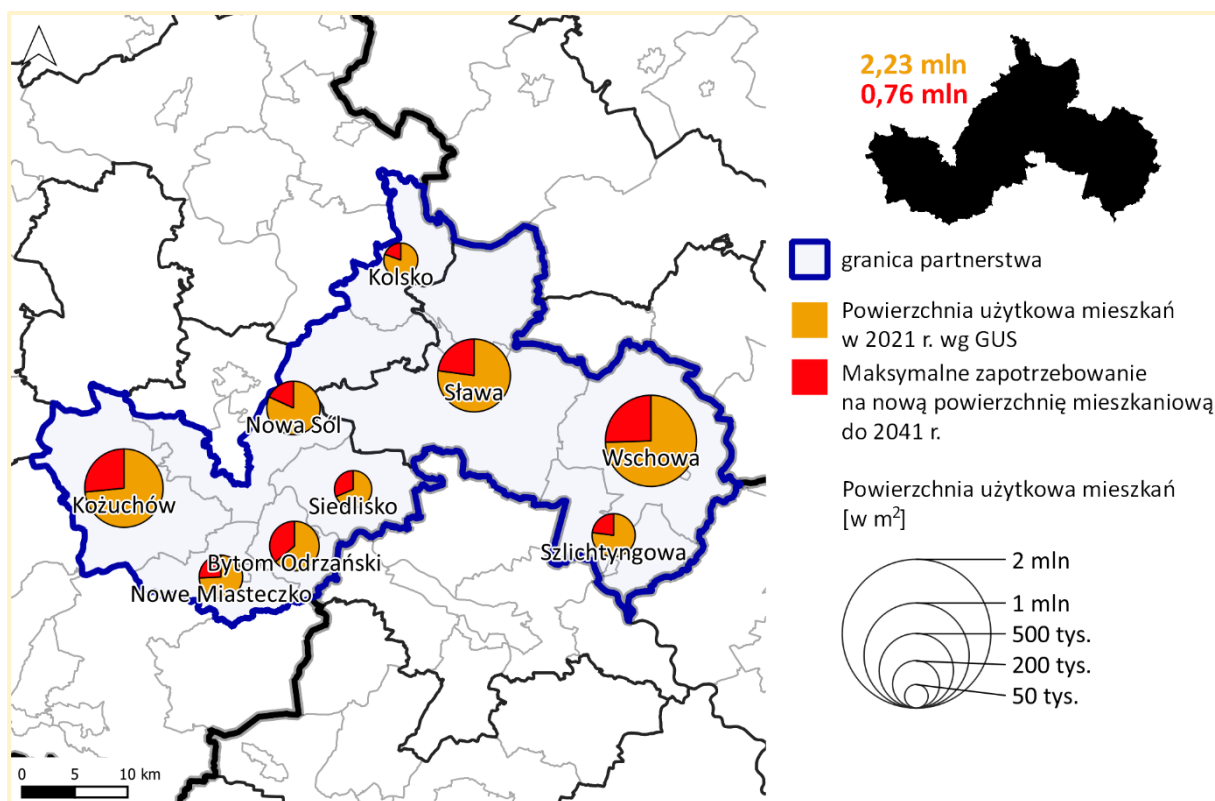
Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową w Partnerstwie do roku 2041 wyniesie około 757 tys. m² PUM, dla około 19,9 tys. osób.

Tabela 11. Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową w Partnerstwie gmin południowo wschodniej części woj. Lubuskiego - "LUBUSKA 9" do 2041 r.

Gmina	Powiat	Liczba ludności			Standard zamieszkiwania (PUM/mieszkańca)		Powierzchnia użytkowa mieszkań		Zapotrzebowanie na nową zabudowę	
(w) wiejska (m) miejska (m-w) miejsko-wiejska		w osobach			m ² /osobę		m ² (ogółem)		w osobach	w PUM (m ²)
		2021 r.	2030 r.	2041 r.	2021 r.	2041 r.	2021 r.	2041 r.	do 2041 r.	
Bytom Odrzański (m-w)	nowosolski	5170	5492	5834	29,1	40,1	149597	233946	2103	84349
Kolsko (w)		3290	3246	3203	27,5	34,7	89644	111130	619	21486
Kozuchów (m-w)		15473	15420	15367	27,9	38,1	429695	585490	4089	155795
Nowa Sól (w)		7138	7139	7140	30,9	38,1	222526	272034	1299	49508
Nowe Miasteczko (m-w)		5138	5138	5138	26,5	35,1	134080	180344	1318	46264
Siedlisko (w)		3367	3623	3898	27,2	34,2	91458	133327	1224	41869
Sława (m-w)	wschowski	12528	12671	12816	31,2	39,4	389476	504936	2930	115460
Szlichtyngowa (m-w)		4862	4937	5013	28,2	35,4	136683	177466	1152	40783
Wschowa (m-w)		20510	20453	20396	29,0	38,8	589905	791371	5192	201466
Partnerstwo gmin południowo wschodniej części woj. Lubuskiego - "LUBUSKA 9"		77476	78119	78805	28,8	37,9	2233064	2990043	19928	756979

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS i BDOT.

Rysunek 17. Maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową mieszkań w Partnerstwie gmin południowo-wschodniej części woj. Lubuskiego - "LUBUSKA 9" do 2041 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL i BDOT10k z geoportal.gov.pl.

4.2.3.2. Ograniczanie rozpraszania / ochrona zwartości zabudowy istniejących miast i miejscowości

1. Zachowanie zwartości zespołów zabudowy miast i miejscowości, przeciwdziałanie rozlewaniu się zabudowy poprzez dostępne instrumenty polityki przestrzennej. Pod nową zabudowę należy w pierwszej kolejności wykorzystać tereny już zurbanizowane, w szczególności tereny, budynki lub obiekty, które utraciły swoje walory użytkowe lub uległy degradacji (brownfields) oraz niewykorzystane, liczne luki w istniejącej zabudowie.
2. Rozwój nowej zabudowy mieszkaniowej w pierwszej kolejności w obszarach zwartej, w pełni wykształconej struktury funkcjonalno-przestrzennej – zapewniającej dostępność do szkół, transportu zbiorowego i infrastruktury technicznej w obrębie aglomeracji wodno-ściekowych.
3. W sytuacji wyczerpania rezerw terenowych wewnątrz istniejącej zabudowy, nowe struktury należy projektować w formie skupionej - jako jednostki sąsiedzkie, wyposażone w niezbędne usługi publiczne i lokalne ośrodki usługowe. Nowe jednostki mogą być kontynuacją istniejących struktur zwartej zabudowy (zabudowa

krawędziowa) lub tworzyć małe miejscowości (jednostki satelitarne). Należy wykluczyć rozwój zabudowy w formie pasmowej wzdłuż dróg powiatowych, wojewódzkich i krajowych, na rzecz koncentracji zabudowy.

4. Rozwijanie idei miasta / miejscowości 15-minutowej, w tym poprzez skupianie zabudowy, dla zapewnienia dostępu do podstawowych usług publicznych i komercyjnych oraz w miarę możliwości do znaczącej liczby miejsc pracy w zasięgu 15 minutowego dojazdu pieszo (długość dojazdu do 1 km) lub w szerszym obszarze w zasięgu 15 minutowego dojazdu rowerem od miejsca zamieszkania.
5. Ograniczenie zabudowy letniskowej indywidualnej. Należy wykluczyć zabudowę letniskową w formach rozproszonych, stanowiących zagrożenie dla środowiska oraz element ekspansji na tereny otwarte i zawłaszczania najbardziej atrakcyjnych elementów krajobrazu, który stanowi dobro wspólne i powinien podlegać ochronie.
6. Ograniczenie ekspansji usług turystyki wokół jezior oraz innych zbiorników i cieków wodnych do lokalizacji opartych o istniejące miejscowości. Realizacja zwartych, właściwie zagospodarowanych (w sposób ograniczający presję na środowisko), kompleksów usług turystyki ukierunkowanej na ofertę tematyczną m.in. związaną ze sportami wodnymi, turystyką historyczną, itp.

4.2.3.3. Kreowanie wielofunkcyjnych i zróżnicowanych społecznie sąsiedzkich zespołów mieszkaniowo-usługowych wyposażonych w atrakcyjne przestrzenie publiczne

1. Planowanie nie jedno - lecz wielofunkcyjnych zespołów zabudowy, sprzyjających integracji społecznej, które oferują atrakcyjne i dostępne usługi, mieszkania i możliwości pracy dla grup społecznych o zróżnicowanych potrzebach i dochodach. Zespoły wielofunkcyjne gwarantują też całodzienną aktywność użytkowników na danym obszarze.
2. Kreowanie atrakcyjnych przestrzeni publicznych. Miasto w swej materialnej warstwie, układzie budynków, ulic i placów, tworzy przestrzeń dla relacji międzyludzkich. Jakość przestrzeni publicznych i jakość ich zagospodarowania kształtuje w sposób pozytywny, lub w sposób ograniczający, charakter tych relacji.
3. Rezygnacja z lokalizowania obiektów handlu wielkopowierzchniowego w rozumieniu ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, na rzecz nasycania usługami obszarów wskazanych jako zespoły/ośrodki usługowe, w tym obszarów śródmiejskich, rynków, ulic handlowych, placów oraz osiedlowych zespołów usługowych z preferencją dla ruchu pieszego.
4. Kształtowanie ośrodków usługowych z ograniczeniem realizacji monofunkcyjnych parterowych obiektów usługowych, na rzecz realizacji zabudowy o funkcjach mieszanych, w tym zabudowy usługowo-mieszkaniowej, w formach

architektonicznych i gabarytach dostosowanych do rangi ośrodka i kontekstu miejsca. Wykorzystanie parterów budynków na usługi, w szczególności w centrach miast i w obszarach ośrodków usługowych, w narożnikach ulic.

5. Wzmacnianie lokalnych centrów usługowych miejscowości wiejskich, nasycanie ich nową zabudową i żywymi przestrzeniami publicznymi. Wprowadzenie bardziej zwartych, wielorodzinnych form zabudowy może być alternatywą dla dalszego jej rozpraszania.
6. Zapewnienie terenów zieleni i wypoczynku na terenach zabudowy wielorodzinnej, w ramach osiedla i na poziomie miejskim. Wykorzystanie istniejących obszarów zieleni (np. łąki, lasy, zadrzewienia) oraz obiektów fizjograficznych (np. jeziora, rzeki, wzniesienia) poprzez wbudowanie ich w komunalny system zieleni publicznej. Rekomendowany minimalny wskaźnik to 12 m² miejskich terenów zieleni i sportowo-rekreacyjnych na 1 mieszkańca + 8 m² terenów zieleni osiedlowej na 1 mieszkańca na terenach zabudowy wielorodzinnej.
7. Lokalizowanie nowych obszarów aktywności gospodarczej (stref gospodarczych) w pobliżu lokalnych ośrodków wzrostu, zapewniających uzbrojenie terenu, najlepszą dostępność komunikacyjną i brak konfliktów przestrzennych, np. z zabudową mieszkaniową i turystyczną, a także z otwartym krajobrazem.
8. Rewitalizacja obszarów popegeerowskich – wykorzystanie istniejącej infrastruktury do tworzenia nowych stref działalności gospodarczej (turystyka i srebrna turystyka, edukacja, opieka nad osobami starszymi lub kontynuacja działalności przetwórczych).

4.2.4. Kierunki rozwoju systemów transportu i infrastruktury technicznej

4.2.4.1. Kierunki rozwoju systemów transportu i komunikacji publicznej

1. Kreowanie przyjaznego dla pieszych i rowerzystów układu ulic, ograniczanie wielkości kwartałów zabudowy, wprowadzanie nowych i rewitalizacja istniejących powiązań, bezpiecznych przejść „na skróty”, eliminowanie konieczności użycia samochodu, a w konsekwencji zatorów komunikacyjnych, hałasu i zanieczyszczenia powietrza.
2. Rozwijanie sieci dróg i ścieżek rowerowych oraz uliczek przyjaznych dla pieszych i rowerzystów – uliczek ruchu uspokojonego lub wolnych od samochodów. W szczególności na osiedlach mieszkaniowych, w sąsiedztwie szkół i przedszkoli oraz w centrach miast i wsi w obrębie prestiżowych przestrzeni publicznych.
3. Stosowanie, przy technicznym projektowaniu ulic miejskich i osiedlowych, rozwiązań zachęcających do podróży pieszych oraz innych, niewymagających użycia samochodu, takich jak ruch rowerowy i transport publiczny. Rozwiązania drogowe w obszarach zabudowy powinny minimalizować geometrię dróg i skrzyżowań, pozostawiając jednocześnie wystarczającą, wygodną przestrzeń dla pieszych, ruchu rowerowego, transportu publicznego, jak również dla osób niepełnosprawnych i starszych (m.in.

- dogodnie usytuowane i wygodne przystanki, pasy zieleni, krótkie przejścia dla pieszych w obrębie skrzyżowań: w poziomie terenu i na wprost).
4. Rozwijanie wysokiej jakości, dostępnego transportu publicznego, ze zwróceniem szczególnej uwagi na rozwiązania węzłów przesiadkowych – maksymalne skracanie drogi przejść pomiędzy różnymi środkami transportu.
 5. Rekomenduje się działania na rzecz integracji transportowej gmin poprzez wspólne podejście do organizacji transportu zbiorowego na poziomie Partnerstwa i szerzej powiatu. Pozwoli to na lepszą koordynację oferty transportowej oraz oszczędności powodowane większą skalą zamówienia oferty przewozowej.
 6. W kontekście wzrastającego udziału segmentu rowerów elektrycznych zwiększającego mobilności m.in. osób starszych należy zadbać o odpowiednią infrastrukturę dostosowaną do potrzeb takich rozwiązań.
 7. W związku z wzrastającym ruchem rowerowym należy rozwijać system infrastruktury towarzyszącej (bezpieczne parking dla rowerów, boksy rowerowe, stacje naprawcze i punkty serwisowe).
 8. Rozwój systemu szybkiego wsiadania i wysiadania (Kiss & Ride) przy obiektach kumulujących mieszkańców – zakłady pracy, miejsca usług publicznych, miejsca gromadzenia się ludności.
 9. Rozwijanie w miarę możliwości systemów współużytkowania środków transportu - na wzór rowerów miejskich i wypożyczeń hulajnóg.
 10. Limitowanie liczby miejsc parkingowych w centrach miast przy jednoczesnym ograniczeniu czasu parkowania lub wprowadzeniu opłat parkingowych w celu równoważenia popytu i podaży miejsc parkingowych. Właściwa polityka parkingowa w centrum miasta ma na celu zapewnienie pełnej dostępności dla pieszych i rowerzystów oraz transportu zbiorowego jako nadrzędnych w stosunku do dostępności samochodem.
 11. Dalsze aktywne działania na rzecz wyprowadzenia ruchu tranzytowego poza centra miast i miejscowości poprzez budowę obwodnic m.in. budowa obwodnicy Wschowy, Szlichtyngowy, Kożuchowa.
 12. Działania na rzecz modernizacji DW 278 wraz z budową obwodnicy m. Sława.
 13. Realizowane parkingi powinny mieć charakter możliwie wielofunkcyjny w celu maksymalnego wykorzystania zajętej powierzchni. Tym samym rekomenduje się ich realizację z udziałem zieleni urządzonej z wykorzystaniem systemów OZE np. w formule parkingów solarnych np. wykorzystanie przestrzeni zadaszeń pod panele.
 14. Rekomenduje się także modernizację istniejących parkingów przy obiektach użyteczności publicznej.

4.2.4.2. Kierunki rozwoju systemów infrastruktury technicznej

1. Dalszy rozwój systemów infrastruktury technicznej, w tym w rozwój systemów centralnego ogrzewania w oparciu o skojarzoną produkcję energii elektrycznej i ciepła (kogenerację).
2. Rozwój instalacji solarnych (kolektorów słonecznych i paneli fotowoltaicznych) na dachach budynków i w obrębie terenów zainwestowanych w oparciu o ochronę walorów krajobrazowych i korzyści ekologicznych - na terenie całego Partnerstwa.
3. Rozwój lokalnych instalacji OZE z wykorzystaniem energii geotermalnej lub hydrotermalnej, biomasy lub biogazu na terenie całego Partnerstwa – w wykluczeniu negatywnego wpływu na otoczenie.
4. Rozwój energetyki wiatrowej.
5. Rozwój małej energetyki wodnej poprzez wykorzystanie istniejącej zabudowy hydrotechnicznej (budowli piętrzących) z jednoczesnym utrzymaniem lub poprawą drożności cieków wodnych jako korzyści migracyjnych.
6. Rozwój infrastruktury wodociągowej i w szczególności kanalizacyjnej na obszarze gmin szczególnie w kierunkach miejscowości stanowiących lokalne ośrodki usługowe i na obszary przeznaczone dla rozwoju zabudowy mieszkaniowej i usługowej.

4.2.5. Zasady kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

1. Na obszarze Partnerstwa, występują obszary o dominującej funkcji rolniczej. Występują dobre warunki dla prowadzenia produkcji rolnej - gleby dobrej i bardzo dobrej jakości. Należy chronić grunty rolne najwyższych klas bonitacyjnych przed zmianą sposobu użytkowania.
2. Przemysł i przetwórstwo, szczególnie w branżach: rolno-spożywczej i drzewnej jest jedną z najważniejszych szans rozwojowych obszaru. Rozwój rolnictwa zintegrowanego z przetwórstwem poprzez lokalizację i budowę inkubatorów przedsiębiorczości wspierających m.in. wyspecjalizowane, ekologiczne formy rolnictwa i przetwórstwa.
3. Rozwój przetwórstwa opartego o zasoby leśne oraz doskonalenie integracji funkcjonalnej leśnictwa z przemysłem drzewnym.
4. Rozwój i promocja klastrów odpowiadających lokalnej specyfice rolniczej.

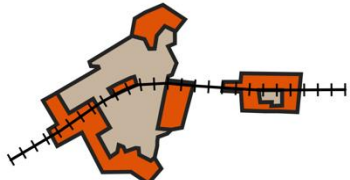
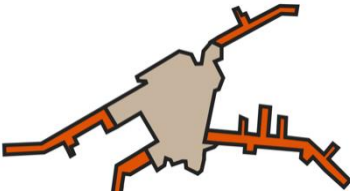
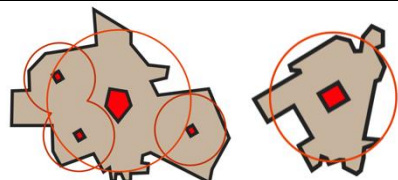
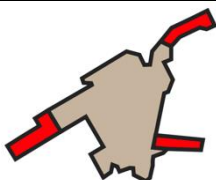
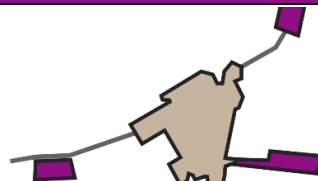
4.2.6. Zasady kształtowania zagospodarowania przestrzennego na obszarach zdegradowanych i obszarach rewitalizacji oraz obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji

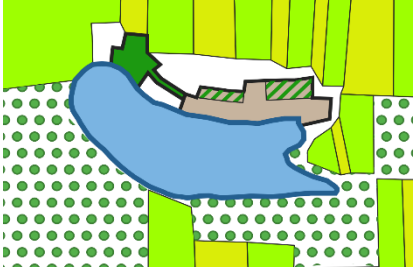
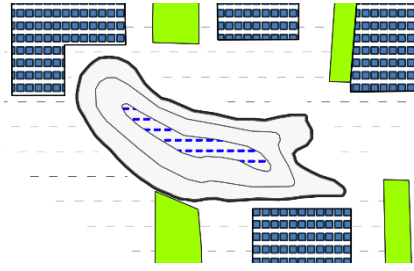
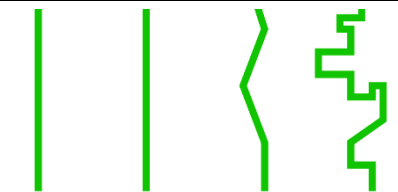
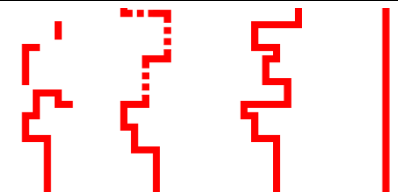
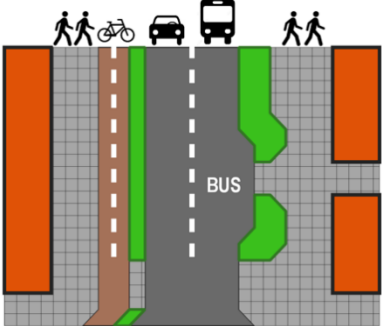
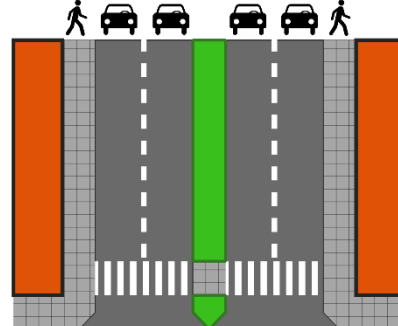
1. Zaleca się kompleksową rewitalizację obszarów zdegradowanych oraz obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją ze szczególnym uwzględnieniem wymagań

tworzenia obszarów zabudowy zwartych i niskoemisyjnych, ładu przestrzennego, efektywnego gospodarowania przestrzenią oraz zachowania walorów ekonomicznych przestrzeni.

2. Zaleca się zmniejszenie transportochłonności układu przestrzennego oraz wzmacnianie znaczenie transportu publicznego, rowerowego i pieszego.

Rysunek 18. Pozytywne i negatywne schematy rozwoju zabudowy i zagospodarowania.

Przykłady pozytywne / korzystne (+)	Przykłady negatywne / niekorzystne (-)
ZABUDOWA MIESZKANIOWA / ZABUDOWA OGÓŁEM	
  ROZWÓJ DO WEWNĄTRZ – WYKORZYSTANIE REZERW	 ZABUDOWA ROZPROSZONA
  MODEL KRAWĘDZIOWY / NOWE JEDNOSTKI OSADNICZE	 ZABUDOWA PASMOWA WZDŁUŻ DRÓG
USŁUGI KOMERCYJNE I PUBLICZNE	
  HIERARCHICZNE WIELOFUNKCYJNE OŚRODKI USŁUGOWE	 ZABUDOWA PASMOWA / ZEWNĘTRZNA
ZABUDOWA BIUROWA, PRZEMYSŁ NIEUCIĄŻLIWY	
  MODEL KRAWĘDZIOWY / ZABUDOWA WIELOFUNKCYJNA	 ZABUDOWA ZEWNĘTRZNA MONOFUNKCYJNA
ZABUDOWA TURYSTYCZNA / LETNISKOWA	
 	 ZABUDOWA PASMOWA ZBYT INTENSYWNA

SILNY OŚRODEK TURYSTYKI KWALIFIKOWANEJ ZLOKALIZOWANY W MIEJSCOWOŚCI TURYSTYCZNEJ LUB OBOK ISTNIEJĄCEJ MIEJSCOWOŚCI	 ZABUDOWA ROZPROSZONA
ZAGOSPODAROWANIE TERENÓW POKOPALNIANYCH	
+ WYKORZYSTANIE WYROBISK DO RETENCJONOWANIA WODY I PRZYWRÓCENIE WARTOŚCI ŚRODOWISKOWYCH WYKORZYSTANIE LEŚNE, ROLNE I REKREACYJNE	 ZAGOSPODAROWANIE POD URZĄDZENIA TECHNICZNE BEZ REKULTYWACJI ZDEGRADOWANYCH OBSZARÓW I PRZYWRÓCENIA WARTOŚCI ŚRODOWISKOWYCH
PROJEKTOWANIE DRÓG I PRZESTRZENI PUBLICZNYCH	
+ PRIORYTET DLA RUCHU PIESZEGO I ROWERZYSTÓW	 PRIORYTET DLA PŁYNNEGO RUCHU SAMOCHODÓW
+ PRZESTRZEŃ PUBLICZNA - PRZYJAZNA DLA PIESZYCH ULICA RUCHU MULTIMODALNEGO	 PRZESTRZEŃ NIEPRZYJAZNA DLA PIESZYCH TRASA KOMUNIKACYJNA DLA SAMOCHODÓW

Źródło: opracowanie własne.

4.3. Obszary strategicznej interwencji określone w Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030

W Strategii Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030 (SRWL 2030), przyjętej uchwałą Nr XXVIII/397/21 Sejmiku Województwa Lubuskiego z dn. 15 lutego 2021 r., wskazano obszary strategicznej interwencji z poziomu krajowego (SOR i KSRR 2030) oraz z poziomu regionalnego.

W SRWL 2030 wskazano dwa OSI z poziomu krajowego:

1. Miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze – na obszarze Partnerstwa Lubuska 9 nie występują. Do grupy miast obniżającego się potencjału zostało zaliczone sąsiadujące miasto Nowa Sól;
2. Obszary zagrożone trwałą marginalizacją – na obszarze Partnerstwa Lubuska 9 do tego obszaru zaliczono **gm. Kolsko**.

W SRWL 2030 wskazano także pięć OSI z poziomu regionalnego. Są to:

1. Miejskie obszary funkcjonalne ośrodków wojewódzkich Gorzowa Wielkopolskiego i Zielonej Góry – obszar częściowo pokrywa się z obszarem Partnerstwa Lubuska 9, obejmując **m. i gm. Kożuchów oraz gm. Nową Sól**;
2. Miejskie obszary funkcjonalne ośrodków subregionalnych i lokalnych – na obszarze Partnerstwa Lubuska 9 wyznaczono ośrodek lokalny - **m. Wschowa**;
3. Obszary wiejskie – obejmujące wszystkie gminy na obszarze Partnerstwa;
4. Obszary przygraniczne – **m. i gm. Kożuchów, gm. Nowa Sól, gm. Kolsko, gm. Sława, m. i gm. Wschowa, gm. Szlichtyngowa, m. i gm. Bytom Odrzański, gm. Siedlisko, m. i gm. Nowe Miasteczko** - w tzw. drugim pasie obszaru;
5. Obszary zagrożone powodzią – do obszaru szczególnego zagrożenia powodzią zakwalifikowano m.in. **gm. Nowa Sól, m. i gm. Wschowa, gm. Szlichtyngowa, m. i gm. Bytom Odrzański, gm. Siedlisko**.

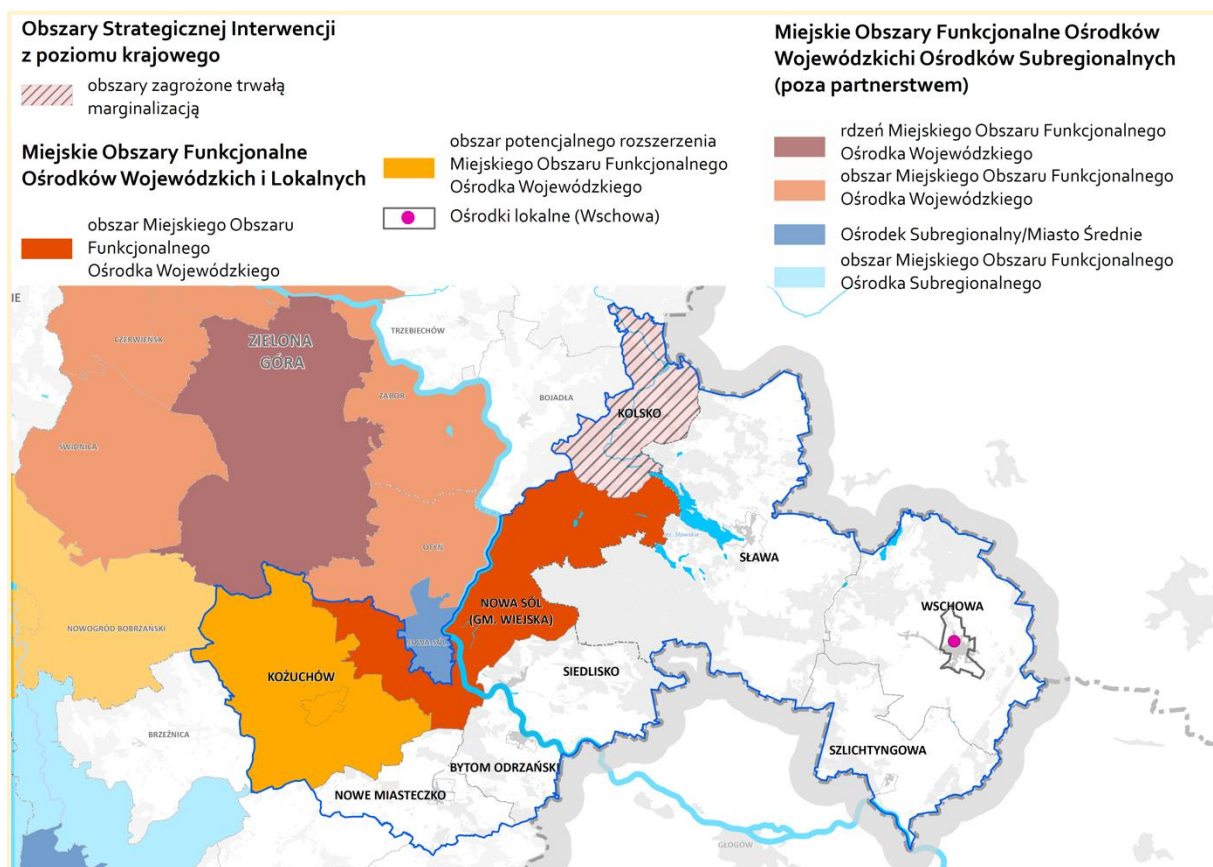
4.3.1. OSI z poziomu krajowego – Obszary zagrożone trwałą marginalizacją

Na obszarze Partnerstwa Lubuska 9 do OSI - Obszary zagrożone trwałą marginalizacją zaliczono **gm. Kolsko**. Wśród celów dedykowanych obszarom zagrożonym trwałą marginalizacją w KSRR 2030 wskazano:

- inkubowanie przedsięwzięć wykorzystujących lokalny potencjał i zasoby;
- poprawę dostępu do usług publicznych;
- uzupełnienie infrastruktury technicznej;
- zwiększanie dostępności komunikacyjnej;
- nadanie nowych funkcji obszarom zdegradowanym;
- ograniczenie skutków peryferyjnego położenia obszarów przygranicznych;
- poprawę jakości funkcjonowania instytucji publicznych.

4.3.2. OSI - Miejskie Obszary Funkcjonalne

Rysunek 19. OSI – Miejskie obszary funkcjonalne określone w SRWL 2030.

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030, luty 2021 r.

OSI - Miejski Obszar Funkcjonalny Ośrodka Wojewódzkiego Zielona Góra tworzą miasto Zielona Góra (rdzeń), gm. Czerwieńsk, gm. Nowogród Bobrzański, gm. Świdnica, gm. Sulechów, gmina Zabór, gm. Otyń, **gm. wiejska Nowa Sól**, gmina miejska Nowa Sól i **gm. Kozuchów** jako obszar potencjonalnego rozszerzenia.

Interwencja w stosunku do miast wojewódzkich i ich obszarów funkcjonalnych powinna koncentrować się m.in. na:

- wsparciu powstawania nowych i funkcjonowania istniejących ośrodków innowacji oraz instytucji naukowych i badawczych, zwiększenia potencjału wyższych uczelni oraz wzmacnianiu innowacyjności i konkurencyjności sektora przedsiębiorstw, zwłaszcza rozwój funkcji B+R;
- zwiększeniu dostępności do usług publicznych wyższego rzędu oraz budowie i modernizacji infrastruktury związanej z usługami publicznymi;
- rozwoju terenów inwestycyjnych;

- rozwoju zintegrowanych systemów transportu publicznego przy wykorzystaniu elektromobilności i nisko- oraz bezemisyjnych środków transportu, w tym promowanie ruchu pieszego i rowerowego;
- realizacji działań związanych z poprawą jakości powietrza, likwidacją niskiej emisji z systemów grzewczych oraz adaptacją do zmian klimatu obszarów miejskich, w powiązaniu z działaniami dotyczącymi wykorzystania OZE i ochroną środowiska naturalnego;
- inwestycji w infrastrukturę drogową;
- promowaniu innowacji w obszarze smart city i zielonej gospodarki;
- podnoszeniu jakości przestrzeni w miastach – wzmocnieniu planowania przestrzennego i wsparcie działań z zakresu racjonalnego gospodarowania przestrzenią;
- wspieraniu współpracy partnerskiej w obszarach funkcjonalnych miast;
- rozwoju różnych form współpracy sieciowej w skali krajowej i międzynarodowej;
- upowszechnieniu gospodarki o obiegu zamkniętym w miejskich obszarach funkcjonalnych miast wojewódzkich i zapewnieniu wsparcia dla działań związanych z jej promocją i rozwojem;
- animowaniu współpracy na rzecz łączenia potencjałów miast wojewódzkich i ich specyfiki rozwojowej.

Wskazane w SRWL 2030 **OSI – Miejskie obszary funkcjonalne ośrodków subregionalnych i lokalnych** obejmują obszary funkcjonalne ośrodków subregionalnych, do których zaliczono miasta powyżej 20 tys. mieszkańców i miasta powiatowe powyżej 15 tys. mieszkańców oraz ośrodków lokalnych, do których zaliczono pozostałe miasta powiatowe. Na obszarze Partnerstwa do ośrodków lokalnych zaliczono miasto **Wschowę**.

Ośrodki lokalne obok ośrodków subregionalnych, pełnią na terenie województwa lubuskiego istotną rolę w uzupełnieniu oferty miast wojewódzkich, koncentrując funkcje w zakresie gospodarki, dostępu do usług publicznych, edukacji, kultury, transportu publicznego czy usług teleinformatycznych, istotnych z perspektywy mieszkańców miast, jak i mieszkańców otaczających je obszarów wiejskich.

Interwencja w stosunku do miejskich obszarów funkcjonalnych ośrodków subregionalnych i lokalnych powinna obejmować m.in.:

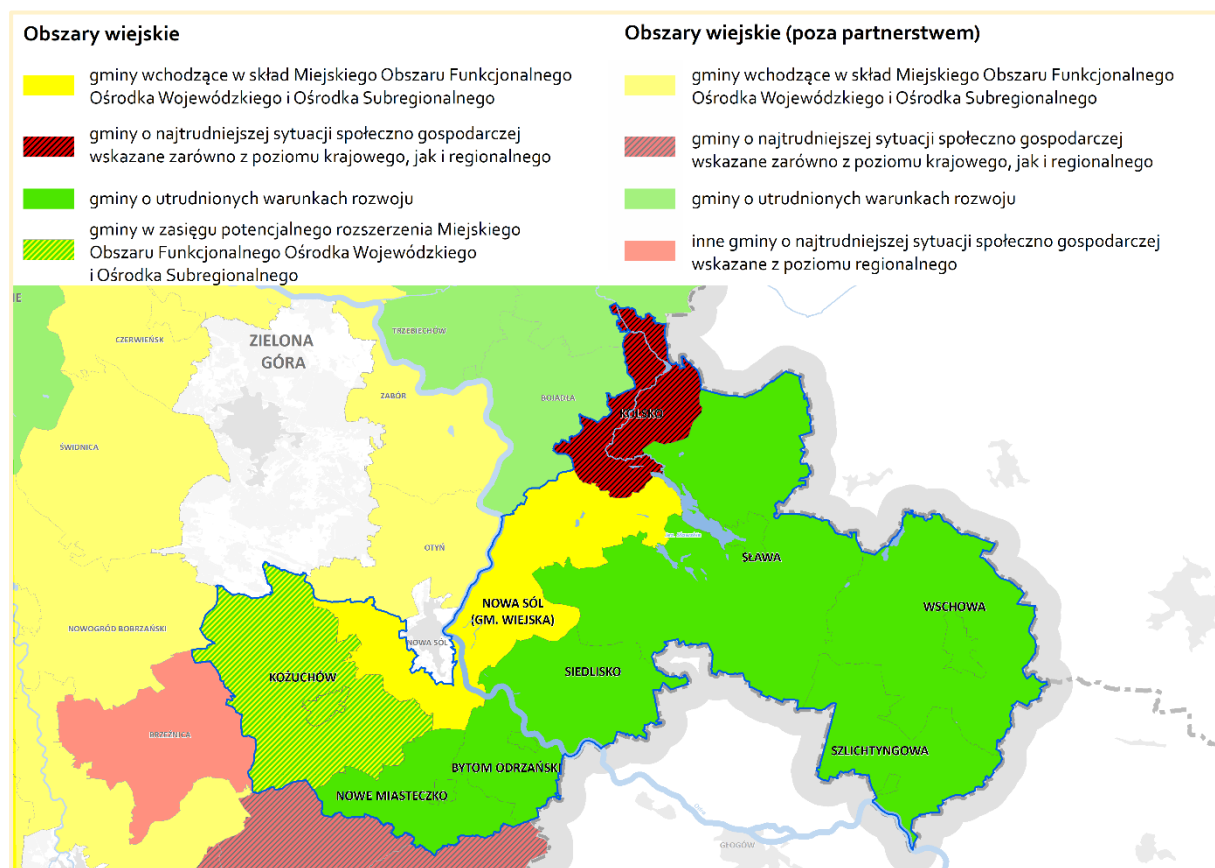
- rozwój przedsiębiorczości oraz przygotowanie (uzbrojenie) terenów inwestycyjnych;
- projekty rewitalizacyjne;
- poprawę jakości świadczenia usług publicznych;

- inwestycje związane z polepszeniem jakości środowiska naturalnego;
- podnoszenie kompetencji i umiejętności mieszkańców;
- wspieranie rozwiązań o charakterze smart city;
- wspomaganie rozwoju powiązań funkcjonalnych, w tym sąsiadujących ośrodków subregionalnych i lokalnych;
- wsparcie infrastruktury mieszkalnictwa.

4.3.3. OSI – Obszary wiejskie

Wskazane w SRWL 2030 **OSI - Obszary wiejskie** podzielono na: obszary wiejskie położone w MOF ośrodków wojewódzkich i subregionalnych, obszary wiejskie znajdujące się w najtrudniejszej sytuacji społeczno – gospodarczej i obszary wiejskie o utrudnionych warunkach rozwojowych.

Rysunek 20. OSI – Obszary wiejskie określone w SRWL 2030.

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030, luty 2021 r.

Na obszarze Partnerstwa do gmin o utrudnionych warunkach rozwojowych zostały zakwalifikowane: **gm. Wschowa, gm. Szlichtyngowa, gm. Sława, gm. Siedlisko, gm. Bytom Odrzański i gm. Nowe Miasteczko**. Tym czasem **gm. Kolsko** sklasyfikowano w kategorii gmin o najtrudniejszej sytuacji społeczno – gospodarczej, a **gm. Kozuchów** znalazła się w grupie gmin w zasięgu potencjonalnego rozszerzenia MOF OW i OS.

Gminy znajdujące się w najtrudniejszej sytuacji społeczno – gospodarczej powinny być objęte szczególnymi, dedykowanymi preferencjami w finansowaniu ich rozwoju ze środków publicznych (krajowe, fundusze unijne).

Wsparcia zapobiegającego dalszej marginalizacji wymagają szczególnie obszary wiejskie, charakteryzujące się niskimi wskaźnikami rozwoju przedsiębiorczości, niezadawalającą dostępnością do usług publicznych, słabą jakością infrastruktury technicznej oraz ograniczoną dostępnością komunikacyjną. (gm.: **Wschowa, Szlichtyngowa, Sława, Bytom Odrzański, Siedlisko, Nowe Miasteczko** ze szczególnym uwzględnieniem **Kolska** jako gminy zagrożonej trwałą marginalizacją).

Interwencja skierowana do obszarów wiejskich obejmować będzie w szczególności:

- poprawę dostępu do usług publicznych, w tym dostępności do świadczeń medycznych oraz profilaktyki zdrowotnej, edukacji, usług opiekuńczych oraz kultury i rekreacji, m.in. poprzez współpracę międzygminną, integrującą świadczenie usług i pozwalającą na podnoszenie ich jakości;
- uzupełnienie infrastruktury technicznej;
- zwiększanie dostępności komunikacyjnej;
- podnoszenie kwalifikacji zawodowych mieszkańców i wsparcie lokalnej przedsiębiorczości z wykorzystaniem technologii informacyjnych i komunikacyjnych umożliwiających zdalne nauczanie i świadczenie usług na odległość;
- rozwijanie oferty z obszaru turystyki i rekreacji;
- wykorzystanie atrakcyjnej przestrzeni województwa dla lokalizowania ośrodków opieki dla osób starszych z Polski i z zagranicy, przy zapewnianiu odpowiedniego standardu usług zdrowotnych i kulturalnych;
- wykorzystanie struktur sieciowych w pobudzaniu aktywności gospodarczej i społecznej (m.in. LGD, ODR, izby rolnicze);
- promocję instrumentów współpracy i partnerstwa – włączenie mieszkańców obszarów wiejskich w działania rozwojowe;
- odnowę wsi, wspieranie budowania tożsamości lokalnej i zachowanie wiejskiego dziedzictwa kulturowego i krajobrazu.

4.3.4. OSI – Obszary Przygraniczne

W rozumieniu SRWL 2030 obszary przygraniczne z jednej strony posiadają specyficzny potencjał rozwojowy wynikający z możliwości bezpośredniej współpracy międzynarodowej w dziedzinie gospodarczej, wymiany handlowej, kontaktów politycznych czy realizacji projektów transgranicznych. Z drugiej strony problemem jest peryferyjne położenie, słaba krajowa dostępność transportowa oraz zwiększona

migracja mieszkańców, ze względu na wysoki poziom konkurencyjności sąsiednich regionów zagranicznych w zakresie płac czy też usług publicznych. Ważnym kierunkiem interwencji polityki regionalnej w stosunku do obszarów przygranicznych jest wspomaganie procesu ich integracji z głównymi obszarami aktywności gospodarczej, dzięki zapewnianiu rozwoju powiązań funkcjonalnych po obu stronach granicy. Wiązać się to powinno m.in. z realizacją projektów infrastrukturalnych i zwiększeniem gęstości połączeń drogowych i kolejowych.

W przypadku obszarów przygranicznych w województwie lubuskim wyróżnić można terytorialnie dwa pasy. Partnerstwo Lubuska 9 w całości znajduje się w **drugim pasie** obejmując programy współpracy transgranicznej w ramach Europejskiej Współpracy Terytorialnej.

Rysunek 21. OSI – Obszary przygraniczne określone w SRWL 2030.

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030, luty 2021 r.

Interwencja skierowana do **obszarów przygranicznych** obejmować będzie w szczególności:

- konieczne działania na rzecz poprawy standardów życia, wzrostu konkurencyjności i atrakcyjności obszarów przygranicznych, zarówno

w wymiarze ekonomicznym, jak i społecznym poprzez inwestycje w infrastrukturę techniczną, edukację i kulturę.

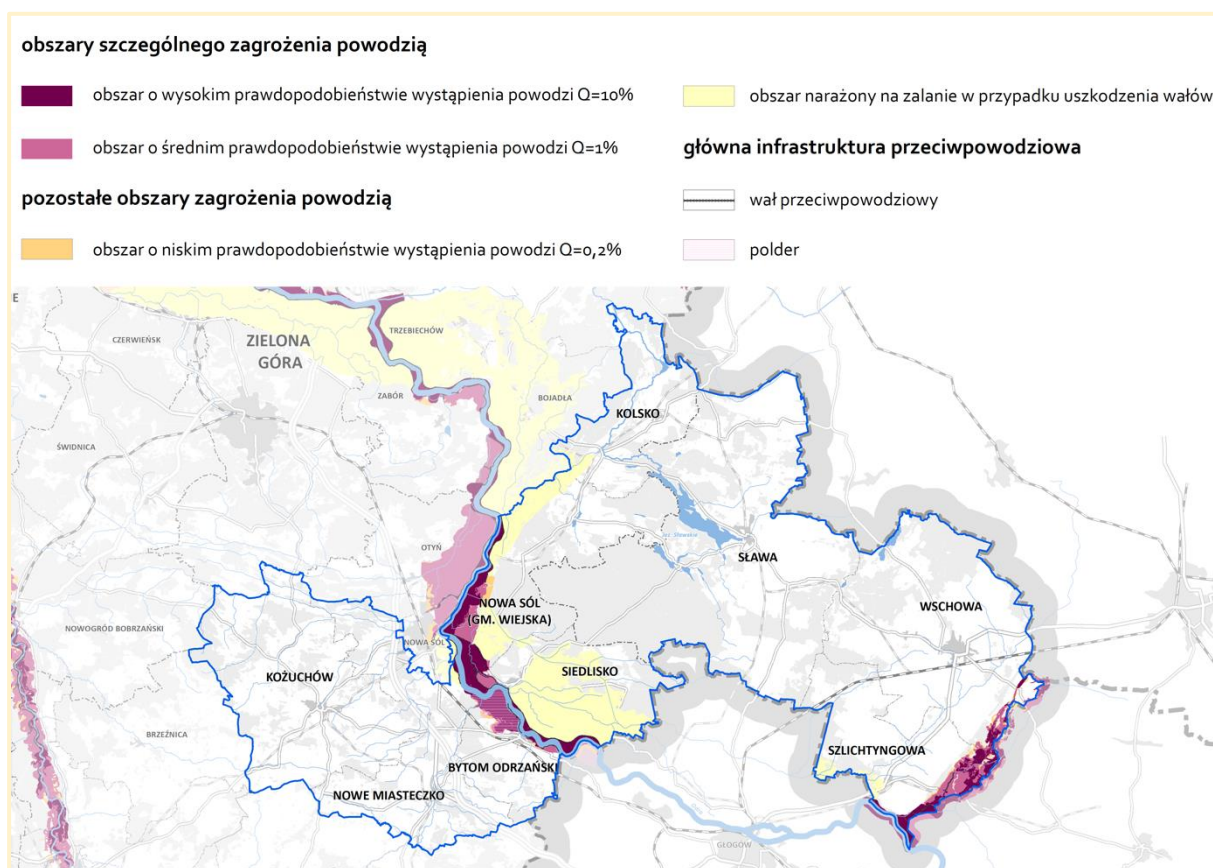
4.3.5. OSI – Obszary zagrożone powodzią

Gminami z obszaru Partnerstwa LUBUSKA 9, które zgodnie z zapisami SRWL 2030 znajdują się na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią są: **gm. wiejska Nowa Sól, gm. Siedlisko, gm. Bytom Odrzański, gm. Wschowa i gm. Szlichtyngowa**. Ponadto na terenie tych gmin stwierdzono występowanie obszarów o wysokim prawdopodobieństwie występowania powodzi.

Interwencje skierowane do **obszarów zagrożonych powodzią** na terenie Partnerstwa powinny obejmować w szczególności:

- inwestycje przeciwpowodziowe poprzez budowę wałów przeciwpowodziowych, a także i innych budowli, takich jak: jazy, przepusty, wały cofkowe, zbiorniki retencyjne.

Rysunek 22. Obszary zagrożone powodzią określone w SRWL 2030.

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Lubuskiego 2030, luty 2021 r.

4.4. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla Partnerstwa

Terytorialny wymiar polityki rozwoju przejawia się w programowaniu rozwoju i podejmowaniu interwencji w stosunku do wskazanych obszarów strategicznej interwencji. Na obszarze Partnerstwa wskazuje się niżej wymienione obszary strategicznej interwencji (OSI) mające kluczowe znaczenie dla rozwoju gmin Partnerstwa oraz działania zakładane na tych obszarach.

Kolejność prezentacji OSI nie ma związku z ich ważnością. Wszystkie OSI mają kluczowe znaczenie dla rozwoju gmin w Partnerstwie.

Partnerstwo Lubuska 9 to zintegrowana funkcjonalnie, przestrzennie i społecznie przestrzeń współpracy samorządów lokalnych, animująca rozwój obszaru bazując na odnawialnych źródłach energii, zapewniająca mieszkańcom i przedsiębiorcom wysoki poziom zróżnicowanych usług publicznych, umożliwiającą wszechstronny wzrost gospodarki opartej o prężne małe i średnie przedsiębiorstwa zaangażowane w rozwój lokalnych środowisk, a także, czerpiąca z wielowiekowego dziedzictwa kulturowego i bogatych zasobów naturalnych, rozpoznawalna w regionie i kraju marka turystyczna i osadnicza.

Tabela 12. Proponowane Obszary Strategicznej Interwencji (OSI) i ich oznaczenia kolorem na liście działań i typów projektów przewidzianych dla realizacji poszczególnych celów szczegółowych strategii Partnerstwa Lubuska 9.

Nazwa i numer OSI	Rodzaj koncentracji czynników strategicznych występujących w danym OSI	Problem czy potencjał?
I. Bieguny rozwoju miast jako obszar dostosowania do zmian demograficznych	Koncentracja planowanych działań na rzecz seniorów (mieszkalnictwo, usługi, aktywizacja) i działań na rzecz społeczności imigranckich oraz koncentracja innych działań na rzecz utrzymania spójności społecznej. Koncentracja działań edukacyjnych, animacyjnych, organizatorskich i inwestycyjnych na rzecz nowych kompetencji ludności, w tym w szczególności dzieci i młodzieży.	Problem
II. Koncentracja potencjału atrakcyjności przyrodniczo – kulturowych	Potencjał atrakcyjności przyrodniczej, zasoby atrakcyjności kulturowej oraz zasoby atrakcyjności rekreacyjnej, w tym naturalne oraz antropogeniczne.	Potencjał
III. Transformacja energetyczna	Potrzeby w zakresie instalowania odnawialnych źródeł energii, potrzeby likwidacji lokalnych palenisk oraz	Problem

i dostosowanie do zmian klimatu	potrzeby w zakresie dostosowania do skutków zmian klimatycznych.	
IV. Koncentracja problemów dostępności transportowej	Koncentracja potrzeb w zakresie budowy i remontów dróg kołowych i dróg kolejowych. Koncentracja potrzeb w zakresie transportu zbiorowego (deficyt dostępności, wykluczenie transportowe).	Problem
	Koncentracja aktualnie istniejących inwestycji gospodarczych, nowych terenów inwestycyjnych, instytucji otoczenia biznesu oraz potrzeb w zakresie infrastruktury publicznej na rzecz biznesu.	Potencjał

Źródło: opracowanie własne.

Tabela 13. Działania i typy projektów przewidziane dla realizacji poszczególnych celów szczegółowych strategii Partnerstwa Lubuska 9.

CEL GŁÓWNY	
<i>Pogłębianie integracji samorządów tworzących Lubuską 9 na rzecz współpracy w zakresie planowania i realizacji polityk rozwoju, zmierzających do pełnego zagospodarowania posiadanych zasobów oraz efektywnego pozyskiwania i wykorzystywania instrumentów i środków służących zrównoważonemu rozwojowi obszaru.</i>	
Cel 1.	
Gospodarka oparta o prężne małe i średnie przedsiębiorstwa, posiadające ugruntowane i rozpoznawalne marki o zasięgu regionalnym i krajowym, bazujące na lokalnych zasobach naturalnych i kulturowych, prowadzące działalność w oparciu o rozwiązania ekologiczne i odnawialne źródła energii, zaangażowane w rozwój społeczny obszaru.	
DZIAŁANIE:	DOPUSZCZONE TYPY PROJEKTÓW
1.1. Rozwój przedsiębiorczości na obszarze Partnerstwa, w szczególności lokalnych małych i średnich przedsiębiorstw, w tym firm rodzinnych.	1.1.1. Tworzenie sprzyjających warunków do prowadzenia działalności gospodarczej, w szczególności w branżach kluczowych dla rozwoju gospodarczego obszaru. 1.1.2. Rozwój terenów inwestycyjnych i potencjału gospodarczego obszaru. 1.1.3. Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości w zakresie pozyskiwania i obsługi inwestora i eksportera. 1.1.4. Opracowanie i realizacja Planu rozwoju przedsiębiorczości na obszarze Partnerstwa. 1.1.5. Tworzenie odpowiednich warunków dla rozwoju lokalnych przedsiębiorstw, rzemieślników i rękodzielników, w szczególności prowadzących działalność w branżach chronionych i zanikających.
1.2. Rozwinięty sektor przemysłu czasu wolnego, oparty na lokalnych zasobach turystycznych, krajobrazowych i kulturowych.	1.2.1. Rozwój różnych form turystyki i rekreacji, w szczególności bazujących na zasobach przyrodniczych i dziedzictwie kulturowym obszaru. 1.2.2. Rozwój bazy turystycznej, rekreacyjnej, wypoczynkowej i noclegowej. 1.2.3. Opracowanie i udostępnienie szlaków turystycznych opartych na dziedzictwie kulturowym i przyrodniczym.

Rozpoznawalne regionalnie i krajowo marki i produkty.	1.2.4. Organizacja i rozwój wydarzeń kulturalnych i sportowych, integrujących mieszkańców i wspierających branżę turystyczną. 1.2.5. Opracowanie wspólnego, spójnego systemu identyfikacji wizualnej oraz marki gospodarczej i turystycznej Partnerstwa. 1.2.6. Promocja lokalnych produktów, usług i wydarzeń kulturalnych i sportowych.
1.3. Rozwój współpracy sektora gospodarczego i publicznego na rzecz rozwoju obszaru Partnerstwa.	1.3.1. Wzmacnianie integracji przedsiębiorstw i ich zaangażowania w życie społeczne i kulturalne obszaru Partnerstwa. 1.3.2. Wspieranie i rozwój instytucji otoczenia biznesu. 1.3.3. Dostosowanie kształcenia zawodowego do potrzeb lokalnego rynku pracy. 1.3.4. Dążenie do samowystarczalności energetycznej sektora prywatnego i publicznego na obszarze Partnerstwa.
Cel 2. Aktywne, świadome i zaangażowane w rozwój lokalny społeczeństwo, posiadające dostęp do wysokiej jakości usług publicznych, świadczonych na rzecz wszystkich grup mieszkańców.	
DZIAŁANIE:	DOPUSZCZONE TYPY PROJEKTÓW
2.1. Powszechnie dostępne, wysokiej jakości usługi publiczne, zapewniające integrację społeczną i wysoką jakość życia.	2.1.1. Tworzenie nowych oraz rozwój istniejących miejsc opieki żłobkowej i wychowania przedszkolnego dla dzieci. 2.1.2. Rozwój usług opiekuńczych, szkoleniowych i integracyjnych dla mieszkańców ze szczególnymi potrzebami, przede wszystkim dla seniorów. 2.1.3. Rozwój bazy, zwiększenie dostępności oraz wzrost jakości usług podstawowej, specjalistycznej oraz rehabilitacyjnej opieki zdrowotnej. 2.1.4. Wsparcie dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją.
2.2. Wysokiej jakości usługi edukacyjne, promujące innowacje i postawy ekologiczne.	2.2.1. Rozwój bazy oświatowej i sportowej oraz jej dostosowanie do osób ze szczególnymi potrzebami. 2.2.2. Wsparcie placówek oświatowych w prowadzeniu edukacji włączającej. 2.2.3. Wsparcie w zakresie rozwoju kompetencji uczniów i kadry placówek edukacyjnych na obszarze Partnerstwa.

2.3. Rozwinięte społeczeństwo obywatelskie, posiadające instrumenty i środki niezbędne do realizacji celów społeczności lokalnych.	2.3.1. Działania na rzecz budowania tożsamości lokalnej i ochrony dziedzictwa. 2.3.2. Stworzenie i rozwój cykli działań kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych integrujących mieszkańców obszaru Partnerstwa. 2.3.3. Stworzenie i rozwój platformy internetowej zapewniającej szeroki dostęp do informacji dot. działań społecznych, gospodarczych i administracyjnych dla mieszkańców. 2.3.4. Działania na rzecz wzmacniania i rozwoju organizacji pozarządowych i zwiększania poziomu partycypacji mieszkańców w życiu społecznym.
Cel 3. Kompleksowy rozwój obszaru Partnerstwa oparty o poszanowanie dziedzictwa i zasobów naturalnych, w szczególności w obszarze turystyki oraz osadnictwa, wykorzystujący odnawialne źródła energii. Zintegrowany i efektywny system transportu publicznego oraz zeroemisyjnego, zapewniający dostępność komunikacyjną wszystkim miejscowościom obszaru.	
DZIAŁANIE:	DOPUSZCZONE TYPY PROJEKTÓW
3.1. Zintegrowana, bezpieczna przestrzeń oraz czyste środowisko.	3.1.1. Wprowadzenie pełnego i dostępnego publicznie monitoringu stanu środowiska, w szczególności wód i powietrza. 3.1.2. Rozwijanie systemów ratownictwa i prognozowania oraz ostrzegania środowiskowego 3.1.3. Działania edukacyjne w zakresie ochrony środowiska i adaptacji do zmian klimatu. 3.1.4. Wspieranie małej retencji, w szczególności gospodarowania wodami opadowymi. 3.1.5. Opracowanie planów adaptacji do zmian klimatu. 3.1.6. Współpraca samorządów lokalnych w zakresie planowania przestrzennego w oparciu o poszanowanie środowiska naturalnego, zapewnienie wysokiej jakości estetyki oraz zrównoważony rozwój obszar, w szczególności w zakresie budownictwa mieszkaniowego i rekreacyjnego.
3.2. Pełne wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w obiektach użyteczności publicznej.	3.2.1. Termomodernizacja oraz modernizacja źródeł ciepła i energii w obiektach użyteczności publicznej jednostek Partnerstwa. 3.2.2. Rozwój zielono-błękitnej infrastruktury. 3.2.3. Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w produkcji energii elektrycznej i ciepła oraz magazynowanie energii.

3.3. Zintegrowane działania w zakresie rozwoju turystyki opartej na zasobach naturalnych oraz dziedzictwie kulturowych obszaru.	3.3.1. Rewitalizacja obiektów historycznych, w szczególności historycznych układów urbanistycznych w celu ochrony dziedzictwa, podniesienia estetyki przestrzeni publicznych i rozwoju turystyki. 3.3.2. Modernizacja infrastruktury turystyczno-krajoznawczej, w szczególności na terenach zielonych i w obszarach leśnych. 3.3.3. Rozwój wspólnego i spójnego systemu dróg, ścieżek i szlaków rowerowych. 3.3.4. Opracowanie i udostępnienie szlaków turystycznych opartych na dziedzictwie kulturowym i przyrodniczym.
3.4. Wysokiej jakości, dostępny i zintegrowany transport publiczny.	3.4.1. Rozwój komunikacji publicznej w oparciu o ekologiczny i ekonomiczny tabor. 3.4.2. Zwiększenie dostępności różnych form komunikacji publicznej, w szczególności dla osób ze szczególnymi potrzebami. 3.4.3. Rozwój alternatywnych środków transportu.
Cel 4. Integracja działań i polityk samorządów Partnerstwa, w celu zwiększenia efektywności realizowanych zadań oraz zapewnienie wysokiej jakości i dostępności usług publicznych, dostosowanych do potrzeb wszystkich grup mieszkańców.	
DZIAŁANIE:	DOPUSZCZONE TYPY PROJEKTÓW
4.1. Stworzenie efektywnego systemu komunikacji, planowania i realizacji wspólnych działań pomiędzy samorządami Partnerstwa.	4.1.1. Rozwój różnorodnych form współpracy pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego Partnerstwa w zakresie planowania i realizacji polityk rozwoju. 4.1.2. Integracja działań samorządów lokalnych w celu stałego podnoszenia kwalifikacji pracowników samorządowych. 4.1.3. Ujednolicenie poziomu kompetencji pracowników administracji samorządowej poprzez wspólny system szkoleń i podnoszenia kwalifikacji. 4.1.4. Poprawa efektywności działań administracji samorządowej przy jednoczesnym ograniczaniu kosztów usług publicznych poprzez rozwój współpracy w zakresie grup zakupowych i sieciowania usług publicznych.

4.2. Efektywny system komunikacji pomiędzy samorządami lokalnymi a mieszkańcami.	4.2.1. Poprawa komunikacji pomiędzy samorządami Partnerstwa a mieszkańcami - stworzenie i rozwój platformy internetowej zapewniającej szeroki dostęp do informacji dot. działań społecznych, gospodarczych i administracyjnych dla mieszkańców. 4.2.2. Rozwój e-usług publicznych dostępnych w Partnerstwie. 4.2.3. Działania edukacyjne w zakresie usług cyfrowych i e-administracji, w szczególności dla osób ze szczególnymi potrzebami i seniorów. 4.2.4. Wprowadzenie i realizacja wspólnego i spójnego systemu komunikacji oraz jednolitej identyfikacji wizualnej dla samorządów Partnerstwa w zakresie komunikacji społecznej i promocji obszaru. 4.2.5. Rozwój form i zakresu partycypacji społecznej w zarządzaniu obszarem.
---	---

Źródło: opracowanie własne.

I. OSI – Biegun rozwoju miasta oraz obszarów miejskich jako obszar dostosowania do zmian demograficznych

Obszar strategicznej interwencji **OSI 1. Biegun rozwoju miasta oraz obszarów miejskich** jest skoncentrowany wokół działań mających na celu rozwój ośrodków miejskich szczebla wojewódzkiego (obszar MOF OW Zielona Góra) – Kożuchów i Nowa Sól oraz Wschowy jako ośrodka lokalnego. Aby wzmocnić i rozwijać potencjał ww. ośrodków miejskich wytypowano szereg działań na terenie Partnerstwa.

Wytypowanie OSI I obejmuje główne ośrodki Partnerstwa, oraz obszary w ich najbliższym otoczeniu. Wskazany obszar wyróżniają szczególne warunki przestrzenne, istniejąca koncentracja obiektów, w tym publicznych pełniących funkcje regionalne i obszarów o potencjałach rozwojowych, do którego winna być kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne oraz w zasoby ludzkie.

Niezbędne jest włączenie i zaangażowanie w realizację planowanych działań w ramach OSI I różnych instytucji o charakterze publicznym, zarówno jako bezpośrednich realizatorów projektów, jak i podmioty wspierające, koordynujące, ale odgrywające kluczową rolę. Zakładane działania:

- 1.1. Poprawa koordynacji i jakości zarządzania przestrzenią poprzez współpracę z innymi samorządami terytorialnymi i społecznością lokalną

Rekomendacje:

- *Wdrożenie rozwiązań zmierzających do budowy kompleksowej, spójnej i systematycznej współpracy między lokalnymi przedsiębiorcami oraz współpracy przedsiębiorców z samorządem*
- *Rozwój spójnej struktury osadniczej w oparciu o powiązania funkcjonalno-przestrzenne*
- *Poprawa komunikacji pomiędzy samorządami Partnerstwa a mieszkańcami - stworzenie i rozwój platformy internetowej zapewniającej szeroki dostęp do informacji dot. działań społecznych, gospodarczych i administracyjnych dla mieszkańców.*

- 1.2. Tworzenie silnego oddziaływania obszaru **ośrodka wojewódzkiego** i **ośrodka lokalnego** i rozwój funkcji ponadlokalnych związanych z oświatą, kulturą, nauką, oraz wspieraniem organów administracji publicznej

Rekomendacje:

- *Zapewnienie odpowiedniego dostępu do kluczowych obiektów ośrodka wojewódzkiego poprzez dobrą sieć powiązań komunikacyjnych z dogodnymi węzłami komunikacyjnymi oraz dobrą jakość dróg,*

- *Lobbowanie na rzecz realizacji lub dostosowania krajowych i regionalnych inwestycji kolejowych i drogowych do potrzeb Partnerstwa, w szczególności poprawa skomunikowania z ośrodkiem wojewódzkim.*

1.3. Porządkowanie ekstensywnie zagospodarowanych struktur zabudowy, wzmacnianie **ośrodków** usługowych oraz jakości i atrakcyjności przestrzeni publicznych w obszarach centralnych ośrodków gminnych w celu przywrócenia/wzmocnienia ich roli w układzie osadniczym oraz wsparcia budowy tożsamości miejsca i poczucia lokalnej dumy mieszkańców.

Rekomendacje:

- *Wyłonienie najlepszych koncepcji odbudowy/rozbudowy/rewitalizacji obszarów centralnych ośrodków gminnych w drodze konkursów urbanistyczno-architektonicznych*
- *Uchwalenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla obszarów ośrodków gminnych - projektów odbudowy, rozbudowy lub rewitalizacji*
- *Przygotowanie ofert inwestycyjnych dla inwestorów zewnętrznych - mających na celu lepsze wykorzystanie zasobów terenów uzbrojonych oraz poprawę jakości życia mieszkańców*
- *Kształtowanie przyjaznych mieszkańcom przestrzeni publicznych, zapobieganie rozproszeniu zabudowy, rozwój urbanizacji w nawiązaniu do ukształtowania układów osadniczych*

1.4. Wspieranie rozwoju **miejscowości w pozostałych ośrodkach gminnych**, wspomagającego ośrodek lokalny we Wschowie

Rekomendacje:

- *Lobbowanie na rzecz realizacji lub dostosowania krajowych i regionalnych inwestycji kolejowych i drogowych do potrzeb Partnerstwa, w szczególności poprawa skomunikowania Wschowy z ośrodkiem wojewódzkim.*
- *Wykorzystanie instrumentu Gminnych Programów Rewitalizacji do kształtowania przestrzeni oraz pozytywnych zmian społecznych na obszarze trwałej marginalizacji i w obszarze zdegradowanym m.in. w Kolsku*

1.5. Modernizacja istniejącego **układu transportowo-komunikacyjnego**, tworzącego bariery dla rozwoju poszczególnych gmin i miejscowości Partnerstwa

Rekomendacje:

- *Poprawa drogowej dostępności komunikacyjnej w zakresie powiązań zewnętrznych i wewnętrznych, w tym budowa i modernizacja sieci dróg krajowych i wojewódzkich,*
- *Poprawa bezpieczeństwa ruchu drogowego, w szczególności poprzez budowę obwodnic i działania mające na celu uspokajanie ruchu,*
- *Modernizacja postulowanej linii kolejowej numer 14 w relacji Leszno – Głogów przez Wschowę,*
- *Świadczenie usług publicznych w zakresie kolejowych przewozów pasażerskich – organizowanie i zarządzanie publicznym transportem zbiorowym,*
- *Podjęcie działań mających na celu integrację różnych typów transportu ze szczególnym uwzględnieniem węzłów przesiadkowych,*
- *Modernizacja - rozbudowa najłabszych elementów dostępowego układu dróg gminnych i powiatowych.*

1.6. Komunikacja rowerowa jako realna alternatywa do przemieszczania się wewnątrz: miejscowości, gmin, Partnerstwa.

Rekomendacje:

- *Budowa zintegrowanej sieci rowerowych, dostępowych do ośrodków usługowych i szkół jako alternatywy dla przemieszczania się*
- *Rozbudowa systemu dróg rowerowych tworzących sieć dostępu do wszystkich miejscowości Partnerstwa oraz integrujących wewnętrznie poszczególne miejscowości, w szczególności ułatwiających dostęp do centrów miejscowości gminnych, ośrodków usługowych i centrów usług publicznych (zdrowie, edukacja, opieka, kultura)*
- *Dostosowanie infrastruktury transportowej i taboru komunikacji publicznej do obsługi pasażera z rowerem*

1.7. Rozwój przedsiębiorczości na obszarze Partnerstwa, w szczególności lokalnych małych i średnich przedsiębiorstw, w tym firm rodzinnych

Rekomendacje:

- *Tworzenie sprzyjających warunków do prowadzenia działalności gospodarczej, w szczególności w branżach kluczowych dla rozwoju gospodarczego obszaru*
- *Tworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości w zakresie pozyskiwania i obsługi inwestora i eksportera.*

- 1.8. **Rozwój współpracy** sektora gospodarczego i publicznego na rzecz rozwoju obszaru Partnerstwa.

Rekomendacje:

- *Wzmacnianie integracji przedsiębiorstw i ich zaangażowania w życie społeczne i kulturalne obszaru Partnerstwa*
- *Wspieranie i rozwój instytucji otoczenia biznesu*
- *Dostosowanie kształcenia zawodowego do potrzeb lokalnego rynku pracy*

- 1.9. Powszechnie **dostępne, wysokiej jakości usługi publiczne**, zapewniające integrację społeczną i wysoką jakość życia

Rekomendacje:

- *Tworzenie nowych oraz rozwój istniejących miejsc opieki żłobkowej i wychowania przedszkolnego dla dzieci*
- *Rozwój usług opiekuńczych, szkoleniowych i integracyjnych dla mieszkańców ze szczególnymi potrzebami, przede wszystkim dla seniorów*
- *Rozwój bazy, zwiększenie dostępności oraz wzrost jakości usług podstawowej, specjalistycznej oraz rehabilitacyjnej opieki zdrowotnej*
- *Wsparcie dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i marginalizacją*

- 1.10. Wysokiej jakości **usługi edukacyjne, promujące innowacje i postawy ekologiczne**

Rekomendacje:

- *Rozwój bazy oświatowej i sportowej oraz jej dostosowanie do osób ze szczególnymi potrzebami*
- *Wsparcie placówek oświatowych w prowadzeniu edukacji włączającej*
- *Wsparcie w zakresie rozwoju kompetencji uczniów i kadry placówek edukacyjnych na obszarze Partnerstwa*

- 1.11. **Stworzenie efektywnego systemu komunikacji**, planowania i realizacji wspólnych działań pomiędzy samorządami Partnerstwa.

Rekomendacje:

- *Rozwój różnorodnych form współpracy pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego Partnerstwa w zakresie planowania i realizacji polityk rozwoju,*
- *Integracja działań samorządów lokalnych w celu stałego podnoszenia kwalifikacji pracowników samorządowych*
- *Ujednolicenie poziomu kompetencji pracowników administracji samorządowej poprzez wspólny system szkoleń i podnoszenia kwalifikacji.*
- *Poprawa efektywności działań administracji samorządowej przy jednoczesnym ograniczaniu kosztów usług publicznych poprzez rozwój współpracy w zakresie grup zakupowych i sieciowania usług publicznych*

1.12. Efektywny **system komunikacji** pomiędzy samorządami lokalnymi a mieszkańcami

Rekomendacje:

- *Poprawa komunikacji pomiędzy samorządami Partnerstwa a mieszkańcami - stworzenie i rozwój platformy internetowej zapewniającej szeroki dostęp do informacji dot. działań społecznych, gospodarczych i administracyjnych dla mieszkańców*
- *Rozwój e-usług publicznych dostępnych w Partnerstwie*
- *Działania edukacyjne w zakresie usług cyfrowych i e-administracji, w szczególności dla osób ze szczególnymi potrzebami i seniorów*
- *Wprowadzenie i realizacja wspólnego i spójnego systemu komunikacji oraz jednolitej identyfikacji wizualnej dla samorządów Partnerstwa w zakresie komunikacji społecznej i promocji obszaru*
- *Rozwój form i zakresu partycypacji społecznej w zarządzaniu obszarem*

II. OSI – Koncentracja potencjału atrakcyjności przyrodniczo – turystyczno – kulturowych

Ochrona i wzmocnienie wartości przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych obszaru, wzmocnienie atrakcyjności przestrzeni dla zamieszkiwania oraz dla rozwoju sportu, turystyki i rekreacji. Zakładane działania:

- 2.1. Rozwinięty sektor przemysłu czasu wolnego, oparty na lokalnych zasobach turystycznych, krajobrazowych i kulturowych. Rozpoznawalne regionalnie i krajowo marki i produkty

Rekomendacje:

- *Rozwój różnych form turystyki i rekreacji, w szczególności bazujących na zasobach przyrodniczych i dziedzictwie kulturowym obszaru*
- *Opracowanie i udostępnienie szlaków turystycznych opartych na dziedzictwie kulturowym i przyrodniczym*
- *Opracowanie i udostępnienie szlaków turystyki funeralnej*
- *Opracowanie wspólnego, spójnego systemu identyfikacji wizualnej oraz marki gospodarczej i turystycznej Partnerstwa*
- *Promocja lokalnych produktów, usług, wydarzeń kulturalnych i sportowych*
- *Organizacja i rozwój wydarzeń kulturalnych i sportowych, integrujących mieszkańców i wspierających branżę turystyczną*
- *Rozwój bazy turystycznej, rekreacyjnej, wypoczynkowej i noclegowej.*
- *Utworzenie ośrodka turystyczno – sportowego – wypoczynkowego w oparciu o największy zbiornik wód powierzchniowych, jako atrakcyjnych lokalizacji dla rozwoju funkcji turystyczno-rekreacyjnych, w tym obiektów dla wyspecjalizowanych form sportu*

2.2. Rozwinięte społeczeństwo obywatelskie, posiadające instrumenty i środki niezbędne do realizacji celów społeczności lokalnych

Rekomendacje:

- *Działania na rzecz budowania tożsamości lokalnej i ochrony dziedzictwa historyczno - kulturowego*
- *Stworzenie i rozwój cykli działań kulturalnych, sportowych i rekreacyjnych integrujących mieszkańców obszaru Partnerstwa*
- *Organizacja cyklicznych wydarzeń i imprez o randze regionalnej i krajowej,*
- *Organizacja lokalnych targów i jarmarków promujących wyroby, tradycje i dziedzictwo kulturowe regionu*
- *Promocja lokalnej twórczości kulturalnej, rzemieślniczej z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa - wykreowanie produktów lokalnych/regionalnych w oparciu o istniejące zasoby*

2.3. Zintegrowana, bezpieczna przestrzeń oraz czyste środowisko

Rekomendacje:

- *Wspomaganie naturalnej retencji poprzez: zachowanie miejsc naturalnej retencji wodnej (małe zbiorniki wodne, jeziora, tereny mokradel, bagienne), wprowadzanie zalesień, zadrzewień, utrzymywanie łąk w dotychczasowym użytkowaniu,*
- *Ochrona ekosystemów wodnych/jeziornych poprzez kształtowanie stref ekotonowych towarzyszących wodom stojącym i płynącym, stanowiących także barierę przed dopływem do nich azotanów z terenów intensywnie użytkowanych rolniczo*

- *Spowalnianie odpływu wód powierzchniowych, zwiększanie naturalnej i sztucznej retencji wodnej (m.in.: odtwarzanie i budowa śródpolnych i śródleśnych zbiorników wodnych, budowa zbiorników retencyjnych, przebudowa innych urządzeń wodnych np. urządzeń melioracyjnych)*
- *Podejmowanie działań w zakresie ochrony i oszczędnego zużycia zasobów wodnych poprzez gromadzenie wód opadowych na posesjach, stosowanie przepuszczalnych powierzchni, tworzenie tzw. ogrodów deszczowych, prowadzenie działań edukacyjnych promujących zachowania sprzyjające oszczędzaniu wody*
- *Opracowanie i udostępnienie szlaków turystycznych opartych na dziedzictwie kulturowym i przyrodniczym*
- *Modernizacja infrastruktury turystyczno-krajoznawczej, w szczególności na terenach zielonych i w obszarach leśnych*
- *Rozwój, obok intensywnego rolnictwa, wyspecjalizowanego rolnictwa ekologicznego, sadownictwa, upraw szklarniowych. Promowanie lokalnych zasobów (produktów tradycyjnych, regionalnych, ekologicznych), wspieranie i profilowanie specjalizacji regionalno-lokalnych: pszczelarstwa, rybactwa, myślistwa, przetwórstwa runa leśnego, produktów rolnych i ryb*
- *Uwzględnienie w zagospodarowaniu terenów zagrożonych powodzią oraz budowy niezbędnej infrastruktury służącej ograniczaniu ryzyka powodziowego i skutków powodzi.*

2.4. Zintegrowane działania w zakresie rozwoju turystyki opartej na zasobach naturalnych oraz dziedzictwie kulturowym obszaru.

Rekomendacje:

- *Wykorzystywanie bogatego układu turystycznych tras pieszych i rowerowych dla rozwoju turystyki i promocji obszaru*
- *Oznakowanie i zagospodarowanie szlaków o znaczeniu krajowym i regionalnym:*
 - *szlak gotyckich kościołów farnych*
 - *szlak kamiennych kościołów wiejskich z XIII – XVIII wieku*
 - *szlak zamków obronnych*
 - *szlak umocnień zwanych pozycją środkowej odry*
 - *szlak św. Jakuba*
 - *szlak zabytkowych ratuszy*
 - *szlak architektury związanej z rodami Bironów i Talleyrandów*
 - *szlak zabytkowych organów*
 - *szlak renesansowych i barokowych zabytków sztuki sepulkralnej*
 - *szlak architektury barokowej*
 - *szlak dziedzictwa kulturowego Żagania*
- *Oznakowanie i zagospodarowanie szlaku- szlak najcenniejszych zespołów urbanistycznych o średniowiecznym rozplanowaniu i zachowanym układzie urbanistycznym*

- *Promocja lokalnej twórczości kulturalnej, rzemieślniczej z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa - wykreowanie produktów lokalnych/regionalnych w oparciu o istniejące zasoby*

- 2.5. Rewitalizacja miejscowości mogących stanowić centra rozwoju usług turystycznych i działalności gospodarczej, w tym wykorzystanie dawnych zabudowań dworskich i folwarcznych - dostosowanie ich do nowych zadań
- 2.6. Promocja lokalnych wartości krajobrazu, tradycji architektonicznej, lokalnych form zabudowy i zagospodarowania, zieleni przydomowej i zieleni terenów otwartych (w tym utrzymywanie charakterystycznych zadrzewień przydrożnych)
- 2.7. Zintegrowane działania w zakresie powołania nowych obiektów przyrodniczo chronionych

Rekomendacje:

- *Zachowanie ciągłości i ochrony przed zabudową obszarów pełniących głównie funkcji przyrodnicze, w tym klimatyczne (kliny napowietrzające)*

Rysunek 23. OSI kluczowe dla FS4 – OSI I, OSI II.

Źródło: opracowanie własne

III. OSI – Transformacja energetyczna i dostosowanie do zmian klimatu

Utrzymanie energetycznej specjalizacji gospodarki, wykorzystującej istniejącą rozbudowaną infrastrukturę przesyłową, z równoczesnym sukcesywnym odchodzeniem od energetyki opartej na węglu brunatnym i przechodzeniem do energetyki alternatywnej. Zakładane działania:

- 3.1. Pełne wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w obiektach użyteczności publicznej

Rekomendacje:

- *Termomodernizacja oraz modernizacja źródeł ciepła i energii w obiektach użyteczności publicznej jednostek Partnerstwa*
- *Rozwój zielono-błękitnej infrastruktury*
- *Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w produkcji energii elektrycznej i ciepła oraz magazynowanie energii*

- 3.2. Rozwój współpracy sektora gospodarczego i publicznego na rzecz rozwoju obszaru Partnerstwa

Rekomendacje:

- *Dążenie do samowystarczalności energetycznej sektora prywatnego i publicznego na obszarze Partnerstwa*

- 3.3. Rozwój społeczności energetycznych poprzez realizację działań poprawiających samowystarczalność energetyczną

Rekomendacje:

- *Termomodernizacja oraz modernizacja źródeł ciepła i energii w obiektach użyteczności publicznej jednostek Partnerstwa*
- *Rozwój zielono-błękitnej infrastruktury*
- *Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w produkcji energii elektrycznej i ciepła oraz magazynowanie energii.*

- 3.4. Rozwój, obok intensywnego rolnictwa, wyspecjalizowanego rolnictwa ekologicznego, sadownictwa, upraw szklarniowych.

Rekomendacje:

- *Wykorzystanie potencjału sektora rolniczego*
- *Stworzenie warunków dla rozwoju nowoczesnego i ekologicznego rolnictwa z uwzględnieniem retencji wody (Spowalnianie odpływu wód powierzchniowych, zwiększanie naturalnej i sztucznej retencji wodnej (m.in.: odtwarzanie i budowa śródpolnych i śródleśnych zbiorników wodnych, budowa zbiorników retencyjnych, przebudowa innych urządzeń wodnych np. urządzeń melioracyjnych).*

IV. OSI – Koncentracja problemów dostępności transportowej

Wykorzystanie walorów położenia i poprawa dostępności transportowej, stworzenie oferty dla logistyki. Zakładane działania:

- 4.1. Zintegrowane działania w zakresie rozwoju turystyki opartej na zasobach naturalnych oraz dziedzictwie kulturowych obszaru.

Rekomendacje:

- Rozwój wspólnego i spójnego systemu dróg, ścieżek i szlaków rowerowych

- 4.2. Wysokiej jakości, dostępny i zintegrowany transport publiczny

Rekomendacje:

- *Rozwój komunikacji publicznej w oparciu o ekologiczny i ekonomiczny tabor*
- *Zwiększenie dostępności różnych form komunikacji publicznej, w szczególności dla osób ze szczególnymi potrzebami*
- *Rozwój alternatywnych środków transportu*

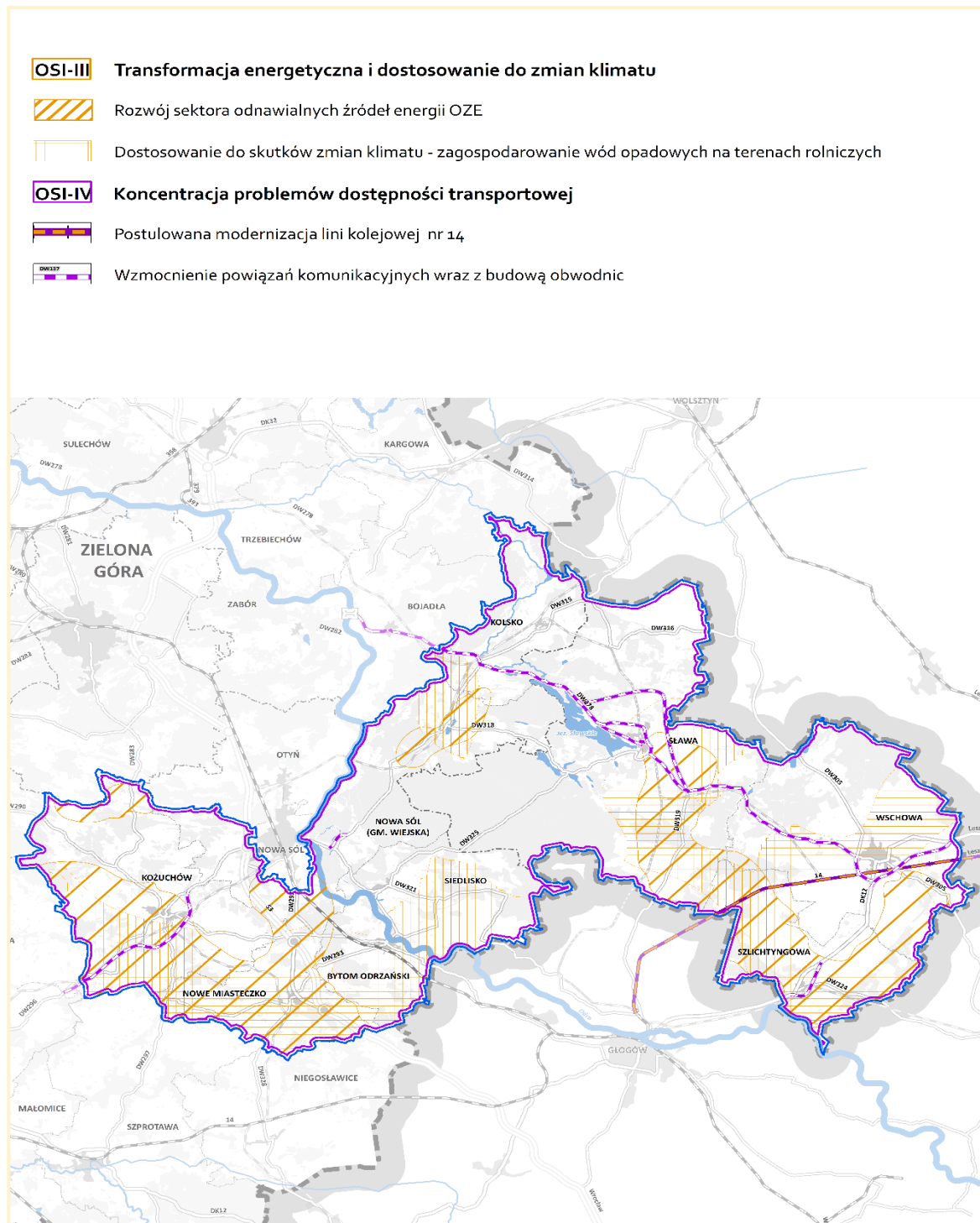
- 4.3. Uporządkowanie i wzmocnienie elementów tranzytowego, krajowego i wojewódzkiego układu drogowego

Rekomendacje:

- *Poprawa drogowej dostępności komunikacyjnej w zakresie powiązań zewnętrznych i wewnętrznych, w tym budowa i modernizacja sieci dróg w szczególności DW 278 oraz obwodnic: Wschowa, Szlichtyngowa, Sława, Kozuchów*
- *Modernizacja postulowanej linii kolejowej numer 14 w relacji Leszno – Głogów przez Wschowę.*

OSI są miejscami, w których szczególnie ważna jest skuteczna koordynacja oraz koncentracja pakietu (wiązki) zróżnicowanych (wielosektorowych) działań, które zapewnią realizację celów Strategii na tych właśnie obszarach. Stąd, dla każdego z ww. OSI określono najważniejsze działania organizacyjne i regulacyjne oraz inwestycyjne, które należy podjąć, realizując Strategię (patrz Tabela 2).

Rysunek 24. OSI kluczowe dla FS4 – OSI III, OSI IV.

5. Projekty

Głównymi kierunkami działań zmierzających do urzeczywistnienia zapisów niniejszej Strategii przez samorządy tworzące Partnerstwo Lubuska 9 jest realizacja szeregu projektów, które konsumują zdiagnozowane potrzeby i stanowią odpowiedź na deficyty rozwojowe obszaru.

W celu stworzenia propozycji projektów strategicznych Partnerstwo przeprowadziło szereg prac warsztatowych, koncepcyjnych i roboczych z udziałem władz samorządów tworzących Partnerstwo, członków Grupy Roboczej, kluczowych interesariuszy zewnętrznych oraz ekspertów z ramienia Związku Miast Polskich. Proces tworzenia propozycji projektów strategicznych był również na bieżąco konsultowany z Urzędem Marszałkowskim Województwa Lubuskiego.

Dla zapewnienia maksymalnie szerokiego spojrzenia na potrzeby rozwojowe Partnerstwa oraz celem zapewnienia udziału przedstawicielom społeczności lokalnej, organizacji pozarządowych oraz innych interesariuszy zainteresowanych udziałem w procesie tworzenia Strategii, w okresie styczeń-marzec 2023 r. uruchomiono również internetowy formularz zgłaszania propozycji projektów, który był promowany poprzez kanały komunikacji z mieszkańcami poszczególnych samorządów.

Do końca marca 2023 r. zgłoszono łącznie 83 propozycje projektów, których autorami były samorządy tworzące Lubuską 9, placówki oświatowe, instytucje kultury, organizacje pozarządowe oraz indywidualni mieszkańcy. Od 15 marca do 27 kwietnia trwały prace nad weryfikacją wstępnych propozycji projektów, pod kątem ich zgodności z zapisami projektu Strategii oraz dokumentów strategicznych na poziomie regionalnym. Ostateczna lista propozycji projektów strategicznych na dzień przygotowania niniejszej wersji Strategii znajduje się poniżej. W dokumencie zamieszczono także poglądową mapę zawierającą przybliżoną lokalizację projektów/siedzibę podmiotu będącego liderem projektów – w przypadku projektów partnerskich (zgodnie z numeracją z listy projektów).

Zaplanowane do realizacji działania wynikające ze Strategii pokrywają się – w zakresie swojej lokalizacji – ze wskazanymi powyżej obszarami strategicznej interwencji. Realizacja rekomendacji zawartych dla obszaru strategicznej interwencji „Biegun rozwoju miasta oraz obszarów miejskich” możliwa będzie dzięki projektom skupiającym się przede wszystkim na komunikacji rowerowej jako realnej alternatywie do przemieszczania się wewnątrz: miejscowości, gmin, Partnerstwa (np.

projekty „Przebudowa mostu nad rzeką Odrą wraz z dojazdami w ramach budowy połączenia rowerowego gmin Lubuskiej 9 na linii wschód – zachód w ciągu drogi gminnej Bytom Odrz. – Siedlisko”, „Rozwój infrastruktury pieszo-rowerowej na obszarze partnerstwa: Kożuchów - Wrociszów”) oraz rozwoju przedsiębiorczości na obszarze Partnerstwa, w szczególności lokalnych małych i średnich przedsiębiorstw, w tym firm rodzinnych (np. projekt „Lubuska 9 – Partnerstwo na rzecz przedsiębiorczości”).

Rekomendacje dla OSI „Koncentracja potencjału atrakcyjności przyrodniczo – turystyczno – kulturowych” zostaną wdrożone w życie dzięki takim projektom jak np.: „Zachowanie i ochrona obiektu dziedzictwa kulturowego – baszta „Domek kąt” oraz jego udostępnienie”, Rozwój kompetencji kluczowych w wychowaniu przedszkolnym poprzez realizację działań EDUKACYJNO KULTURALNYCH na terenie PARTNERSTWA GMIN LUBUSKA 9, Rozwój kompetencji kluczowych w kształceniu ogólnym poprzez realizację działań EDUKACYJNO KULTURALNYCH na terenie PARTNERSTWA GMIN LUBUSKA 9, Centrum Aktywności i Dziedzictwa na terenie Gminy Kożuchów, których celem będzie nie tylko rozwinięty sektor przemysłu czasu wolnego, oparty na lokalnych zasobach turystycznych, krajoobrazowych i kulturowych, ale i rozwinięte społeczeństwo obywatelskie, posiadające instrumenty i środki niezbędne do realizacji celów społeczności lokalnych.

Z kolei OSI „Transformacja energetyczna i dostosowanie do zmian klimatu” oraz OSI „Koncentracja problemów dostępności transportowej” wzmocnione zostaną działaniami dotyczącymi pełnego wykorzystania odnawialnych źródeł energii w obiektach użyteczności publicznej (np. Zakup i montaż paneli fotowoltaicznych bifacjalnych oraz magazynów energii na potrzeby działalności budynków użyteczności publicznej oraz rozwoju wspólnego i spójnego systemu dróg, ścieżek i szlaków rowerowych (np. Budowa ścieżki rowerowej na odcinku Szlichtyngowa – granica województwa – Etap I Szlichtyngowa -Dryżyna).

Warto podkreślić, że działania i rekomendacje zawarte w OSI nie stanowią katalogu zamkniętego. W trakcie procesu wdrażania strategii, a co za tym idzie rozwoju współpracy w partnerstwie, pojawiać mogą się dodatkowe projekty, także wpisujące się w założenia OSI – na których rozwój, wpływ będzie miała każda z gmin tworzących Partnerstwo Lubuska 9.

Tabela 14. Lista projektów **strategicznych** „Partnertstwa Gmin - Lubuska 9”.

Tytuł i nr projektu	Cel/działanie strategii terytorialnej	Numer celu polityki i celu szczegółowego programu Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027	Numer Działania Szczegółowego Opisu Priorytetów programu Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027	Wnioskodawca	Cel i krótki opis projektu	Projekty powiązane	Szacowana wysokość środków Unii Europejskiej z budżetu programu Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027 (PLN)	Przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie (kwartał/rok)
1. TIK w instytucjach kultury	Cel strategiczny 4. Integracja działań i polityk samorządów Partnerstwa, w celu zwiększenia efektywności realizowanych zadań oraz zapewnienie wysokiej jakości i dostępności usług publicznych, dostosowanych do potrzeb wszystkich grup mieszkańców. Działanie 4.2. Efektywny system komunikacji pomiędzy samorządami	Cel polityki 1. Priorytet 1. Fundusze Europejskie dla lubuskiej gospodarki. Cel szczegółowy 1.2	Działanie FELB.01.09 Cyfrowe lubuskie - IIT	Gmina Koźuchów jako lider projektu partnerskiego	Celem projektu jest tworzenie, standaryzacja, i udostępnianie za pomocą technologii informacyjno – komunikacyjnych danych w obszarze kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego na terenie Partnerstwa Gmin – Lubuskiej 9.	23. Rozwój kompetencji kluczowych w kształceniu ogólnym poprzez realizację działań edukacyjno kulturalnych na terenie partnerstwa gmin Lubuska 9. 24. Ocalenie historii – "żywa lekcja historii" 32. Centrum Aktywności i Dziedzictwa na terenie Gminy Koźuchów.	1 051 400,69	III kw. 2025

	lokalnymi a mieszkańcami					33. Zachowanie i ochrona obiektu dziedzictwa kulturowego – baszta „Domek kata” oraz jego udostępnienie		
2. Lubuska 9 – Partnerstwo na rzecz przedsiębiorczości	Cel strategiczny I: Gospodarka oparta o prężne małe i średnie przedsiębiorstwa, posiadające ugruntowane i rozpoznawalne marki o zasięgu regionalnym i krajowym, bazujące na lokalnych zasobach naturalnych i kulturowych, prowadzące działalność w oparciu o rozwiązania ekologiczne i odnawialne źródła energii, zaangażowane w rozwój społeczny obszaru. Działania 1.1, 1,2 i 1.3.	Cel polityki 1. Priorytet 1. Fundusze Europejskie dla lubuskiej gospodarki. Cel Szczegółowy 1.3.	Działanie FELB.01.10 Rozwój przedsiębiorczości - IIT	Gmina Wschowa jako lider projektu partnerskiego	Celem projektu jest stworzenie warunków do rozwoju przedsiębiorczości na obszarze Partnerstwa, w tym wspieranie lokalnych firm, produktów oraz usług, a także promocję walorów Partnerstwa na zewnątrz i przyciągnięcie potencjalnych inwestorów.	ND	1 559 864,58	I-II kw. 2026

3. Zakup i montaż paneli fotowoltaicznych bifacjalnych oraz magazynów energii na potrzeby działalności obiektów użyteczności publicznej	Cel strategiczny IV Strategii IIT Kompleksowy rozwój obszaru Partnerstwa oparty o poszanowanie dziedzictwa i zasobów naturalnych, w szczególności w obszarze turystyki oraz osadnictwa, wykorzystujący odnawialne źródła energii. Zintegrowany i efektywny system transportu publicznego oraz zeroemisyjnego, zapewniający dostępność komunikacyjną wszystkim miejscowościom obszaru. Działanie 3.2. Pełne wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w obiektach użyteczności publicznej – typ operacji 3.2.3 Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii elektrycznej i ciepła oraz	Cel polityki 2 Priorytet 2. Fundusze Europejskie na zielony rozwój Lubuskiego Cel szczegółowy 2.2	Działanie FELB.02.12 Odnawialne źródła energii – IIT	Gmina Kolsko	Głównym celem projektu jest wzrost efektywności energetycznej i przejście na gospodarkę niskoemisyjną poprzez budowę i montaż magazynów energii oraz paneli fotowoltaicznych bifacjalnych dla Partnerstwa Gmin - Lubuska 9 w obiektach użyteczności publicznej.	4. Zakup i montaż paneli fotowoltaicznych bifacjalnych oraz magazynów energii na potrzeby działalności budynków użyteczności publicznej	385 784,01	II kw. 2026
--	--	---	---	---------------------	--	---	-------------------	--------------------

	magazynowanie energii publicznej.							
4. Zakup i montaż paneli fotowoltaicznych bifacjalnych oraz magazynów energii na potrzeby działalności budynków użyteczności publicznej	Cel strategiczny IV Strategii IIT Kompleksowy rozwój obszaru Partnerstwa oparty o poszanowanie dziedzictwa i zasobów naturalnych, w szczególności w obszarze turystyki oraz osadnictwa, wykorzystujący odnawialne źródła energii. Zintegrowany i efektywny system transportu publicznego oraz zeroemisyjnego, zapewniający dostępność komunikacyjną wszystkim miejscowościom obszaru. Działanie 3.2. Pełne wykorzystanie odnawialnych źródeł energii w obiektach użyteczności publicznej – typ operacji 3.2.3 Wykorzystanie odnawialnych źródeł	Cel polityki 2 Priorytet 2. Fundusze Europejskie na zielony rozwój Lubuskiego Cel szczegółowy 2.2	Działanie FELB.02.12 Odnawialne źródła energii – IIT	Gmina Nowe Miasteczko	Głównym celem projektu jest wzrost efektywności energetycznej i przejście na gospodarkę niskoemisyjną poprzez zakup i montaż paneli fotowoltaicznych bifacjalnych (dwustronnych) oraz magazynów energii w budynkach użyteczności publicznej Gminy Nowe Miasteczko.	3. Zakup i montaż paneli fotowoltaicznych bifacjalnych oraz magazynów energii na potrzeby działalności obiektów użyteczności publicznej	1 144 305,04	II – III kw. 2025 r.

	energii elektrycznej i ciepła oraz magazynowanie energii publicznej.							
5. Wsparcie małej retencji na terenie Gminy Sława	Cel strategiczny 3. Kompleksowy rozwój obszaru Partnerstwa oparty o poszanowanie dziedzictwa i zasobów naturalnych, w szczególności w obszarze turystyki oraz osadnictwa, wykorzystujący odnawialne źródła energii. Zintegrowany i efektywny system transportu publicznego oraz zeroemisyjnego, zapewniający dostępność komunikacyjną wszystkim miejscowościom obszaru. Działanie 3.1. Zintegrowana, bezpieczna przestrzeń oraz czyste środowisko.	Cel polityki 2. Priorytet 2. Fundusze Europejskie na zielony rozwój Lubuskiego. Cel szczegółowy 2.4	Działanie FELB.02.13 Adaptacja do zmian klimatu - IIT	Gmina Sława	Zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych poprzez wykonanie stawu retencyjnego w Sławie w celu przystosowania się do zmian klimatu.	6. Wsparcie małej retencji na terenie Gminy Wschowa	809 746,11	I kw. 2025

6. Wspieranie małej retencji na terenie Gminy Wschowa	Cel strategiczny 3. Kompleksowy rozwój obszaru Partnerstwa oparty o poszanowanie dziedzictwa i zasobów naturalnych, w szczególności w obszarze turystyki oraz osadnictwa, wykorzystujący odnawialne źródła energii. Zintegrowany i efektywny system transportu publicznego oraz zeroemisyjnego, zapewniający dostępność komunikacyjną wszystkim miejscowościom obszaru. Działanie 3.1. Zintegrowana, bezpieczna przestrzeń oraz czyste środowisko.	Cel polityki 2. Priorytet 2. Fundusze Europejskie na zielony rozwój Lubuskiego. Cel szczegółowy 2.4	Działanie FELB.02.13 Adaptacja do zmian klimatu - IIT	Gmina Wschowa	Celem projektu jest zagospodarowanie wód opadowych i roztopowych poprzez wykonanie stawów retencyjnych na terenie Gminy Wschowa (w miejscowościach Wschowa i Łysiny). Realizacja celu możliwa będzie poprzez oczyszczenie i konserwację stawów.	5. Wspieranie małej retencji na terenie Gminy Sława	1 661 805,84	II kw. 2025
7. Centra ochrony różnorodności biologicznej na obszarze lubuskiej 9	Cel strategiczny 1 Gospodarka oparta o prężne małe i średnie przedsiębiorstwa, posiadające	Cel polityki 2. Priorytet 2. Fundusze Europejskie na	Działanie FELB.02.14 Ochrona przyrody - IIT	Gmina Nowa Sól	Celem projektu jest ochrona różnorodności biologicznej, krajobrazu oraz	8. Utworzenie Centrum Ochrony Bioróżnorodności poprzez zagospodarowanie	815 338,63	III kw. 2025

	ugruntowane i rozpoznawalne marki o zasięgu regionalnym i krajowym, bazujące na lokalnych zasobach naturalnych i kulturowych, prowadzące działalność w oparciu o rozwiązania ekologiczne i odnawialne źródła energii, zaangażowane w rozwój społeczny obszaru (str.93) Działanie 1.2. Rozwinięty sektor przemysłu czasu wolnego, oparty na lokalnych zasobach turystycznych, krajobrazowych i kulturowych. Rozpoznawalne regionalnie i krajowo marki i produkty (str. 93) Cel strategiczny 3. Kompleksowy rozwój obszaru Partnerstwa oparty o	zielony rozwój Lubuskiego. Cel szczegółowy 2.7			georóżnorodności poprzez zagospodarowanie turystyczne terenu, a w konsekwencji kanalizowanie ruchu turystycznego, co będzie miało wpływ na zmniejszenie antropopresji.	terenu zieleni w Parku Tysiąclecia we Wschowie – etap 1 9. Utworzenie centrum ochrony bioróżnorodności w Sławie 10. Utworzenie Centrum ochrony bioróżnorodności przy ul. Daszyńskiego w Koźuchowie		
--	--	--	--	--	---	---	--	--

	poszanowanie dziedzictwa i zasobów naturalnych, w szczególności w obszarze turystyki oraz osadnictwa, wykorzystujący odnawialne źródła energii. Zintegrowany i efektywny system transportu publicznego oraz zeroemisyjnego, zapewniający dostępność komunikacyjną wszystkim miejscowościom obszaru (str. 95) Działanie 3.1. Zintegrowana, bezpieczna przestrzeń oraz czyste środowisko (str. 95).							
8. Utworzenie Centrum Ochrony Bioróżnorodności poprzez zagospodarowanie terenu zieleni w Parku Tysiąclecia we Wschowie – etap 1	Cel strategiczny 3. Kompleksowy rozwój obszaru Partnerstwa oparty o poszanowanie dziedzictwa i zasobów naturalnych, w szczególności w obszarze turystyki	Cel polityki 2. Priorytet 2. Fundusze Europejskie na zielony rozwój Lubuskiego. Cel szczegółowy 2.7	Działanie FELB.02.14 Ochrona przyrody - IIT	Gmina Wschowa	Utworzenie centrum ochrony bioróżnorodności poprzez zagospodarowanie terenu zieleni w Parku Tysiąclecia we Wschowie w latach 2025-2026.	7. Centra ochrony różnorodności biologicznej na obszarze lubuskiej 9 9. Utworzenie centrum ochrony bioróżnorodności w Sławie	245 369,27	II kw. 2025 r.

	oraz osadnictwa, wykorzystujący odnawialne źródła energii. Zintegrowany i efektywny system transportu publicznego oraz zeroemisyjnego, zapewniający dostępność komunikacyjną wszystkim miejscowościom obszaru. Działanie 3.1. Zintegrowana, bezpieczna przestrzeń oraz czyste środowisko.					10. Utworzenie Centrum ochrony bioróżnorodności przy ul. Daszyńskiego w Kozuchowie		
9. Utworzenie centrum ochrony bioróżnorodności w Sławie	Cel strategiczny 3. Kompleksowy rozwój obszaru Partnerstwa oparty o poszanowanie dziedzictwa i zasobów naturalnych, w szczególności w obszarze turystyki oraz osadnictwa, wykorzystujący odnawialne źródła energii. Zintegrowany i efektywny system transportu publicznego oraz	Cel polityki 2. Priorytet 2. Fundusze Europejskie na zielony rozwój Lubuskiego. Cel szczegółowy 2.7	Działanie FELB.02.14 Ochrona przyrody - IIT	Gmina Sława	Utworzenie miejskiego parku w Sławie w celu ochrony przyrody oraz rozwoju różnorodności biologicznej.	7. Centra ochrony różnorodności biologicznej na obszarze lubuskiej 9 8. Utworzenie Centrum Ochrony Bioróżnorodności poprzez zagospodarowanie terenu zieleni w Parku Tysiąclecia we Wschowie – etap 1 10. Utworzenie Centrum ochrony	217 315,00	I kw. 2025 r.

	zeroemisyjnego, zapewniający dostępność komunikacyjną wszystkim miejscowościom obszaru. Działanie 3.1. Zintegrowana, bezpieczna przestrzeń oraz czyste środowisko.					bioróżnorodności przy ul. Daszyńskiego w Koźuchowie		
10. Utworzenie Centrum ochrony bioróżnorodności przy ul. Daszyńskiego w Koźuchowie	Cel strategiczny 3. Kompleksowy rozwój obszaru Partnerstwa oparty o poszanowanie dziedzictwa i zasobów naturalnych, w szczególności w obszarze turystyki oraz osadnictwa, wykorzystujący odnawialne źródła energii. Zintegrowany i efektywny system transportu publicznego oraz zeroemisyjnego, zapewniający dostępność komunikacyjną wszystkim miejscowościom obszaru.	Cel polityki 2. Priorytet 2. Fundusze Europejskie na zielony rozwój Lubuskiego. Cel szczegółowy 2.7	Działanie FELB.02.14 Ochrona przyrody – IIT.	Gmina Koźuchów	Celem projektu jest utworzenie Centrum ochrony bioróżnorodności przy ul. Daszyńskiego w Koźuchowie, poprzez zagospodarowanie nieużytku znajdującego się na starówce w Koźuchowie.	7. Centra ochrony różnorodności biologicznej na obszarze lubuskiej 9 8. Utworzenie Centrum Ochrony Bioróżnorodności poprzez zagospodarowanie terenu zieleni w Parku Tysiąclecia we Wschowie – etap 1 9. Utworzenie centrum ochrony bioróżnorodności w Sławie	1 154 910,48	I kw. 2025 r.

	Działanie 3.1. Zintegrowana, bezpieczna przestrzeń oraz czyste środowisko.							
11. Przebudowa mostu nad rzeką Odrą wraz z dojazdami w ramach budowy połączenia rowerowego gmin Lubuskiej 9 na linii wschód – zachód w ciągu drogi gminnej Bytom Odrz. – Siedlisko”	Cel strategiczny 3 Kompleksowy rozwój obszaru Partnerstwa oparty o poszanowanie dziedzictwa i zasobów naturalnych, w szczególności w obszarze turystyki oraz osadnictwa, wykorzystujący odnawialne źródła energii. Zintegrowany i efektywny system transportu publicznego oraz zeroemisyjnego, zapewniający dostępność komunikacyjną wszystkim miejscowościom obszaru. Działanie 3.4 Wysokiej jakości, dostępny i zintegrowany transport publiczny.	Cel polityki 2. Priorytet 3. Fundusze Europejskie na rozwój mobilności miejskiej. Cel szczegółowy 2.8	Działanie FELB.03.03 Mobilność miejska - IIT	Gmina Bytom Odrzański	Celem jest przebudowa mostu nad rzeką Odrą wraz z dojazdami w ramach budowy połączenia rowerowego gmin Lubuskiej 9 na linii wschód – zachód w ciągu drogi gminnej Bytom Odrz. – Siedlisko. Projekt ten pozwoli na realizację przyjętego w Strategii działania dotyczącego komunikacji rowerowej jako alternatywy do przemieszczania się wewnątrz gmin i Partnerstwa oraz budowy zintegrowanej sieci ciągów rowerowych.	12. Rozwój infrastruktury pieszo - rowerowej: Wschowa – Lgiń 13. Rozwój infrastruktury rowerowej na obszarze partnerstwa: Kozuchów - Wrociszów 35. Budowa ciągu pieszo-rowerowego przy DW 305 we Wschowie na odcinku od Ronda Sławskiego do Ronda Wolsztyńskiego	6 500 000,00	III kw. 2026

12. Rozwój infrastruktury pieszo-rowerowej: Wschowa-Lgiń	Cel strategiczny 3 Kompleksowy rozwój obszaru Partnerstwa oparty o poszanowanie dziedzictwa i zasobów naturalnych, w szczególności w obszarze turystyki oraz osadnictwa, wykorzystujący odnawialne źródła energii. Zintegrowany i efektywny system transportu publicznego oraz zeroemisyjnego, zapewniający dostępność komunikacyjną wszystkim miejscowościom obszaru. Działanie 3.4 Wysokiej jakości, dostępny i zintegrowany transport publiczny.	Cel polityki 2. Priorytet 3. Fundusze Europejskie na rozwój mobilności miejskiej. Cel szczegółowy 2.8	Działanie FELB.03.03 Mobilność miejska - IIT	Gmina Wschowa	Celem projektu jest rozwój infrastruktury zeroemisyjnego transportu, poprawa bezpieczeństwa mieszkańców, zwiększenie dostępności komunikacyjnej miejscowości obszaru Partnerstwa, a także wykorzystanie endogennych potencjałów środowiskowych i kulturowych dla rozwoju gospodarczego w oparciu o rozwój sektora turystycznego, poprzez rozbudowę istniejącej i budowę nowej infrastruktury rowerowej i towarzyszącej, w szczególności dróg rowerowych, ścieżek rowerowych i pieszo-rowerowych, oznakowania szlaków i dróg rowerowych (terenowego oraz w wersji cyfrowej), jak i powstania punktów postoju, miejsc obsługi rowerzystów i	11. Przebudowa mostu nad rzeką Odrą wraz z dojazdami w ramach budowy połączenia rowerowego gmin Lubuskiej 9 na linii wschód – zachód w ciągu drogi gminnej Bytom Odrz. – Siedlisko 13. Rozwój infrastruktury rowerowej na obszarze partnerstwa: Kożuchów – Wrociszów 35. Budowa ciągu pieszo-rowerowego przy DW 305 we Wschowie na odcinku od Ronda Sławskiego do Ronda Wolsztyńskiego	2 160 634,77	III kw. 2025
---	---	---	--	----------------------	--	---	---------------------	---------------------

					miejsc odpoczynku dla podróżnych.			
13. Rozwój infrastruktury rowerowej na obszarze partnerstwa: Koźuchów – Wrociszów	Cel strategiczny 3 Kompleksowy rozwój obszaru Partnerstwa oparty o poszanowanie dziedzictwa i zasobów naturalnych, w szczególności w obszarze turystyki oraz osadnictwa, wykorzystujący odnawialne źródła energii. Zintegrowany i efektywny system transportu publicznego oraz zeroemisyjnego, zapewniający dostępność komunikacyjną wszystkim miejscowościom obszaru. Działanie 3.4 Wysokiej jakości, dostępny i zintegrowany transport publiczny.	Cel polityki 2. Priorytet 3. Fundusze Europejskie na rozwój mobilności miejskiej. Cel szczegółowy 2.8	Działanie FELB.03.03 Mobilność miejska – IIT.	Gmina Koźuchów	Celem projektu jest minimalizacja problemu wykluczenia komunikacyjnego mieszkańców gmin Koźuchów i Nowa Sól. Poprzez wybudowanie 3 kilometrowego ciągu rowerowego nastąpi lepsze skomunikowanie głównie obszarów miejsko-wiejskich i wiejskich z miastami, w szczególności Gminy Koźuchów i gminy wiejskiej Nowa Sól. Trasa 3 kilometrowego odcinka budowy drogi rowerowej rozpocznie się w Gminie Koźuchów w obrębie Podbrzezie Dolne i zakończy się na granicy administracyjnej G. Koźuchów z Gminą Nowa Sól.	11. Przebudowa mostu nad rzeką Odrą wraz z dojazdami w ramach budowy połączenia rowerowego gmin Lubuskiej 9 na linii wschód – zachód w ciągu drogi gminnej Bytom Odrz. – Siedlisko 12. Rozwój infrastruktury pieszo - rowerowej: Wschowa – Lgiń 35. Budowa ciągu pieszo-rowerowego przy DW 305 we Wschowie na odcinku od Ronda Sławskiego do Ronda Wolsztyńskiego	3 931 688,88	III kw. 2026

14. Dzieci przyszłości to my! – I edycja	Cel strategiczny 2. Aktywne, świadome i zaangażowane w rozwój lokalny społeczeństwo, posiadające dostęp do wysokiej jakości usług publicznych, świadczonych na rzecz wszystkich grup mieszkańców. Działanie 2.2 Wysokiej jakości usługi edukacyjne promujące innowacje i postawy ekologiczne.	Cel polityki 4. Priorytet 6. Fundusze Europejskie na wsparcie obywateli – edukacja. Cel szczegółowy 4f.	Działanie FELB.06.15 Edukacja – IIT	Gmina Kożuchów jako lider projektu partnerskiego	Celem projektu jest rozwój kompetencji kluczowych: matematycznych i naukowo – technicznych wśród dzieci w wieku przedszkolnym z terenu Partnerstwa Gmin Lubuska 9. Wzrost jakości edukacji przedszkolnej na terenie Partnerstwa Gmin Lubuska 9 poprzez kształtowanie kompetencji kluczowych wskazanych w Zaleceniach Rady UE z dnia 22 maja 2018 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie. Projekt jest skierowany do placówek oświaty Publicznych Przedszkoli z terenu Partnerstwa Gmin – Lubuskiej 9. Partnerzy projektu gminy: Kożuchów, Nowe Miasteczko, Wschowa,	15. Dzieci przyszłości to my! – II edycja 16. Dzieci przyszłości to my! – III edycja 17. Uczniowie przyszłości to my! – I edycja 18. Uczniowie przyszłości to my! – II edycja 19. Uczniowie przyszłości to my! – III edycja	643 896,30	I kw. 2025
--	---	--	---	---	---	--	-------------------	-------------------

					Szlichtyngowa, Kolsko, Nowa Sól i Sława. Projekt ma charakter innowacyjny, polega na wprowadzeniu działań rozwijających kompetencje kluczowe (matematyczne i naukowo-techniczne) wśród dzieci przedszkolnych. Przeprowadzone na początku i końcu realizacji projektu badanie umiejętności dzieci (ewaluacja wstępna i końcowa), pozwoli określić efekty wprowadzonych rozwiązań (nabytej przez dzieci wiedzy), wyciągnąć wnioski prowadzić modyfikacje w odniesieniu do dalszej pracy. Przewidziane jest zorganizowanie dedykowanych konferencji inaugurujących i zamykających projekt z udziałem nauczycieli i specjalistów realizujących			
--	--	--	--	--	---	--	--	--

					wynikające z niego działania. Wsparcie merytoryczne i organizacyjne zapewnione będzie przez uznanych ekspertów z wiodących ośrodków pedagogicznych w kraju. Projekt będzie realizowany w etapach.			
15. Dzieci przyszłości to my! – II edycja	Cel strategiczny 2. Aktywne, świadome i zaangażowane w rozwój lokalny społeczeństwo, posiadające dostęp do wysokiej jakości usług publicznych, świadczonych na rzecz wszystkich grup mieszkańców. Działanie 2.2 Wysokiej jakości usługi edukacyjne promujące innowacje i postawy ekologiczne.	Cel polityki 4. Priorytet 6. Fundusze Europejskie na wsparcie obywateli – edukacja. Cel szczegółowy 4f.	Działanie FELB.06.15 Edukacja – IIT	Gmina Kożuchów jako lider projektu partnerskiego	Celem projektu jest rozwój kompetencji kluczowych: matematycznych i naukowo – technicznych wśród dzieci w wieku przedszkolnym z terenu Partnerstwa Gmin Lubuska 9. Wzrost jakości edukacji przedszkolnej na terenie Partnerstwa Gmin Lubuska 9 poprzez kształtowanie kompetencji kluczowych wskazanych w Zaleceniach Rady UE z dnia 22 maja 2018 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się	14. Dzieci przyszłości to my! – I edycja 16. Dzieci przyszłości to my! – III edycja 17. Uczniowie przyszłości to my! – I edycja 18. Uczniowie przyszłości to my! – II edycja 19. Uczniowie przyszłości to my! – III edycja	643 896,30	II kw. 2026

					przez całe życie. Projekt jest skierowany do placówek oświaty Publicznych Przedszkoli z terenu Partnerstwa Gmin – Lubuskiej 9. Partnerzy projektu gminy: Kożuchów, Nowe Miasteczko, Wschowa, Szlichtyngowa, Kolsko, Nowa Sól i Sława. Projekt ma charakter innowacyjny, polega na wprowadzeniu działań rozwijających kompetencje kluczowe (matematyczne i naukowo-techniczne) wśród dzieci przedszkolnych. Przeprowadzone na początku i końcu realizacji projektu badanie umiejętności dzieci (ewaluacja wstępna i końcowa), pozwoli określić efekty wprowadzonych rozwiązań (nabytej przez dzieci wiedzy), wyciągnąć wnioski			
--	--	--	--	--	--	--	--	--

					przeprowadzić modyfikacje w odniesieniu do dalszej pracy. Przewidziane jest zorganizowanie dedykowanych konferencji inauguracyjnych i zamykających projekt z udziałem nauczycieli i specjalistów realizujących wynikające z niego działania. Wsparcie merytoryczne i organizacyjne zapewnione będzie przez uznanych ekspertów z wiodących ośrodków pedagogicznych w kraju. Projekt będzie realizowany w etapach.			
16. Dzieci przyszłości to my! – III edycja	Cel strategiczny 2. Aktywne, świadome i zaangażowane w rozwój lokalny społeczeństwo, posiadające dostęp do wysokiej jakości usług publicznych, świadczonych na rzecz wszystkich grup mieszkańców.	Cel polityki 4. Priorytet 6. Fundusze Europejskie na wsparcie obywateli – edukacja. Cel szczegółowy 4f.	Działanie FELB.06.15 Edukacja – IIT	Gmina Koźuchów jako lider projektu partnerskiego.	Celem projektu jest rozwój kompetencji kluczowych: matematycznych i naukowo – technicznych wśród dzieci w wieku przedszkolnym z terenu Partnerstwa Gmin Lubuska 9. Wzrost jakości edukacji przedszkolnej na	14. Dzieci przyszłości to my! – I edycja 15. Dzieci przyszłości to my! – II edycja 17. Uczniowie przyszłości to my! – I edycja 18. Uczniowie przyszłości to my! – II edycja	643 896,30	II kw. 2027

	Działanie 2.2 Wysokiej jakości usługi edukacyjne promujące innowacje i postawy ekologiczne.				terenie Partnerstwa Gmin Lubuska 9 poprzez kształtowanie kompetencji kluczowych wskazanych w Zaleceniach Rady UE z dnia 22 maja 2018 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie. Projekt jest skierowany do placówek oświaty Publicznych Przedszkoli z terenu Partnerstwa Gmin – Lubuskiej 9. Partnerzy projektu gminy: Koźuchów, Nowe Miasteczko, Wschowa, Szlichtyngowa, Kolsko, Nowa Sól i Sława. Projekt ma charakter innowacyjny, polega na wprowadzeniu działań rozwijających kompetencje kluczowe (matematyczne i naukowo-techniczne) wśród dzieci przedszkolnych.	19. Uczniowie przyszłości to my! – III edycja		
--	---	--	--	--	---	--	--	--

					Przeprowadzone na początku i końcu realizacji projektu badanie umiejętności dzieci (ewaluacja wstępna i końcowa), pozwoli określić efekty wprowadzonych rozwiązań (nabytej przez dzieci wiedzy), wyciągnąć wnioski prowadzić modyfikacje w odniesieniu do dalszej pracy. Przewidziane jest zorganizowanie dedykowanych konferencji inauguracyjnych i zamykających projekt z udziałem nauczycieli i specjalistów realizujących wynikające z niego działania. Wsparcie merytoryczne i organizacyjne zapewnione będzie przez uznanych ekspertów z wiodących ośrodków pedagogicznych w kraju. Projekt będzie realizowany w etapach.			
--	--	--	--	--	--	--	--	--

17. Uczniowie przyszłości to my! – I edycja	Cel strategiczny 2. Aktywne, świadome i zaangażowane w rozwój lokalny społeczeństwo, posiadające dostęp do wysokiej jakości usług publicznych, świadczonych na rzecz wszystkich grup mieszkańców. Działanie 2.2 Wysokiej jakości usługi edukacyjne, promujące innowacje i postawy ekologiczne.	Cel polityki 4. Priorytet 6. Fundusze Europejskie na wsparcie obywateli – edukacja. Cel szczegółowy 4f.	Działanie FELB.06.15 Edukacja – IIT	Gmina Kożuchów jako lider projektu partnerskiego	<i>Celem projektu jest rozwój kompetencji kluczowych: matematycznych i naukowo – technicznych wśród uczniów szkół podstawowych z terenu Partnerstwa Gmin Lubuska 9. Celem realizacji projektu jest wspomaganie rozwoju umysłowego uczniów z placówek szkolnych z terenu 7 gmin partnerstwa Lubuska 9". Istotne jest intensywne wspomaganie rozwoju inteligencji operacyjnej dzieci, kształtowanie odporności emocjonalnej potrzebnej dzieciom do pokonywania trudności, rozwijania umiejętności matematycznych stosowanych w codziennym życiu. Poprzez realizację projektu nastąpi wzrost jakości edukacji wczesnoszkolnej na</i>	14. Dzieci przyszłości to my! – I edycja 15. Dzieci przyszłości to my! – II edycja 16. Dzieci przyszłości to my! – III edycja 18. Uczniowie przyszłości to my! – II edycja 19. Uczniowie przyszłości to my! – III edycja	965 844,43	I kw. 2025
---	--	--	---	---	--	---	-------------------	-------------------

					terenie 7 gmin Partnerstwa Gmin Lubuska 9 poprzez kształtowanie kompetencji kluczowych wskazanych w Zaleceniach Rady UE z dnia 22 maja 2018 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie. Projekt będzie realizowany w etapach.			
18. Uczniowie przyszłości to my! – II edycja	Cel strategiczny 2. Aktywne, świadome i zaangażowane w rozwój lokalny społeczeństwo, posiadające dostęp do wysokiej jakości usług publicznych, świadczonych na rzecz wszystkich grup mieszkańców. Działanie 2.2 Wysokiej jakości usługi edukacyjne, promujące innowacje	Cel polityki 4. Priorytet 6. Fundusze Europejskie na wsparcie obywateli – edukacja. Cel szczegółowy 4f.	Działanie FELB.06.15 Edukacja – IIT	Gmina Kożuchów jako lider projektu partnerskiego	<i>Celem projektu jest rozwój kompetencji kluczowych: matematycznych i naukowo – technicznych wśród uczniów szkół podstawowych z terenu Partnerstwa Gmin Lubuska 9. Celem realizacji projektu jest wspomaganie rozwoju umysłowego uczniów z placówek szkolnych z terenu 7 gmin partnerstwa</i>	14. Dzieci przyszłości to my! – I edycja 15. Dzieci przyszłości to my! – II edycja 16. Dzieci przyszłości to my! – III edycja 17. Uczniowie przyszłości to my! – I edycja 19. Uczniowie przyszłości to my! – III edycja	965 844,43	II kw. 2026

	i postawy ekologiczne.				<i>Lubuska 9". Istotne jest intensywne wspomaganie rozwoju inteligencji operacyjnej dzieci, kształtowanie odporności emocjonalnej potrzebnej dzieciom do pokonywania trudności, rozwijania umiejętności matematycznych stosowanych w codziennym życiu. Poprzez realizację projektu nastąpi wzrost jakości edukacji wczesnoszkolnej na terenie 7 gmin Partnerstwa Gmin Lubuska 9 poprzez kształtowanie kompetencji kluczowych wskazanych w Zaleceniach Rady UE z dnia 22 maja 2018 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie. Projekt będzie realizowany w etapach.</i>			
--	------------------------	--	--	--	---	--	--	--

19. Uczniowie przyszłości to my! – III edycja	Cel strategiczny 2. Aktywne, świadome i zaangażowane w rozwój lokalny społeczeństwo, posiadające dostęp do wysokiej jakości usług publicznych, świadczonych na rzecz wszystkich grup mieszkańców. Działanie 2.2 Wysokiej jakości usługi edukacyjne, promujące innowacje i postawy ekologiczne.	Cel polityki 4. Priorytet 6. Fundusze Europejskie na wsparcie obywateli – edukacja. Cel szczegółowy 4f.	Działanie FELB.06.15 Edukacja – IIT	Gmina Koźuchów jako lider projektu partnerskiego	<i>Celem projektu jest rozwój kompetencji kluczowych: matematycznych i naukowo – technicznych wśród uczniów szkół podstawowych z terenu Partnerstwa Gmin Lubuska 9. Celem realizacji projektu jest wspomaganie rozwoju umysłowego uczniów z placówek szkolnych z terenu 7 gmin partnerstwa Lubuska 9". Istotne jest intensywne wspomaganie rozwoju inteligencji operacyjnej dzieci, kształtowanie odporności emocjonalnej potrzebnej dzieciom do pokonywania trudności, rozwijania umiejętności matematycznych stosowanych w codziennym życiu. Poprzez realizację projektu nastąpi wzrost jakości</i>	14. Dzieci przyszłości to my! – I edycja 15. Dzieci przyszłości to my! – II edycja 16. Dzieci przyszłości to my! – III edycja 17. Uczniowie przyszłości to my! – I edycja 18. Uczniowie przyszłości to my! – II edycja	965 844,43	II kw. 2027

					<i>edukacji wczesnoszkolnej na terenie 7 gmin Partnerstwa Gmin Lubuska 9 poprzez kształtowanie kompetencji kluczowych wskazanych w Zaleceniach Rady UE z dnia 22 maja 2018 r. w sprawie kompetencji kluczowych w procesie uczenia się przez całe życie. Projekt będzie realizowany w etapach.</i>			
20. Rozwój kluczowych kompetencji społecznych i obywatelskich na terenie Partnerstwa Gmin Lubuska 9	Cel strategiczny 2. Aktywne, świadome i zaangażowane w rozwój lokalny społeczeństwo, posiadające dostęp do wysokiej jakości usług publicznych, świadczonych na rzecz wszystkich grup mieszkańców. Działanie 2.2 Wysokiej jakości usługi edukacyjne, promujące innowacje	Cel polityki 4. Priorytet 6. Fundusze Europejskie na wsparcie obywateli – edukacja. Cel szczegółowy 4f.	Działanie FELB.06.15 Edukacja – IIT	Gmina Kożuchów jako lider projektu partnerskiego	Głównym celem projektu jest zwiększenie dostępności i poprawa jakości kształcenia w istotnych z punktu widzenia Partnerstwa obszarach. W ramach projektu przewiduje się rozwój kluczowych kompetencji społecznych i obywatelskich.	22. Rozwój kompetencji kluczowych w wychowaniu przedszkolnym poprzez realizację działań EDUKACYJNO KULTURALNYCH na terenie PARTNERSTWA GMIN LUBUSKA 9 23. Rozwój kompetencji kluczowych w kształceniu ogólnym	1 448 766,65	IV kw. 2026

	i postawy ekologiczne.					poprzez realizację działań EDUKACYJNO KULTURALNYCH na terenie PARTNERSTWA GMIN LUBUSKA 9 24. Ocalenie historii – "żywa lekcja historii"		
21. Przedsiębiorcze dzieci projektują ogrody marzeń	Cel strategiczny 2. Aktywne, świadome i zaangażowane w rozwój lokalny społeczeństwo, posiadające dostęp do wysokiej jakości usług publicznych, świadczonych na rzecz wszystkich grup mieszkańców. Działanie 2.2 Wysokiej jakości usługi edukacyjne, promujące innowacje i postawy ekologiczne.	Cel polityki 4. Priorytet 6. Fundusze Europejskie na wsparcie obywateli – edukacja. Cel szczegółowy 4f.	Działanie FELB.06.15 Edukacja – IIT	Gmina Kożuchów jako lider projektu partnerskiego	Celem projektu jest rozwój kompetencji kluczowych wśród dzieci w wieku przedszkolnym z zakresu inicjatywności i przedsiębiorczości wśród dzieci w wieku 4-6 lat, będących mieszkańcami 7 gmin Partnerstwa: Kożuchów, Wschowa, Szlichtyngowa, Nowa Sól, Nowe Miasteczko, Kolsko i Sława; poprzez organizowanie na terenie Partnerstwa edukacji w duchu konstrukttywizmu, co daje nadzieję kształtowania człowieka wielowymiarowego, twórczego, samodzielnego w	14. Dzieci przyszłości to my! – I edycja 15. Dzieci przyszłości to my! – II edycja 16. Dzieci przyszłości to my! – III edycja 22. Rozwój kompetencji kluczowych w wychowaniu przedszkolnym poprzez realizację działań EDUKACYJNO KULTURALNYCH na terenie PARTNERSTWA GMIN LUBUSKA 9	2 028 273,35	I kw. 2025

					myśleniu za pomocą zdobytej wiedzy i projektowanych Ogrodów Marzeń. Dzięki zaplanowanym w ramach projektu działaniom, jego uczestnicy będą mieli możliwość zbudowania pozytywnego obrazu siebie samych, poznania świata za pomocą środków polisensorycznego poznawania, doświadczania i eksperymentowania.			
22. Rozwój kompetencji kluczowych w WYCHOWANIU PRZEDSZKOLNYM poprzez realizację działań EDUKACYJNO KULTURALNYCH na terenie PARTNERSTWA GMIN LUBUSKA 9	Cel strategiczny 2. Aktywne, świadome i zaangażowane w rozwój lokalny społeczeństwo, posiadające dostęp do wysokiej jakości usług publicznych, świadczonych na rzecz wszystkich grup mieszkańców. Działanie 2.2 Wysokiej jakości usługi edukacyjne, promujące innowacje i postawy ekologiczne.	Cel polityki 4. Priorytet 6. Fundusze Europejskie na wsparcie obywateli – edukacja. Cel szczegółowy 4f.	Działanie FELB.06.15 Edukacja – IIT	Gmina Koźuchów jako lider projektu partnerskiego	Celem głównym projektu jest rozwój kompetencji wśród uczniów w wieku przedszkolnym poprzez uczestnictwo w cyklicznych działaniach kulturalnych na terenie Partnerstwa Gmin Lubuska 9 w okresie 2026-2029. Działania będą realizowane w formie wystaw, koncertów, spektakli teatralnych czy warsztatów artystycznych,	23. Rozwój kompetencji kluczowych w kształceniu ogólnym poprzez realizację działań EDUKACYJNO KULTURALNYCH na terenie PARTNERSTWA GMIN LUBUSKA 9	1 613 694,26	IV kw. 2025

					spotkań z artystami, wizyty w muzeach czy wyjazdów studyjnych i inscenizacji historycznych i dodatkowych zajęć poza podstawą programową.			
23. Rozwój kompetencji kluczowych w KSZTAŁCENIU OGÓLNYM poprzez realizację działań EDUKACYJNO KULTURALNYCH na terenie PARTNERSTWA GMIN LUBUSKA 9	Cel strategiczny 2. Aktywne, świadome i zaangażowane w rozwój lokalny społeczeństwo, posiadające dostęp do wysokiej jakości usług publicznych, świadczonych na rzecz wszystkich grup mieszkańców. Działanie 2.2 Wysokiej jakości usługi edukacyjne, promujące innowacje i postawy ekologiczne.	Cel polityki 4. Priorytet 6. Fundusze Europejskie na wsparcie obywateli – edukacja. Cel szczegółowy 4f.	Działanie FELB.06.15 Edukacja – IIT	Gmina Kożuchów jako lider projektu partnerskiego	Celem głównym projektu jest rozwój kluczowych kompetencji wśród uczniów szkół prowadzących kształcenie ogólne poprzez uczestnictwo w cyklicznych działaniach kulturalnych na terenie Partnerstwa Gmin Lubuska 9 w okresie. 2026-2029. Działania będą realizowane w formie wystaw, koncertów, spektakli teatralnych czy warsztatów artystycznych, spotkań z artystami, wizyty w muzeach czy wyjazdów studyjnych i inscenizacji historycznych.	22. Rozwój kompetencji kluczowych w wychowaniu przedszkolnym poprzez realizację działań EDUKACYJNO KULTURALNYCH na terenie PARTNERSTWA GMIN LUBUSKA 9	2 442 852,43	I kw. 2026

24. Ocalenie historii – "żywa lekcja historii"	Cel strategiczny 2. Aktywne, świadome i zaangażowane w rozwój lokalny społeczeństwo, posiadające dostęp do wysokiej jakości usług publicznych, świadczonych na rzecz wszystkich grup mieszkańców. Działanie 2.2 Wysokiej jakości usługi edukacyjne, promujące innowacje i postawy ekologiczne.	Cel polityki 4. Priorytet 6. Fundusze Europejskie na wsparcie obywateli – edukacja. Cel szczegółowy 4f.	Działanie FELB.06.15 Edukacja – IIT	Gmina Koźuchów jako lider projektu partnerskiego	Celem projektu jest rozwój kluczowych kompetencji społecznych, kulturowych, informatycznych, przedsiębiorczości i inicjatywności wśród dzieci, młodzieży i dorosłych z terenu Partnerstwa Gmin Lubuskiej 9 poprzez prowadzenie żywych lekcji historii dla uczniów szkół kształcenia ogólnego.	1. TIK w instytucjach kultury 33. Zachowanie i ochrona obiektu dziedzictwa kulturowego – baszta „Domek kata” oraz jego udostępnienie	1 931 688,87	III kw. 2026
25. Modernizacja szkolnictwa zawodowego w Gminie Sława – edycja 2	Cel strategiczny 2. Aktywne, świadome i zaangażowane w rozwój lokalny społeczeństwo, posiadające dostęp do wysokiej jakości usług publicznych, świadczonych na rzecz wszystkich grup mieszkańców. Działanie 2.2 Wysokiej jakości usługi edukacyjne, promujące innowacje i postawy ekologiczne.	Cel polityki 4. Priorytet 6. Fundusze Europejskie na wsparcie obywateli – edukacja. Cel szczegółowy 4f.	Działanie FELB.06.15 Edukacja – IIT	Gmina Sława	Celem projektu jest poprawa jakości kształcenia zawodowego w Gminie Sława poprzez podniesienie poziomu wiedzy, kompetencji i kwalifikacji uczniów objętych wsparciem. Poprzez realizację projektu zostanie podniesiony efektywny system formalnego kształcenia zawodowego – dostosowanie oferty edukacyjnej	14. Uczniowie przyszłości to my! – I edycja 15. Uczniowie przyszłości to my! – II edycja 16. Uczniowie przyszłości to my! – III edycja 23. Rozwój kompetencji kluczowych w kształceniu ogólnym poprzez realizację działań EDUKACYJNO	971 340,20	I kw. 2025

					kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy; podniesienie prestiżu szkolnictwa branżowego; organizacja praktycznych form nauczania, w tym staże i praktyki, włączenie pracodawców; doradztwo edukacyjno-zawodowe; działania społeczno-wychowawcze; wyrównywanie deficytów powstałych w wyniku pandemii COVID-19; rozwój kształcenia zawodowego/branżowego; kształcenie nauczycieli zawodu i instruktorów praktycznej nauki zawodu – szkolenia, doradztwo oraz inne formy podwyższania kwalifikacji.	KULTURALNYCH na terenie PARTNERSTWA GMIN LUBUSKA 9		
26. Wsparcie aktywizacyjne osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym na	Cel strategiczny 2 Aktywne, świadome i zaangażowane w rozwój lokalny społeczeństwo,	Cel Polityki 4. Priorytet 6. Fundusze Europejskie na wsparcie obywateli.	Działanie FELB.06.16 Aktywna integracja społeczno – zawodowa - IIT	Spółdzielnia Socjalna „Gorący Garnuszek”	Celem projektu jest zwiększenie dobrostanu społecznego i potencjału kapitału pracowniczego	32. <i>Centrum Aktywności i Dziedzictwa na terenie Gminy Koźuchów</i>	5 315 457,36	IV kw. 2026

terenie Lubuskiej 9	posiadające dostęp do wysokiej jakości usług publicznych, świadczonych na rzecz wszystkich grup mieszkańców. Działanie 2.1. Powszechnie dostępne, wysokiej jakości usługi publiczne, zapewniające integrację społeczną i wysoką jakość życia.	Cel szczegółowy 4h.			partnerskich gmin, poprzez skuteczne włączenie do przestrzeni społecznej i zawodowej 120 osób; z terenu Gminy Koźuchów, Sławy, Szlichtyngowej, Gminy Wiejskiej Nowa Sól oraz Wschowy w ramach integracji zawodowej oraz 145 osób z otoczenia w ramach integracji społecznej. W ten sposób, że każda z tych osób otrzyma Indywidualny Program Zatrudnienia Socjalnego opiekujący nie dłużej niż 24 miesiące.			
27. System szlaków rowerowych łączących Gminę Sława z Gminą Nowa Sól oraz Gminą Kolsko (etap I)	Cel strategiczny 3 Kompleksowy rozwój obszaru Partnerstwa oparty o poszanowanie dziedzictwa i zasobów naturalnych, w szczególności w obszarze turystyki oraz osadnictwa, wykorzystujący odnawialne źródła energii. Zintegrowany i efektywny system transportu	Cel Polityki 5. Priorytet 8. Fundusze Europejskie dla lokalnego lubuskiego. Cel szczegółowy 5.2.	Działanie FELB 08.04. Wsparcie terytorialne obszarów innych niż miejskie – IIT	Gmina Sława	Istotą projektu jest rozwój i promowanie walorów turystycznych obszaru oraz wykorzystanie endogennych potencjałów środowiskowych i kulturowych dla rozwoju gospodarczego w oparciu o rozwój sektora turystycznego, poprzez rozbudowę	11. Przebudowa mostu nad rzeką Odrą wraz z dojazdami w ramach budowy połączenia rowerowego gmin Lubuskiej 9 na linii wschód – zachód w ciągu drogi gminnej Bytom Odrz. – Siedlisko. 28. System szlaków rowerowych łączących Gminę Sława z Gminą Nowa	5 510 831,27	II kw. 2025

	publicznego oraz zeroemisyjnego, zapewniający dostępność komunikacyjną wszystkim miejscowościom obszaru. Działanie 3.3. Zintegrowane działania w zakresie rozwoju turystyki opartej na zasobach naturalnych oraz dziedzictwie kulturowych obszaru.				istniejącej i budowę nowej infrastruktury rowerowej i towarzyszącej, w szczególności dróg rowerowych, ścieżek rowerowych i pieszo-rowerowych, oznakowania szlaków i dróg rowerowych (terenowego oraz w wersji cyfrowej), jak i powstania punktów postoju, miejsc obsługi rowerzystów i miejsc odpoczynku dla podróżnych. Projekt obejmuje budowę systemu szlaków rowerowych łączących Gminę Sława z Gminą Nowa Sól na odcinkach: Radzyń-Józefów oraz Dąb – Gola.	Sól oraz Gminę Kolsko - <i>etap II – Konotop - Marianki</i> 29. Budowa ścieżki rowerowej na odcinku Szlichtyngowa – granica województwa – Etap I Szlichtyngowa - Dryżyna 31. Budowa szlaku rowerowego pn. „Matylda” w Nowym Miasteczku – etap I		
28. System szlaków rowerowych łączących Gminę Sława z Gminą Nowa Sól oraz gminą Kolsko etap II – Konotop - Marianki	Cel strategiczny 3 Kompleksowy rozwój obszaru Partnerstwa oparty o poszanowanie dziedzictwa i zasobów naturalnych, w szczególności w obszarze turystyki oraz osadnictwa, wykorzystujący odnawialne źródła	Cel Polityki 5. Priorytet 8. Fundusze Europejskie dla lokalnego lubuskiego. Cel szczegółowy 5.2.	Działanie FELB 08.04. Wsparcie terytorialne obszarów innych niż miejskie – IIT	Gmina Kolsko	Projekt dotyczy budowy systemu szlaków rowerowych perspektywnie łączących Gminę Sława - Gminę Nowa Sól oraz Gminę Kolsko. Głównym celem projektu jest budowa systemu szlaków	11. Przebudowa mostu nad rzeką Odrą wraz z dojazdami w ramach budowy połączenia rowerowego gmin Lubuskiej 9 na linii wschód – zachód w ciągu drogi gminnej Bytom Odrz. – Siedlisko	900.000,00	I kw. 2026

	energii. Zintegrowany i efektywny system transportu publicznego oraz zeroemisyjnego, zapewniający dostępność komunikacyjną wszystkim miejscowościom obszaru. Działanie 3.3. Zintegrowane działania w zakresie rozwoju turystyki opartej na zasobach naturalnych oraz dziedzictwie kulturowych obszaru.				rowerowych zwiększających atrakcyjność turystyczną regionu oraz zapewniających dostępność komunikacyjną w oparciu o wykorzystanie dziedzictwa i zasobów naturalnych	27. System szlaków rowerowych łączących Gminę Sława z Gminą Nowa Sól oraz Gminą Kolsko (etap I) 29. Budowa ścieżki rowerowej na odcinku Szlichtyngowa– granica województwa – Etap I Szlichtyngowa - Dryżyna 30. Budowa ścieżki rowerowej Wschowa – Osowa Sień – granica województwa 31. Budowa szlaku rowerowego pn. „Matylda” w Nowym Miasteczku – etap I 36. Budowa ścieżki rowerowej na odcinku Szlichtyngowa– granica województwa – Etap II		
29. Budowa ścieżki rowerowej na odcinku Szlichtyngowa– granica	Cel strategiczny 3 Kompleksowy rozwój obszaru Partnerstwa oparty o poszanowanie	Cel Polityki 5. Priorytet 8. Fundusze Europejskie dla	Działanie FELB 08.04. Wsparcie terytorialne obszarów	Gmina Szlichtyngowa	Budowa ścieżki rowerowej na odcinku Szlichtyngowa– granica województwa	27. System szlaków rowerowych łączących gminę Sława z Gminą	2 500 948,87	I kw. 2025

województwa – Etap I Szlichtyngowa - Dryżyna	dziedzictwa i zasobów naturalnych, w szczególności w obszarze turystyki oraz osadnictwa, wykorzystujący odnawialne źródła energii. Zintegrowany i efektywny system transportu publicznego oraz zeroemisyjnego, zapewniający dostępność komunikacyjną wszystkim miejscowościom obszaru. Działanie 3.3. Zintegrowane działania w zakresie rozwoju turystyki opartej na zasobach naturalnych oraz dziedzictwie kulturowych obszaru.	lokalnego lubuskiego. Cel szczegółowy 5.2.	innych niż miejskie – IIT	– Etap I przewiduje budowę ścieżki rowerowej łączącej m. Szlichtyngowa z wsią Dryżyna, po terenie byłej linii kolejowej, obręb Szlichtyngowa, i obręb Dryżyna. Istotą projektu jest rozwój infrastruktury zeroemisyjnego transportu, poprawa bezpieczeństwa mieszkańców, zwiększenie dostępności komunikacyjnej miejscowości obszaru Partnerstwa, promocji zdrowego stylu życia, a także wykorzystanie endogennych potencjałów środowiskowych i kulturowych dla rozwoju gospodarczego w oparciu o rozwój sektora turystycznego, poprzez rozbudowę istniejącej i budowę nowej infrastruktury rowerowej i towarzyszącej, w	Nowa Sól oraz Gminą Kolsko – etap I 28. System szlaków rowerowych łączących gminę Sława z Gminą Nowa Sól oraz Gminą Kolsko – <i>etap II – Konotop - Marianki</i> 30. Budowa ścieżki rowerowej Wschowa – Osowa Sień – granica województwa 36. Budowa ścieżki rowerowej na odcinku Szlichtyngowa– granica województwa – Etap II		
--	---	--	--------------------------------------	---	---	--	--

					szczegółności dróg rowerowych, ciągów rowerowych, ścieżek rowerowych, oznakowania dróg rowerowych, jak i powstania punktów postoju, miejsc obsługi rowerzystów i miejsc odpoczynku dla podróżnych.			
30. Budowa ścieżki rowerowej Wschowa – Osowa Sień – granica województwa	Cel strategiczny 3 Kompleksowy rozwój obszaru Partnerstwa oparty o poszanowanie dziedzictwa i zasobów naturalnych, w szczególności w obszarze turystyki oraz osadnictwa, wykorzystujący odnawialne źródła energii. Zintegrowany i efektywny system transportu publicznego oraz zeroemisyjnego, zapewniający dostępność komunikacyjną wszystkim miejscowościom obszaru. Działanie 3.3. Zintegrowane	Cel Polityki 5. Priorytet 8. Fundusze Europejskie dla lokalnego lubuskiego. Cel szczegółowy 5.2.	Działanie FELB 08.04. Wsparcie terytorialne obszarów innych niż miejskie – IIT	Gmina Wschowa	Przedmiotem zadania realizowanego przez Gminę Wschowa jest budowa dwukierunkowej drogi dla rowerów oraz drogi dla pieszych i rowerów o długości ok. 5,60 km. Ścieżka stanowi inwestycję w infrastrukturę dla transportu niezmotoryzowanego i prowadzić będzie wzdłuż drogi powiatowej nr 1005F.	27. System szlaków rowerowych łączących gminę Sława z Gminą Nowa Sól oraz Gminę Kolsko – etap I 28. System szlaków rowerowych łączących gminę Sława z Gminą Nowa Sól oraz Gminę Kolsko – <i>etap II – Konotop - Marianki</i> 29. Budowa ścieżki rowerowej na odcinku Szlichtyngowa – granica województwa – Etap I Szlichtyngowa – Dryżyna	4 936 898,45	I kw. 2026

	działania w zakresie rozwoju turystyki opartej na zasobach naturalnych oraz dziedzictwie kulturowych obszaru.					36. Budowa ścieżki rowerowej na odcinku Szlichtyngowa– granica województwa – Etap II		
31. Budowa szlaku rowerowego pn. „Matylda” w Nowym Miasteczku – etap I.	Cel strategiczny 3 Kompleksowy rozwój obszaru Partnerstwa oparty o poszanowanie dziedzictwa i zasobów naturalnych, w szczególności w obszarze turystyki oraz osadnictwa, wykorzystujący odnawialne źródła energii. Zintegrowany i efektywny system transportu publicznego oraz zeroemisyjnego, zapewniający dostępność komunikacyjną wszystkim miejscowościom obszaru. Działanie 3.3. Zintegrowane działania w zakresie rozwoju turystyki opartej na zasobach	Cel Polityki 5. Priorytet 8. Fundusze Europejskie dla lokalnego lubuskiego. Cel szczegółowy 5.2.	Działanie FELB 08.04. Wsparcie terytorialne obszarów innych niż miejskie – IIT	Gmina Nowe Miasteczko	Celem projektu jest rozwój i promowanie walorów turystycznych obszaru oraz wykorzystanie potencjału historycznego dla ogólnego rozwoju gminy (także gospodarczego) w oparciu o rozwój sektora turystycznego, poprzez budowę nowej infrastruktury rowerowej i towarzyszącej: szlaku rowerowego prowadzącego od kąpieliska miejskiego – wokół brzegu stawu, wśród zieleni (przy granicy lasu), a także oznakowanie szlaku (w terenie oraz w wersji cyfrowej), jak również powstanie punktów postoju z punktami	27. System szlaków rowerowych łączących gminę Sława z Gminą Nowa Sól oraz Gminę Kolsko – etap I	1 220 969,03	I - 2026

	naturalnych oraz dziedzictwie kulturowych obszaru.				widokowymi i miejscami odpoczynku dla podróżnych.			
32. Centrum Aktywności i Dziedzictwa na terenie Gminy Koźuchów.	Cel strategiczny 3 Kompleksowy rozwój obszaru Partnerstwa oparty o poszanowanie dziedzictwa i zasobów naturalnych, w szczególności w obszarze turystyki oraz osadnictwa, wykorzystujący odnawialne źródła energii. Zintegrowany i efektywny system transportu publicznego oraz zeroemisyjnego, zapewniający dostępność komunikacyjną wszystkim miejscowościom obszaru. Działanie 3.3. Zintegrowane działania w zakresie rozwoju turystyki opartej na zasobach naturalnych oraz dziedzictwie kulturowych obszaru.	Cel Polityki 5. Priorytet 8. Fundusze Europejskie dla lokalnego lubuskiego. Cel szczegółowy 5.2.	Działanie FELB 08.04. Wsparcie terytorialne obszarów innych niż miejskie – IIT	Gmina Koźuchów	Przedmiotem zadania jest remont i adaptacja budynku przy ul. Zielonogórskiej w Koźuchowie ukierunkowana na rozwój kulturalny Gminy Koźuchów. Realizacja projektu w Koźuchowie wpisuje się w założenia wspierające rozwój infrastruktury kulturowej, zachowanie dziedzictwa historycznego i adaptację obiektów do celów kulturalnych poprzez kompleksowe prace remontowe i adaptacyjne budynku o wartości historycznej, zlokalizowanego w przestrzeni miejskiej.	22. Rozwój kompetencji kluczowych w wychowaniu przedszkolnym poprzez realizację działań EDUKACYJNO KULTURALNYCH na terenie PARTNERSTWA GMIN LUBUSKA 9 23. Rozwój kompetencji kluczowych w kształceniu ogólnym poprzez realizację działań EDUKACYJNO KULTURALNYCH na terenie PARTNERSTWA GMIN LUBUSKA 9	1 257 662,75	IV kw. 2025

33. Zachowanie i ochrona obiektu dziedzictwa kulturowego – baszta „Domek kata” oraz jego udostępnienie.	Cel strategiczny 2. Aktywne, świadome i zaangażowane w rozwój lokalny społeczeństwo, posiadające dostęp do wysokiej jakości usług publicznych, świadczonych na rzecz wszystkich grup mieszkańców. Działanie 2.3. Rozwinięte społeczeństwo obywatelskie, posiadające instrumenty i środki niezbędne do realizacji celów społeczności lokalnych. Cel strategiczny 3. Kompleksowy rozwój obszaru Partnerstwa oparty o poszanowanie dziedzictwa i zasobów naturalnych, w szczególności w obszarze turystyki oraz osadnictwa, wykorzystujący odnawialne źródła energii. Zintegrowany i efektywny system transportu	Cel Polityki 5. Priorytet 8. Fundusze Europejskie dla lokalnego lubuskiego. Cel szczegółowy 5.2.	Działanie FELB 08.04. Wsparcie terytorialne obszarów innych niż miejskie – IIT	Gmina Kożuchów	Celem projektu jest wsparcie infrastruktury kulturowej poprzez zachowanie dziedzictwa kulturowego przyczyniającego się do rozwoju ruchu turystycznego na obszarze „Partnerstwa Gmin – Lubuska 9” w okresie 2024 – 2027. Poprzez realizację projektu nastąpi poprawa dostępności mieszkańców Partnerstwa Gmin Lubuska 9 do dóbr i usług kultury poprzez inwestycje w infrastrukturę i poprawę warunków funkcjonowania instytucji kultury, a także ochrona i zachowanie dziedzictwa kulturowego obszarów miejsko – wiejskich i wiejskich.	1. TIK w instytucjach kultury 24. Ocalenie historii – "żywa lekcja historii"	1 779 621,05	II kw. 2025
---	---	--	--	-----------------------	--	--	---------------------	--------------------

	publicznego oraz zeroemisyjnego, zapewniający dostępność komunikacyjną wszystkim miejscowościom obszaru. Działanie 3.3. Zintegrowane działania w zakresie rozwoju turystyki opartej na zasobach naturalnych oraz dziedzictwie kulturowych obszaru.							
34. Zarządzanie partnerstwem. Wzmocnienie mechanizmów Partnerstwa Gmin lubuska 9	Cel strategiczny 2. Aktywne, świadome i zaangażowane w rozwój lokalny społeczeństwo, posiadające dostęp do wysokiej jakości usług publicznych, świadczonych na rzecz wszystkich grup mieszkańców. Działanie 2.3. Rozwinięte społeczeństwo obywatelskie, posiadające instrumenty i środki niezbędne do realizacji celów społeczności lokalnych.	Cel Polityki 5. Priorytet 8. Fundusze Europejskie dla lokalnego lubuskiego. Cel szczegółowy 5.2.	Działanie FELB.08.04 Wsparcie terytorialne obszarów innych niż miejskie – IIT.	Gmina Koźuchów	Celem projektu jest zapewnienie skutecznej koordynacji działań i realizacji projektów Strategii IIT Partnerstwa Gmin Lubuska 9 oraz wykształcenie mechanizmów współpracy i skutecznego oddziaływania na uczestników systemu rządzenia.	Wszystkie projekty zaplanowane do realizacji w ramach Strategii IIT	1 460 356,80	I kw. 2025r.

35. Budowa ciągu pieszorowerowego przy DW 305 we Wschowie na odcinku od Ronda Sławskiego do Ronda Wolsztyńskiego	Cel strategiczny 3 Kompleksowy rozwój obszaru Partnerstwa oparty o poszanowanie dziedzictwa i zasobów naturalnych, w szczególności w obszarze turystyki oraz osadnictwa, wykorzystujący odnawialne źródła energii. Zintegrowany i efektywny system transportu publicznego oraz zeroemisyjnego, zapewniający dostępność komunikacyjną wszystkim miejscowościom obszaru. Działanie 3.4 Wysokiej jakości, dostępny i zintegrowany transport publiczny.	Cel polityki 2. Priorytet 3. Fundusze Europejskie na rozwój mobilności miejskiej. Cel szczegółowy 2.8	Działanie FELB.03.03 Mobilność miejska - IIT	Gmina Wschowa	Celem projektu jest rozwój infrastruktury zeroemisyjnego transportu, poprawa bezpieczeństwa mieszkańców, zwiększenie dostępności komunikacyjnej miejscowości obszaru Partnerstwa, a także wykorzystanie endogennych potencjałów środowiskowych i kulturowych dla rozwoju gospodarczego w oparciu o rozwój sektora turystycznego, poprzez rozbudowę istniejącej i budowę nowej infrastruktury rowerowej i towarzyszącej, w szczególności dróg rowerowych, ścieżek rowerowych i pieszorowerowych, oznakowania szlaków i dróg rowerowych.	11. Przebudowa mostu nad rzeką Odrą wraz z dojazdami w ramach budowy połączenia rowerowego gmin Lubuskiej 9 na linii wschód – zachód w ciągu drogi gminnej Bytom Odrz. – Siedlisko 12. Rozwój infrastruktury pieszorowerowej: Wschowa-Lgiń 13. Rozwój infrastruktury rowerowej na obszarze partnerstwa: Kozuchów – Wrociszów	1 524 023,02	I kw. 2026r.
36. Budowa ścieżki rowerowej na odcinku Szlichtyngowa–granica	Cel strategiczny 3 Kompleksowy rozwój obszaru Partnerstwa oparty o poszanowanie	Cel Polityki 5. Priorytet 8. Fundusze	Działanie FELB 08.04. Wsparcie terytorialne	Gmina Szlichtyngowa	Projekt pn. Budowa ścieżki rowerowej na odcinku Szlichtyngowa –	27. System szlaków rowerowych łączących gminę Sława z Gminą	946 233,49	I kw. 2026

województwa – Etap II	dziedzictwa i zasobów naturalnych, w szczególności w obszarze turystyki oraz osadnictwa, wykorzystujący odnawialne źródła energii. Zintegrowany i efektywny system transportu publicznego oraz zeroemisyjnego, zapewniający dostępność komunikacyjną wszystkim miejscowościom obszaru. Działanie 3.3. Zintegrowane działania w zakresie rozwoju turystyki opartej na zasobach naturalnych oraz dziedzictwie kulturowych obszaru.	Europejskie dla lokalnego lubuskiego. Cel szczegółowy 5.2.	obszarów innych niż miejskie – IIT		granica województwa – Etap II przewiduje budowę ścieżki rowerowej po terenie byłej linii kolejowej. Celem projektu jest rozwój infrastruktury zeroemisyjnego transportu, poprawa bezpieczeństwa mieszkańców, zwiększenie dostępności komunikacyjnej miejscowości obszaru Partnerstwa, promocji zdrowego stylu życia, a także wykorzystanie endogennych potencjałów środowiskowych i kulturowych dla rozwoju gospodarczego w oparciu o rozwój sektora turystycznego, poprzez rozbudowę istniejącej i budowę nowej infrastruktury rowerowej i towarzyszącej, w szczególności dróg rowerowych, ciągów rowerowych, ścieżek rowerowych,	Nowa Sól oraz Gminą Kolsko – etap I 28. System szlaków rowerowych łączących gminę Sława z Gminą Nowa Sól oraz Gminą Kolsko – etap II 29. Budowa ścieżki rowerowej na odcinku Szlichtyngowa– granica województwa – Etap I Szlichtyngowa - Dryżyna 30. <i>Budowa ścieżki rowerowej Wschowa – Osowa Sień – granica województwa</i>		
---	--	--	---	--	---	---	--	--

					oznakowania dróg rowerowych, jak i powstania punktów postoju, miejsc obsługi rowerzystów i miejsc odpoczynku dla podróżnych.			
--	--	--	--	--	--	--	--	--

Źródło: opracowanie własne.

Przyjęty kurs euro: 4,3463 zł

Sposób wskazania projektów:

Zgodnie z ustawą o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027, strategia terytorialna zawiera między innymi listę projektów realizujących cele strategii, wraz z informacją na temat sposobu ich wskazania oraz powiązania z innymi projektami.

W Strategii terytorialnej „Partnerstwa Gmin – Lubuska 9” **został opisany proces wyłaniania projektów do realizacji w ramach strategii (rozdział/strona) – rozdział 5. Projekty, Pkt. 5.1. Powiązanie między projektami str. 177 oraz pkt. 5.2. Procedura wyboru projektów strategicznych str. 181.**

Tabela 15. Lista projektów REZERWOWYCH „Partnertstwa Gmin - Lubuska 9”

Tytuł i nr projektu	Cel/działanie strategii terytorialnej	Numer celu polityki i celu szczegółowego programu Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027	Numer Działania Szczegółowego Opisu Priorytetów programu Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027	Wnioskodawca	Cel i krótki opis projektu	Projekty powiązane	Szacowana wysokość środków Unii Europejskiej z budżetu programu Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027 (PLN)	Przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie (kwartał/rok)
1. Budowa ścieżki rowerowej z Kożuchowa do miejscowości Miocin Dolny	Cel strategiczny 3 Kompleksowy rozwój obszaru Partnerstwa oparty o poszanowanie dziedzictwa i zasobów naturalnych, w szczególności w obszarze turystyki oraz osadnictwa, wykorzystujący odnawialne źródła energii. Zintegrowany i efektywny system transportu publicznego oraz zeroemisyjnego,	Cel polityki 2. Priorytet 3. Fundusze Europejskie na rozwój mobilności miejskiej. Cel szczegółowy 2.8	Działanie FELB.03.03 Mobilność miejska – IIT.	Gmina Kożuchów	Istotą projektu jest rozwój infrastruktury zeroemisyjnego transportu, poprawa bezpieczeństwa mieszkańców, zwiększenie dostępności komunikacyjnej miejscowości obszaru Partnerstwa poprzez rozbudowę istniejącej i budowę nowej infrastruktury rowerowej i towarzyszącej, w szczególności dróg rowerowych, ścieżek rowerowych i pieszorowerowych, oznakowania szlaków i dróg rowerowych	11. Przebudowa mostu nad rzeką Odrą wraz z dojazdami w ramach budowy połączenia rowerowego gmin Lubuskiej 9 na linii wschód – zachód w ciągu drogi gminnej Bytom Odrz. – Siedlisko 12. Rozwój infrastruktury pieszorowerowej: Wschowa – Lgiń	4 500 000,00	IV kw. 2026

	zapewniający dostępność komunikacyjną wszystkim miejscowościom obszaru. Działanie 3.4 Wysokiej jakości, dostępny i zintegrowany transport publiczny.				(terenowego oraz w wersji cyfrowej), jak i powstania punktów postoju, miejsc obsługi rowerzystów i miejsc odpoczynku dla podróżnych. Przedmiotem inwestycji jest wykonanie ścieżki rowerowej (ciągu rowerowego) wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 283 na odcinku Kożuchów-Mirocin Dolny o długości około 4 km. Projekt ma na celu zapewnienie bezpieczeństwa niechronionym uczestników ruchu drogowego jakimi są piesi oraz rowerzyści, a także szeroko pojętą poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego na odcinku DW283, który jest jednym z najbardziej obciążonych odcinków dróg wojewódzkich w woj. lubuskim. Projekt przyczynia się jednocześnie do wzmocnienia działań zachęcających mieszkańców gmin do			
--	---	--	--	--	--	--	--	--

					korzystania z transportu rowerowego w codziennej komunikacji, dzięki czemu wpływać będzie na poprawę jakości powietrza. Budowany odcinek jest jednym z elementów koncepcji utworzenia sieci dróg rowerowych na terenie całego Partnerstwa.			
2. Budowa ścieżki rowerowej z Kożuchowa do granicy administracyjnej w kierunku Niecieczy – Gmina Nowe Miasteczko	Cel strategiczny 3 Kompleksowy rozwój obszaru Partnerstwa oparty o poszanowanie dziedzictwa i zasobów naturalnych, w szczególności w obszarze turystyki oraz osadnictwa, wykorzystujący odnawialne źródła energii. Zintegrowany i efektywny system transportu publicznego oraz zeroemisyjnego, zapewniający dostępność	Cel Polityki 5. Priorytet 8. Fundusze Europejskie dla lokalnego lubuskiego. Cel szczegółowy 5.2.	Działanie FELB 08.04. Wsparcie terytorialne obszarów innych niż miejskie – IIT.	Gmina Kożuchów	Istotą projektu jest rozwój i promowanie walorów turystycznych obszaru oraz wykorzystanie endogennych potencjałów środowiskowych i kulturowych dla rozwoju gospodarczego w oparciu o rozwój sektora turystycznego, poprzez rozbudowę istniejącej i budowę nowej infrastruktury rowerowej i towarzyszącej, w szczególności dróg rowerowych, ścieżek rowerowych i pieszorowerowych, oznakowania szlaków i dróg rowerowych	11. Przebudowa mostu nad rzeką Odrą wraz z dojazdami w ramach budowy połączenia rowerowego gmin Lubuskiej 9 na linii wschód – zachód w ciągu drogi gminnej Bytom Odrz. – Siedlisko 13. Rozwój infrastruktury rowerowej na obszarze partnerstwa: Kożuchów – Wrociszów.	6 500 000,00	IV kw. 2026

	komunikacyjną wszystkim miejscowościom obszaru. Działanie 3.3. Zintegrowane działania w zakresie rozwoju turystyki opartej na zasobach naturalnych oraz dziedzictwie kulturowych obszaru.				(terenowego oraz w wersji cyfrowej), jak i powstania punktów postoju, miejsc obsługi rowerzystów i miejsc odpoczynku dla podróżnych. Projekt dotyczy utworzenia szlaku turystycznego z Koźuchowa w kierunku Nowego Miasteczka. Długość ok. 7,40 km, która rozpoczyna się w Koźuchowie od ul. Moniuszki/ Kolonia Moniuszki - punkt startowy łączy się z istniejącą ścieżką rowerową po nasypie kolejowym „Kolej na Rower” i zmierza w kierunku stacji przeładunkowej kopalni węgla Maria (między Dziadoszycami a Niecieczą) do granicy administracyjnej gminy Koźuchów (Dziadoszyce – Nieciecz). Jest to ścieżka, która będzie prowadzić przez okoliczne wsie z licznymi zabytkami (pałace, kościoły, zabytkowa zabudowa			
--	--	--	--	--	--	--	--	--

					gospodarcza) oraz tereny położone na Wzgórzach Dalkowskich, ruiny nieczynnej kopalni węgla – a więc miejsca i tereny posiadające istotne potencjały i walory turystyczno-krajoznawcze, atrakcyjne dla mieszkańców i turystów. Ścieżka rowerowa stanowić będzie element wspólnej koncepcji Partnerstwa dotyczącej stworzenia sieci ścieżek pieszo – rowerowych na terenie wszystkich 9 gmin.			
3. Budowa ścieżki rowerowej na trasie Nieciecz-Nowe Miasteczko	Cel strategiczny 3 Kompleksowy rozwój obszaru Partnerstwa oparty o poszanowanie dziedzictwa i zasobów naturalnych, w szczególności w obszarze turystyki oraz osadnictwa, wykorzystujący odnawialne źródła energii.	Cel Polityki 5. Priorytet 8. Fundusze Europejskie dla lokalnego lubuskiego. Cel szczegółowy 5.2.	Działanie FELB 08.04. Wsparcie terytorialne obszarów innych niż miejskie – IIT	Gmina Nowe Miasteczko	Istotą projektu jest rozwój i promowanie walorów turystycznych obszaru oraz wykorzystanie endogennych potencjałów środowiskowych i kulturowych dla rozwoju gospodarczego w oparciu o rozwój sektora turystycznego, poprzez rozbudowę istniejącej i budowę nowej infrastruktury	11. Przebudowa mostu nad rzeką Odrą wraz z dojazdami w ramach budowy połączenia rowerowego gmin Lubuskiej 9 na linii wschód – zachód w ciągu drogi gminnej Bytom Odrz. – Siedlisko	1 500 000,00	II kw. 2026

	Zintegrowany i efektywny system transportu publicznego oraz zeroemisyjnego, zapewniający dostępność komunikacyjną wszystkim miejscowościom obszaru. Działanie 3.3. Zintegrowane działania w zakresie rozwoju turystyki opartej na zasobach naturalnych oraz dziedzictwie kulturowych obszaru.				rowerowej i towarzyszącej, w szczególności dróg rowerowych, ścieżek rowerowych i pieszorowerowych, oznakowania szlaków i dróg rowerowych (terenowego oraz w wersji cyfrowej), jak i powstania punktów postoju, miejsc obsługi rowerzystów i miejsc odpoczynku dla podróżnych. Projekt dotyczy budowy ścieżki rowerowej, która łączy się z istniejącą ścieżką rowerową po nasypie kolejowym („Kolej na Rower”). Projekt zakłada utworzenie rowerowego szlaku turystyczno – komunikacyjnego na trasie: od granicy administracyjnej gminy Nowe Miasteczko i gminy Koźuchów poprzez Nieciecz (droga bez numeru) – do skrzyżowania z drogą wojewódzką nr 333. Długość ścieżki 3,6 – 3,72 km. Budowany odcinek będzie elementem	13. Rozwój infrastruktury rowerowej na obszarze partnerstwa: Koźuchów – Wrociszów		
--	--	--	--	--	--	--	--	--

					koncepcji utworzenia sieci dróg i szlaków rowerowych na terenie całego Partnerstwa. Jest to ścieżka, która będzie prowadzić przez okoliczne wsie z licznymi zabytkami (pałace, kościoły, zabytkowa zabudowa gospodarcza) oraz tereny położone na Wzgórzach Dalkowskich, ruiny nieczynnej kopalni węgla – a więc miejsca i tereny posiadające istotne potencjały i walory turystyczno-krajoznawcze, atrakcyjne dla mieszkańców i turystów. Ścieżka rowerowa stanowić będzie element wspólnej koncepcji Partnerstwa dotyczącej stworzenia sieci ścieżek pieszo – rowerowych na terenie wszystkich 9 gmin.			
4. Rozbudowa remizy strażackiej w Kolsku	Cel strategiczny 3 Kompleksowy rozwój obszaru Partnerstwa oparty o poszanowanie	Cel Polityki 5. Priorytet 8. Fundusze Europejskie dla	Działanie FELB 08.04. Wsparcie terytorialne obszarów innych niż miejskie – IIT	Gmina Kolsko	W ramach projektu zaplanowano rozbudowę budynku Ochotniczej Straży Pożarnej w Kolsku	3. Zakup i montaż paneli fotowoltaicznych bifacjalnych oraz magazynów energii na	1 000 000,00	II kw. 2026

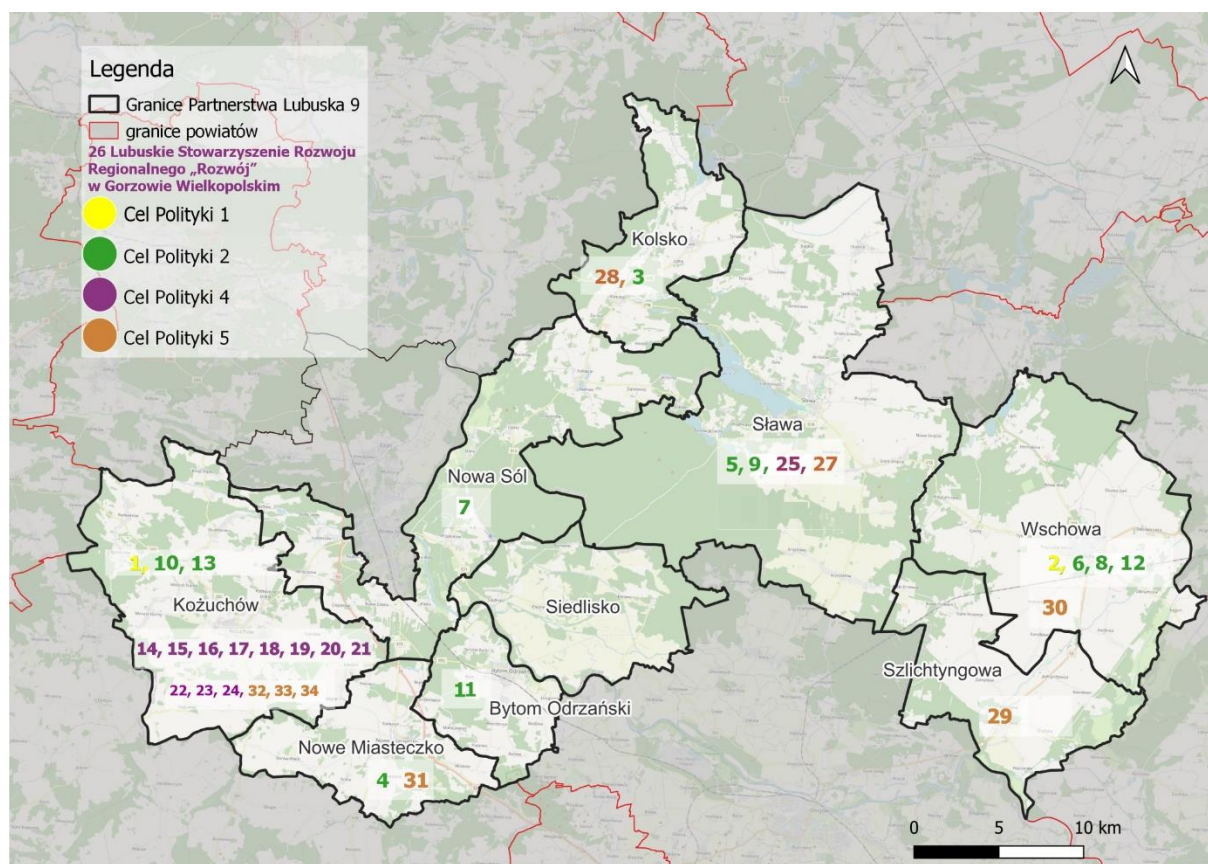
	dziedzictwa i zasobów naturalnych, w szczególności w obszarze turystyki oraz osadnictwa, wykorzystujący odnawialne źródła energii. Zintegrowany i efektywny system transportu publicznego oraz zeroemisyjnego, zapewniający dostępność komunikacyjną wszystkim miejscowościom obszaru. Działanie 3.1 Zintegrowana, bezpieczna przestrzeń oraz czyste środowisko.	lokalnego lubuskiego. Cel szczegółowy 5.2.			Planowana inwestycja będzie polegać na modernizacji istniejącego budynku z zastosowaniem OZE przyczyniając się do systemów poprawy bezpieczeństwa publicznego w gminie i na terenie partnerstwa.	potrzeby działalności obiektów użyteczności publicznej		
--	--	--	--	--	---	---	--	--

5. Budowa szlaku rowerowego pn. „Wzgórza Dalkowskie” w Gminie Bytom Odrzański etap I	Cel strategiczny 3 Kompleksowy rozwój obszaru Partnerstwa oparty o poszanowanie	Cel polityki 2. Priorytet 3. Fundusze Europejskie na	Działanie FELB.03.03 Mobilność miejska – IIT.	Gmina Bytom Odrzański	Projekt dotyczy budowy ścieżki pieszo - rowerowej z Bytomia Odrzańskiego przez miejscowość Bonów w kierunku Wzgórz	12. Rozwój infrastruktury pieszo - rowerowej: Wschowa – Lgiń	4 304 193,00	III kw. 2026
---	---	---	---	-----------------------	---	---	--------------	--------------

	dziedzictwa i zasobów naturalnych, w szczególności w obszarze turystyki oraz osadnictwa, wykorzystujący odnawialne źródła energii. Zintegrowany i efektywny system transportu publicznego oraz zeroemisyjnego, zapewniający dostępność komunikacyjną wszystkim miejscowościom obszaru. Działanie 3.4 Wysokiej jakości, dostępny i zintegrowany transport publiczny.	rozwój mobilności miejskiej. Cel szczegółowy 2.8			Dalkowskich w Gminie Nowe Miasteczko. Ścieżka będzie wykonana w technologii nawierzchni utwardzonej na podbudowie z kruszywa kamiennego i zostanie włączona do istniejącej sieci dróg rowerowych	13. Rozwój infrastruktury rowerowej na obszarze partnerstwa: Koźuchów – Wrociszów		
--	--	--	--	--	---	--	--	--

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 25. Przybliżone lokalizacje realizacji projektów/siedziby liderów projektów.

Źródło: opracowanie własne.

5.1. Powiązanie pomiędzy projektami

Powiązania pomiędzy projektami – zaprezentowane w formie wiązek dziedzinowych – to merytoryczne i funkcjonalne łączności między nimi, które sprawiają, iż ich planowanie, projektowanie, wdrażanie i eksploatacja oraz ewaluacja wymagają skoordynowania, dla osiągnięcia pełni przyświecających im celów, a co za tym idzie – realizacji celów strategicznych.

Wiązka projektów to zatem grupa projektów, która spełnia co najmniej jeden z trzech warunków:

1. Na etapie przygotowania muszą być opracowywane równolegle i w sposób skoordynowany, z uwzględnieniem merytorycznej spójności między nimi lub synchroniczności późniejszego wdrażania.
2. Na etapie realizacji wymagają wdrażania skoordynowanego z uwagi na ścisłe powiązanie merytoryczne lub funkcjonalne.
3. Na etapie eksploatacji wymagają skoordynowanego zarządzania.

Projekty w ramach danej wiązki wykazują się zatem wzajemną komplementarnością i synergią. Poszczególne wiązki projektów zostały zaprezentowane w poniższej tabeli:

Tabela 16. Wiązki projektów

WIĄZKA NR 1	
ŚRODOWISKO NATURALNE I PRZYJAZNA PRZESTRZEŃ	
PROJEKTY I OPIS POWIĄZAŃ POMIĘDZY NIMI:	✓ Projekt nr 3: ZAKUP I MONTAŻ PANELI FOTOWOLTAICZNYCH BIFACJALNYCH ORAZ MAGAZYNÓW ENERGII NA POTRZEBY DZIAŁALNOŚCI OBIEKTÓW UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ. ✓ Projekt nr 4: ZAKUP I MONTAŻ PANELI FOTOWOLTAICZNYCH BIFACJALNYCH ORAZ MAGAZYNÓW ENERGII NA POTRZEBY DZIAŁALNOŚCI BUDYNKÓW UŻYTECZNOŚCI PUBLICZNEJ. ✓ Projekt nr 5: WSPIERANIE MAŁEJ RETENCJI NA TERENIE GMINY SŁAWA ✓ Projekt nr 6: WSPIERANIE MAŁEJ RETENCJI NA TERENIE GMINY WSCHOWA ✓ Projekt nr 7: CENTRA OCHRONY RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ NA OBSZARZE LUBUSKIEJ 9 ✓ Projekt nr 8: UTWORZENIE CENTRUM OCHRONY BIORÓŻNORODNOŚCI POPRZECZ ZAGOSPODAROWANIE TERENU ZIELENI W PARKU TYSIĄCLECIA WE WSCHOWIE – ETAP 1 ✓ Projekt nr 9: UTWORZENIE CENTRUM OCHRONY BIORÓŻNORODNOŚCI W SŁAWIE. ✓ Projekt nr 10: UTWORZENIE CENTRUM OCHRONY BIORÓŻNORODNOŚCI PRZY UL. DASZYŃSKIEGO W KOŻUCHOWIE.
	Realizacja projektów w ramach niniejszej wiązki pozwoli w sposób systemowy zadbać o walory przyrodnicze Partnerstwa, które są jego wizytówką. Projekty przyczynią się do ograniczenia negatywnego wpływu człowieka na środowisko oraz pozwolą na rozpoczęcie procesu niezależności energetycznej na bazie odnawialnych źródeł energii.
WIĄZKA NR 2	
MOBILNOŚĆ	
PROJEKTY I OPIS POWIĄZAŃ POMIĘDZY NIMI:	✓ Projekt nr 11: PRZEBUDOWA MOSTU NAD RZEKĄ ODRĄ WRAZ Z DOJAZDAMI W RAMACH BUDOWY POŁĄCZENIA ROWEROWEGO GMIN LUBUSKIEJ 9 NA LINII WSCHÓD – ZACHÓD W CIĄGU DROGI GMINNEJ BYTOM ODRZ. – SIEDLIKO ✓ Projekt nr 12: ROZWÓJ INFRASTRUKTURY PIESZO-ROWEROWEJ: WSCHOWA-LGIŃ ✓ Projekt nr 13: ROZWÓJ INFRASTRUKTURY ROWEROWEJ NA OBSZARZE PARTNERSTWA: KOŻUCHÓW – WROCISZÓW ✓ Projekt nr 35: BUDOWA CIĄGU PIESZO–ROWEROWEGO PRZY DW 305 WE WSCHOWIE NA ODCINKU OD RONDA SŁAWSKIEGO DO RONDA WOLSZTYŃSKIEGO

	Sieć infrastruktury pieszo-rowerowej to jedna z kluczowych potrzeb mieszkańców, która zapewni dostęp do rynku pracy oraz korzystania z usług publicznych i prywatnych. Realizacja projektów wpisuje się bez wątpienia w poprawę jakości życia mieszkańców i daje możliwość zatrzymania negatywnych trendów demograficznych.
WIĄZKA NR 3 NOWOCZESNE USŁUGI PUBLICZNE	
PROJEKTY I OPIS POWIĄZAŃ POMIĘDZY NIMI:	✓ Projekt nr 1: TIK W INSTYTUCJACH KULTURY ✓ Projekt nr 14: DZIECI PRZYSZŁOŚCI TO MY! – I EDYCJA, ✓ Projekt nr 15: DZIECI PRZYSZŁOŚCI TO MY! – II EDYCJA, ✓ Projekt nr 16: DZIECI PRZYSZŁOŚCI TO MY! – III EDYCJA, ✓ Projekt nr 17: UCZNIOWIE PRZYSZŁOŚCI TO MY! – I EDYCJA, ✓ Projekt nr 18: UCZNIOWIE PRZYSZŁOŚCI TO MY! – II EDYCJA, ✓ Projekt nr 19: UCZNIOWIE PRZYSZŁOŚCI TO MY! – III EDYCJA, ✓ Projekt nr 20: ROZWÓJ KLUCZOWYCH KOMPETENCJI SPOŁECZNYCH I OBYWATELSKICH NA TERENIE PARTNERSTWA GMIN LUBUSKA 9, ✓ Projekt nr 21: PRZEDSIĘBIORCZE DZIECI PROJEKTUJĄ OGRODY MARZEŃ, ✓ Projekt nr 22: ROZWÓJ KOMPETENCJI KLUCZOWYCH W WYCHOWANIU PRZEDSZKOLNYM POPRZECZ REALIZACJĘ DZIAŁAŃ EDUKACYJNO KULTURALNYCH NA TERENIE PARTNERSTWA GMIN LUBUSKA 9, ✓ Projekt nr 23: ROZWÓJ KOMPETENCJI KLUCZOWYCH W KSZTAŁCENIU OGÓLNYM POPRZECZ REALIZACJĘ DZIAŁAŃ EDUKACYJNO KULTURALNYCH NA TERENIE PARTNERSTWA GMIN LUBUSKA 9, ✓ Projekt nr 24: OCALENIE HISTORII – "ŻYWA LEKCJA HISTORII", ✓ Projekt nr 25: MODERNIZACJA SZKOLNICTWA ZAWODOWEGO W GMINIE SŁAWA – EDYCJA 2. Projekty w niniejszej wiązce pozwalają mieszkańcom obszaru Partnerstwa na poprawę dostępu do usług publicznych i prywatnych. Poziom edukacji to jeden z najważniejszych aspektów dla młodych rodzin, które mieszkają lub planują zamieszkać na obszarze Partnerstwa.
WIĄZKA NR 4 WYKORZYSTANIE ENDOGENICZNYCH POTENCJAŁÓW	

PROJEKTY I OPIS POWIĄZAŃ POMIĘDZY NIMI:	✓ Projekt nr 2: LUBUSKA 9 – PARTNERSTWO NA RZECZ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI ✓ Projekt nr 26: WSPARCIE AKTYWIZACYJNE OSÓB I RODZIN ZAGROŻONYCH WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM NA TERENIE LUBUSKIEJ 9 ✓ Projekt nr 27: SYSTEM SZLAKÓW ROWEROWYCH ŁĄCZĄCYCH GMINĘ SŁAWA Z GMINĄ NOWA SÓL ORAZ GMINĄ KOLSKO (ETAP I) ✓ Projekt nr 28. SYSTEM SZLAKÓW ROWEROWYCH ŁĄCZĄCYCH GMINĘ SŁAWA Z GMINĄ NOWA SÓL ORAZ GMINĄ KOLSKO ETAP II- KONOTOP - MARIANKI ✓ Projekt nr 29: BUDOWA ŚCIEŻKI ROWEROWEJ NA ODCINKU SZLICHTYNGOWA– GRANICA WOJEWÓDZTWA – ETAP I SZLICHTYNGOWA -DRYŻYNA. ✓ Projekt nr 30: BUDOWA ŚCIEŻKI ROWEROWEJ WSCHOWA – OSOWA SIEŃ – GRANICA WOJEWÓDZTWA. ✓ Projekt nr 31: BUDOWA SZLAKU ROWEROWEGO pn. „MATYLDA” W NOWYM MIASTECZKU – etap I. ✓ Projekt nr 32: CENTRUM AKTYWNOŚCI I DZIEDZICTWA NA TERENIE GMINY KOŻUCHÓW. . ✓ Projekt nr 33: ZACHOWANIE I OCHRONA OBIEKTU DZIEDZICTWA KULTUROWEGO – BASZTA „DOMEK KATA” ORAZ JEGO UDOSTĘPNIENIE. ✓ Projekt nr 34: ZARZĄDZANIE PARTNERSTWEM. WZMOCNIENIE MECHANIZMÓW PARTNERSTWA GMIN LUBUSKA 9. ✓ Projekt nr 36: BUDOWA ŚCIEŻKI ROWEROWEJ NA ODCINKU SZLICHTYNGOWA - GRANICA WOJEWÓDZTWA - ETAP II Projekty uzupełniają się w zakresie tworzenia warunków do rozwoju przedsiębiorczości, w tym rozwoju turystyki. Dobry klimat dla biznesu powstaje w sposób systemowy: od lokalnej agencji przedsiębiorczości (która będzie wspierać nie tylko dotychczasowe firmy, ale również ludzi młodych z pomysłami na biznes) po infrastrukturę turystyczno-rekreacyjno-kulturową (pozwalającą rozwijać biznes okołoturystyczny i dającą sygnał dla biznesu, że Partnerstwo przyjęło konkretny kierunek rozwoju), a kończąc na aktywizacji zawodowej osób nieaktywnych zawodowo (wzmacniając tym samym zasoby rynku pracy).
	<i>Źródło : opracowanie własne.</i>

5.2 Procedura wyboru projektów strategicznych

Zgodnie z art. 44 ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027 projekty do dofinansowania mogą być wybrane w sposób konkurencyjny lub niekonkurencyjny, zgodnie z decyzją Instytucji w tym zakresie i pod warunkiem spełnienia warunków ustawy w tym zakresie.

Partnerstwo gmin Lubuska 9, w ramach instrumentu terytorialnego uczestniczy w procesie wyboru projektów, poprzez wskazanie ich, jako kluczowych dla Partnerstwa na liście projektów strategicznych stanowiącej element niniejszej strategii.

W strategii wskazano przedsięwzięcia mające strategiczne znaczenie dla społeczno-gospodarczego rozwoju Partnerstwa Gmin Lubuska 9 w obszarach wsparcia przeznaczonych dla Innych Inwestycji Terytorialnych w Funduszach Europejskich dla Lubuskiego 2021-2027 oraz dla projektów, których podmioty realizujące będą określone we wniosku o dofinansowanie.

Wskazane w Strategii IIT Partnerstwa Gmin Lubuska 9 przedsięwzięcia zostały wytypowane w trakcie prac nad Strategią w ramach wewnętrznego procesu konsultacji, doboru, integracji i oceny projektów przeprowadzanego przez wszystkie gminy porozumienia. Projekty te zostały zgłoszone jako propozycje przedsięwzięć strategicznych, a następnie, na etapie opiniowania strategii zgodnie w art. 36 ust. 4 Ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027, poddane procesowi opiniowania przez Instytucję Zarządzającą programem FEWL 2021-2027. Zgodnie z Ustawą z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027 w ramach trybu niekonkurencyjnego dla Strategii Partnerstwa Gmin Lubuska 9, została przygotowana lista zintegrowanych projektów strategicznych w formie fiszek projektowych.

Zebranie propozycji i weryfikacja projektów.

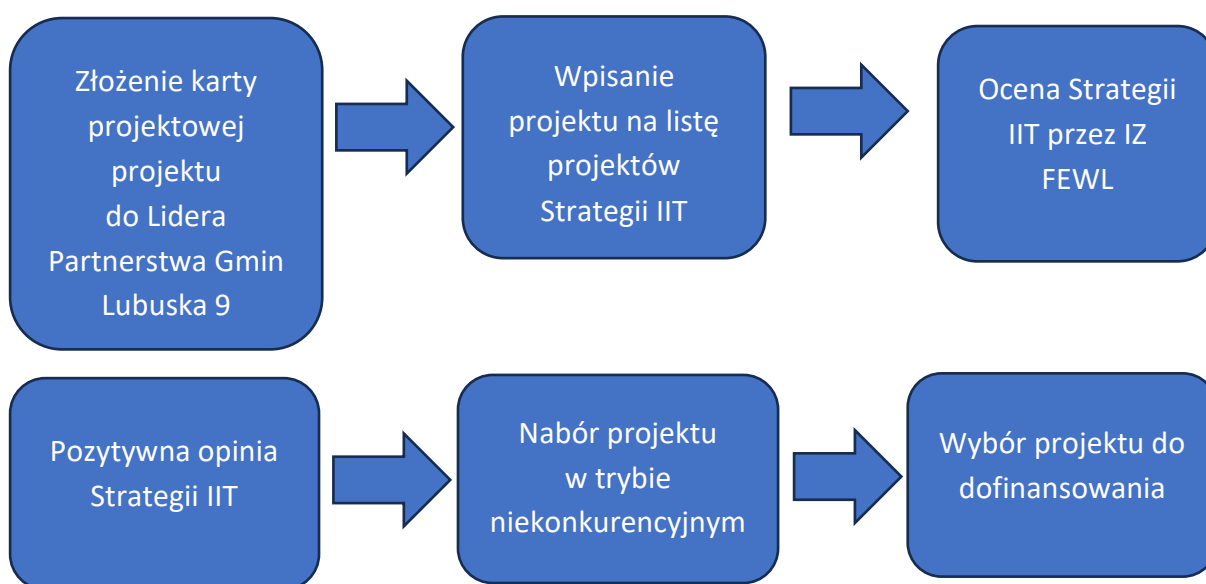
W ramach pierwszego etapu prac nad doбором projektów i ich integracją wszyscy partnerzy porozumienia IIT przesłali fiszki projektowe, zawierające informacje niezbędne do późniejszej oceny i integracji projektów. Pierwsze propozycje projektów uwzględniały między innymi obserwacje na temat potrzeb inwestycyjnych wskazanych przez mieszkańców w procesie prac nad diagnozą. Karty przedsięwzięć projektowych musiały zawierać nazwę projektu, cel projektu, wnioskodawcę, krótki opis projektu, beneficjentów projektu, wskaźniki produktu i rezultatu, szacowaną kwotę projektu oraz przewidywany termin złożenia wniosku o dofinansowanie i realizacji projektu. Zgłaszane projekty muszą mieć charakter strategiczny dla rozwoju społeczno – gospodarczego partnerstwa i wpisywać się w cele strategiczne, priorytety i działania Strategii IIT. Projekty musiały również wpisywać się w możliwe obszary wsparcia dedykowane instrumentom IIT, odnosić się do zdiagnozowanych potrzeb i problemów rozwojowych (zawartych w części diagnostycznej Strategii IIT), określać wskaźniki

produktu i rezultatu, a także mieścić się w ramach kwot przeznaczonych na dofinansowanie projektów w ramach Partnerstwa Gmin Lubuska 9.

W kolejnym etapie prac nad listą projektów, Lider Partnerstwa przy wsparciu merytorycznym Związku Miast Polskich (we współpracy z Liderem projektu w ramach realizacji projektów CWD i CWD PLUS), przeprowadził selekcję fiszek projektowych zgłoszonych przez partnerów partnerstwa i jednostki działające na ich terenie w ramach prac nad Strategią IIT. Zgłaszane projekty musiały być zgodne z określonymi celami Strategii Partnerstwa Gmin Lubuska 9 i najpełniej je realizować, dając możliwość osiągnięcia założonych rezultatów strategii. Strategia, wraz z listą projektów stanowiła przedmiot konsultacji społecznych, co również zdecydowało o kształcie listy przedsięwzięć.

Wskazane w dokumencie projekty będą podlegały ocenie Instytucji Zarządzającej FEWL 2021-2027 według kryteriów formalnych i merytorycznych, zatwierdzanych przez Komitet Monitorujący programu regionalnego FEWL 2021-2027.

Schemat 1. Procedura wyboru projektów strategicznych.

Źródło: opracowanie własne.

6. Wdrażanie: warunki i procedury obowiązujące w realizacji Strategii

6.1. Zarządzanie wdrażaniem Strategii

6.1.1. Forma instytucjonalizacji

Formalna współpraca samorządów Partnerstwa sięga 13 stycznia 2021 r., kiedy podpisano list intencyjny w sprawie wzmocnienia partnerstwa międzygminnego. W związku z przystąpieniem gmin tworzących Partnerstwo do projektu CWD+, organy stanowiące poszczególnych gmin przyjęły w czerwcu 2022 r. stosowne uchwały, wyrażające zgody na zawarcie porozumienia międzygminnego w celu przygotowania i realizacji strategii „Partnerstwa Gmin – Lubuska 9”.

W toku prac nad dokumentem strategicznym, jako właściwą formę instytucjonalizacji współpracy partnerskiej, wybrano **porozumienie międzygminne**, które **zostało zawarte** przez wszystkich Partnerów **8 maja 2023 r.**

6.1.2. System zarządzania wdrażaniem Strategii

Dla zapewnienia urzeczywistnienia zapisów dokumentu strategicznego, niezbędne jest określenie odpowiednich, dedykowanych **ram współpracy instytucjonalnej**, które pozwolą w efektywny sposób monitorować postęp realizacji zaprojektowanych przedsięwzięć oraz osiągania zakładanych celów.

Podstawowym warunkiem dla osiągnięcia powyższych rezultatów jest zacieśnienie wzajemnych więzi jednostek samorządu terytorialnego tworzących Lubuską 9, a w konsekwencji, **formalna i faktyczna instytucjonalizacja Partnerstwa**, dzięki któremu posiadać ono będzie **atrybuty i narzędzia umożliwiające realizację celów strategicznych**.

Docelowy kształt Partnerstwa – w jego wymiarze instytucjonalnym – powinien zawierać następujące elementy:

1. **Rada Partnerstwa** – pod rotacyjnym przewodnictwem władarzy jednostek wchodzących w jego skład.
2. **Grupa Robocza** – złożona z przedstawicieli jednostek wchodzących w skład Partnerstwa, pod stałym kierownictwem Dyrektora Biura Partnerstwa.
3. **Zespoły robocze** – powoływane przez Radę Partnerstwa spośród propozycji zgłoszonych przez jej członków (obejmujących przedstawicieli administracji

samorządowej, organizacji pozarządowych, kluczowych interesariuszy, etc.), do bieżącego opracowywania działań podejmowanych przez Partnerstwo.

4. **Koordynatorzy projektów** – pracownicy poszczególnych jednostek tworzących Partnerstwo, odpowiedzialni za wdrażanie projektów na poziomie gmin.
5. **Biuro Partnerstwa** – jednostka powołana przez Partnerstwo do koordynacji i realizacji projektów zapisanych w Strategii.

Rada Partnerstwa, jako **główna oś komunikacyjna i decyzyjna Lubuskiej 9**, powinna odbywać regularne posiedzenia (nie rzadziej niż raz na pół roku), w czasie których jej członkowie powinni zapoznawać się z bieżącymi efektami działań związanymi z realizacją celów Partnerstwa przez Grupę Roboczą i Biuro Partnerstwa oraz monitorować postępy realizacji Strategii. Do wyłącznych kompetencji Rady Partnerstwa będzie należało podejmowanie kluczowych, strategicznych i kierunkowych decyzji związanych z działaniami Partnerstwa, w tym także z rozszerzaniem lub ograniczaniem jego składu, wyznaczania zadań i celów przed Grupą Roboczą, Zespołami Roboczymi i Biurem Partnerstwa, a także monitorowanie efektów podejmowanych przez poszczególne organy Partnerstwa działań. Rada Partnerstwa będzie więc pełnić rolę komitetu sterującego wdrażaniem Strategii.

Grupa Robocza stanowić powinna **zespół kluczowych przedstawicieli poszczególnych samorządów**, którzy **na poziomie operacyjnym odpowiedzialni będą za wdrażanie zapisów Strategii i realizację projektów na poziomie gmin Partnerstwa**. Dla zapewnienia efektywności działań Grupy Roboczej istotne jest, by w jej skład wchodziły osoby posiadające zarówno odpowiednie kompetencje, jak i stosowne umocowanie w strukturze swoich macierzystych samorządów, co pozwoli im skutecznie współpracować z pozostałymi komórkami organizacyjnymi urzędów gmin i jednostek powiązanych. Kluczowym aspektem dla efektywnej realizacji zadań Grupy Roboczej będzie także cykliczność jej prac, w formie co najmniej comiesięcznych spotkań oraz regularnego uczestnictwa jej członków w różnorodnych formach wymiany doświadczeń i podnoszenia kwalifikacji dla przedstawicieli jednostek samorządu terytorialnego.

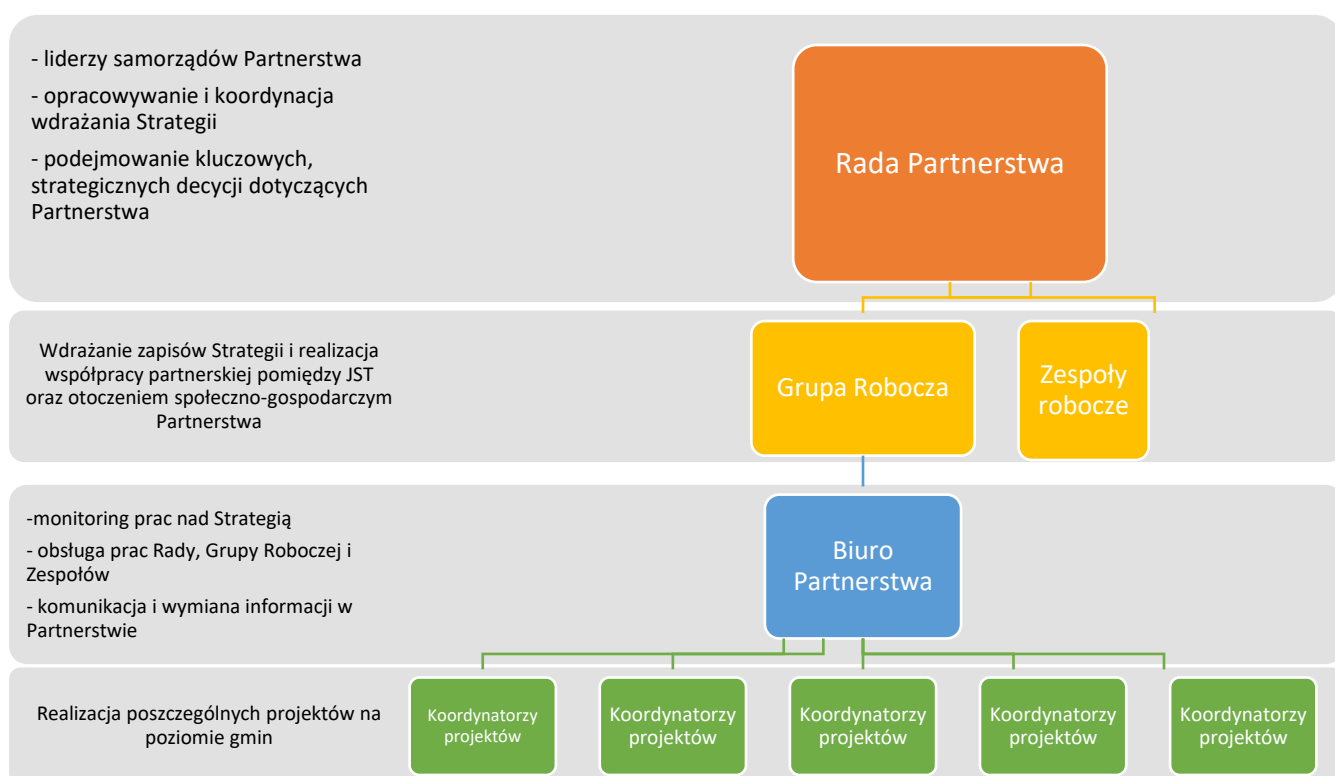
Zespoły robocze powinny skupiać **reprezentantów poszczególnych samorządów Partnerstwa**, ale także przedstawicieli **interesariuszy, organizacji pozarządowych, instytucji samorządowych i administracji**, odpowiedzialnych za realizację poszczególnych projektów na poziomie gmin, dla potrzeb każdego z podejmowanych przez Partnerstwo projektów. Powoływanie zespołów roboczych umożliwi sprawne zarządzanie projektami, a także umożliwi odpowiedni poziom partycypacji społecznej na poziomie realizacji i monitorowania zapisów Strategii.

Koordynatorzy projektów stanowić będą każdorazowo **poziom operacyjny dla poszczególnych projektów na szczeblu gmin Partnerstwa**. Można domniemywać,

iż w większości przypadków będą nimi członkowie Grupy Roboczej, jednak w określonych sytuacjach (np. potrzeby posiadania określonych kompetencji, specjalistycznej wiedzy, etc.) mogą być nimi inne osoby wskazane przez władze poszczególnych gmin.

Biuro Partnerstwa będzie skupiało w swoich zadaniach **monitorowanie postępów prac nad Strategią oraz animowało realizację jej zapisów**. Do zadań Biura będzie należała **koordynacja komunikacji** pomiędzy samorządami Partnerstwa, **prowadzenie prac** Rady Partnerstwa, Grupy Roboczej i nadzór nad realizacją zadań postawionych przed koordynatorami projektów. Zadaniem Biura Partnerstwa będzie również **poszukiwanie nowych form** zacieśniania współpracy międzysamorządowej oraz poszukiwanie środków finansowych na realizację projektów partnerskich. Kierownik Biura Partnerstwa pełnić będzie funkcję **Koordynatora Grupy Roboczej Partnerstwa**.

Rysunek 26. Schemat organizacyjny systemu realizacji Strategii.

Źródło: opracowanie własne.

6.2. Monitorowanie i ocena wdrażania

6.2.1. Monitorowanie procesu wdrażania Strategii

Monitorowanie wdrażania Strategii to obserwowanie w czasie rzeczywistym procesu realizacji projektów i powstawania w ich ramach produktów. Monitorowanie polega na **systematycznym zbieraniu i przetwarzaniu danych opisujących postęp realizacji programów strategicznych** i skupia się przede wszystkim na **terminowości realizacji zadań i osiągania produktów w zaplanowanych terminach**. Tak rozumiany monitoring spełnia równolegle rolę **systemu wczesnego ostrzegania o ewentualnych nieprawidłowościach**.

Dla zapewnienia efektywności procesu monitorowania wdrażania Strategii niezbędne jest **stałe współdziałanie wszystkich podmiotów** zaangażowanych w realizację działalności Partnerstwa:

- **Rady Partnerstwa** – jako komitetu sterującego wdrażaniem Strategii
- **Biura Partnerstwa** – jako podmiotu koordynującego proces wdrażania Strategii oraz na bieżąco monitorującego efekty realizowanych działań
- **Koordinatorów projektów** – odpowiedzialnych za wdrażanie projektów na poziomie poszczególnych powiatów i gmin
- **Wykonawców zadań strategicznych** – odpowiedzialnych za realizację poszczególnych projektów oraz przekazywanie danych monitorujących ich pracę Biuru Partnerstwa

Wdrażaniu Strategii powinny towarzyszyć dwa rodzaje monitoringu:

- **monitoring rzeczowy** odnoszący się do terminowości realizowania zadań i powstawania produktów;
- **monitoring finansowy** obejmujący analizę przepływów finansowych w ramach realizacji Strategii.

Dbłość o aplikacyjny charakter strategii wiąże się również z opracowaniem sposobu mierzenia efektów jej wdrażania. Monitoring Strategii może przyjmować dwojaki charakter – okresowy lub finalny.

W pierwszym przypadku monitoring oznacza badanie postępu realizacji poszczególnych projektów w wybranym czasie obowiązywania Strategii: może się on odbywać co roku, co dwa lata albo w połowie okresu strategicznego programowania. W drugim przypadku ewaluacji podlega ostateczny stan zrealizowanych projektów, który odbywa się po zakończeniu czasu obowiązywania niniejszego dokumentu.

Ustalono, że monitorowanie, by stać się skutecznym narzędziem w procesie wdrażania strategii, powinno charakteryzować się następującymi zasadami:

- **Wiarygodność** - Informacja musi być bardzo wiarygodna i musi opierać się na niepodważalnych danych. Niedokładne dane systemu monitorowania mogą spowodować podjęcie niewłaściwych działań korygujących.
- **Aktualność** - Informacje muszą być zbierane, przekazywane i oceniane w sposób ciągły, który umożliwi podjęcie na czas działań korygujących oraz stosownych korekt w momencie aktualizacji strategii.
- **Obiektywność** - Monitorowanie prowadzone w oparciu o analizę wskaźników porównawczych daje możliwość prowadzenia obiektywnej oceny, niezakłóconej subiektywnością, wynikającą z przywiązania do własnych pomysłów.
- **Realizm** - Monitorowanie musi być zgodne z realiami niniejszej Strategii Terytorialnej. Wdrażający strategię powinien dostrzegać przede wszystkim te elementy procesu, które świadczą o wydajności i jakości dostarczanych produktów.
- **Koordinacja informacji** - Monitorowanie musi być skoordynowane z tokiem pracy tak, aby nie wpływało na ich zahamowanie, ani też nie przeszkadzało w realizacji podejmowanych działań. Monitorowanie każdego z etapów projektu powinno wpływać na powodzenie realizacji całej strategii. Oceny, których dokonuje się w trakcie jego realizacji, powinny być znane członkom Porozumienia, a w przypadku ujawnienia uchybień, należy podjąć działania, których celem będzie naprawienie błędów oraz zapobieżenie powstaniu podobnych sytuacji w przyszłości. Informacje płynące z prowadzonego monitoringu powinny docierać do wszystkich członków wchodzących w skład struktury Porozumienia tak, aby umożliwić im właściwe podejmowanie decyzji dotyczących realizacji projektu.
- **Elastyczność monitorowania** - Mechanizm i sam proces monitorowania muszą być na tyle elastyczny, aby mógł szybko reagować na zachodzące zmiany. Również w przypadku dokonywania zmian i korekt projektu należy dbać o to, aby modyfikować system oceny w sposób dostosowany do zmieniających się oczekiwań w późniejszych etapach projektu.
- **Normatywność i operacyjność monitorowania** - Skuteczny system monitorowania w przypadku wykrycia uchybień i odchyłeń od przyjętych norm powinien wskazywać, jakie należy podjąć działania korygujące. W sposobie raportowania powinno być zastrzeżone, jakie działania należy podjąć w przypadku, kiedy zakładane w projekcie rezultaty nie zostają osiągnięte bądź ich jakość budzić będzie wątpliwość. W każdym projekcie

należy wskazać, jakie działanie może podjąć odbiorca projektu, aby wyrównać dysproporcje i doprowadzić do realizacji założonego celu.

Procedury monitoringu

Procedura monitoringu opiera się na cyklicznym procesie zbierania i analizowania danych, a skład podmiotów zaangażowanych w monitorowanie obejmuje odpowiednie organy statutowe wynikające z formy instytucjonalizacji Partnerstwa, w tym przypadku porozumienia. Z chwilą rozpoczęcia monitoringu uprawniony podmiot – określony przez Radę Partnerstwa - będzie zbierać dane, które następnie poddane zostaną analizie. Analiza wyników stanowi podstawę do ich interpretacji, w jakim zakresie zgodne są z założonymi stanami i wartościami. W przypadku stwierdzenia przekroczeń wartości, analizowane są przyczyny zaistniałych zdarzeń i następuje analiza czy konieczna jest modyfikacja założeń wyjściowych. Uprawniony organ - podejmuje następnie decyzję, czy konieczne jest jakakolwiek akcja zmierzająca do likwidacji odchyłań.

6.2.2. Ocena (ewaluacja) stopnia osiągnięcia celów strategicznych

Na potrzeby **oceny stopnia osiągnięcia celów strategicznych** (a więc – skuteczności wdrażania Strategii) przyjęto zasady ewaluacji Strategii. W odróżnieniu od monitoringu, który jest procesem ciągłym, **ewaluacja odbywa się w konkretnych punktach osi czasu**. Zaplanowano dwa zasadnicze momenty wykonania ewaluacji Strategii Partnerstwa Lubuska 9:

- gdy strategia ma wyodrębnione etapy kończące się konkretnymi rezultatami – ewaluacji etapowej (**ewaluacji mid-term**);
- na zakończenie całego procesu wdrażania strategii (**ewaluacja końcowa, ewaluacja ex-post**).

Przedmiotem ewaluacji jest - co do zasady - **stopień osiągnięcia celów strategicznych**, której to oceny dokonuje się na dwóch poziomach:

- **skuteczności osiągania rezultatów bezpośrednich**,
- **skuteczności osiągania celów strategicznych** (rezultatów strategicznych).

W systemie oceny należy uwzględnić stosowanie poniższych kryteriów:

- **trafność**, rozumianą jako adekwatność zaplanowanych projektów do przyjętych wcześniej celów strategicznych i kierunków działań;

- **efektywność**, rozumianą jako zadowalająca relacja między nakładami (finansowymi, ludzkimi, administracyjnymi), a osiągniętymi efektami;
- **skuteczność**, rozumianą jako ocena stopnia realizacji zakładanych celów.
- **użyteczność**, rozumianą jako dopasowanie osiągniętych efektów strategii (produktów i rezultatów) do faktycznych potrzeb beneficjentów;
- **trwałość** rozumianą jako pewność kontynuowania rezultatów strategii przez zaplanowany okres (nie krótszy, niż 5 lat) po zakończeniu fazy realizacyjnej projektów.

Procedury ewaluacji

Procedura ewaluacji opera się na okresowym zbieraniu danych i ocenie czy wdrażanie Strategii przebiega zgodnie z planem. Zgodnie z wyznaczonymi w procedurach terminami (ewaluacja śródkresowa i ex post) rozpoczyna procedurę ewaluacji zbierając dane, następnie następuje ich analiza, która stanowi podstawę do ich interpretacji. W przypadku stwierdzenia przekroczeń wartości, analizowane są przyczyny zaistniałych zdarzeń i następuje analiza czy konieczna jest modyfikacja założeń wyjściowych. Uprawniony organ podejmuje następnie decyzję, czy konieczne jest jakkolwiek akcja zmierzająca do likwidacji odchyleń.

7. Opis zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych

7.1. Partycypacja społeczna na etapie przygotowywania Strategii

Dla zapewnienia możliwie najszerszego udziału społeczności lokalnej w procesie planowania strategicznego, zastosowano różnorodne metody włączenia interesariuszy z obszaru Partnerstwa, obejmujące zarówno informowanie o podejmowanych działaniach, konsultowanie jak i kreowanie rozwiązań i podejmowanie decyzji przez lokalną społeczność. Szczególnie ważny był szeroki udział mieszkańców i interesariuszy na etapie diagnozy. Wiedzę pozyskaną z danych zastanych, analiz i statystyk zestawiono z informacjami pozyskanymi w toku badań ankietowych skierowanych do różnych grup odbiorców oraz w efekcie zorganizowanych warsztatów strategicznych.

Na etapie diagnozy przeprowadzono badania ankietowe zbierające opinie poszczególnych grup interesariuszy według metodologii Związku Miast Polskich, przygotowanej specjalnie na potrzeby projektu CWD. W ramach badań zastosowano ankietę internetową skierowaną do mieszkańców obszaru poruszającą temat postrzegania Partnerstwa jako miejsca do życia, sposobu korzystania z usług na terenie Partnerstwa i poza nim oraz zapotrzebowania na przedsięwzięcia, które powinny zostać zrealizowane w latach przyszłych. Badanie przeprowadzono online w lipcu i sierpniu 2022 na próbie 394 internautów – mieszkańców.

W ramach drugiego obszaru analizy zorganizowano badanie ankietowe uczniów ostatnich klas szkół ponadpodstawowych na temat ich planów życiowych i zawodowych, postaw przedsiębiorczych oraz postrzegania obszaru jako miejsca do życia. Przeprowadzono je online w czerwcu 2022, na próbie 465 uczniów, z których 442 zamieszkiwało na obszarze partnerstwa.

Trzecim badaniem opinii była ankietka skierowana do lokalnych liderów, czyli osób aktywnych na rzecz lokalnej społeczności, ważnych z punktu widzenia rozwoju obszaru. Byli to zarówno liderzy społeczni, przedsiębiorcy oraz przedstawiciele lokalnej administracji. Ankietka zbierała „ekspercką” wiedzę liderów na temat obszaru, przepływu mieszkańców między gminami w celu realizacji usług oraz przedsięwzięć koniecznych dla dalszego rozwoju Partnerstwa. Badanie przeprowadzono online i stacjonarnie w lipcu i sierpniu 2022 na próbie 70 lokalnych liderów.

Kolejnym zastosowanym na etapie diagnozy narzędziem badawczym była matryca przepływu usług skierowana do przedstawicieli samorządów należących do Partnerstwa zbierająca wiedzę i opinię na temat kierunków i częstotliwości przepływu ludności na terenie Partnerstwa i poza nim, w celu realizacji potrzeb życiowych. Badanie zostało przeprowadzone w formie pogłębionych wywiadów strukturyzowanych z burmistrzami i wójtami, które były nie tylko podstawą do opracowania matrycy bilansu usług na terenie Partnerstwa, ale także dostarczyły cennej wiedzy na temat obszaru Partnerstwa i postrzegania wyzwań rozwojowych przez liderów samorządowych.

Należy wspomnieć, że informacje o odbywających się ankietach i badaniach były zamieszczane na stronach internetowych i w mediach społecznościowych partnerów lub przesyłane bezpośrednio do wytypowanych grup interesariuszy (np. lokalnych liderów), którzy zostali wcześniej zidentyfikowani w toku pracy warsztatowej grupy roboczej.

Kolejnym narzędziem włączenia na etapie diagnozy były spotkania warsztatowe i konsultacyjne z członkami Rady Partnerstwa i Grupy Roboczej oraz lokalnymi liderami. Dotyczyły one wypracowania listy głównych wyzwań i potencjałów partnerstwa i uczestniczyli w nich przedstawiciele sektora samorządowego, lokalnych organizacji, instytucji i firm. W maju 2022 roku odbyło się spotkanie, na którym w pierwszym kroku wypracowano plan pracy i przedstawiono założenia projektu, a w drugim w trakcie wizyty studyjnej diagnozowano potencjały i problemy Partnerstwa. Następnie w sierpniu 2022 roku miały miejsce warsztaty diagnostyczne, na których analizie podlegał wymiar gospodarczy, społeczny, środowiskowo-przestrzenny i instytucjonalny. Natomiast we wrześniu 2022 roku nastąpiła prezentacja diagnozy wraz z dyskusją i propozycją zmian w dokumencie.

Zrealizowane w znacznym stopniu własnymi zasobami Partnerstwa badania dostarczyły unikatowego zasobu danych i informacji o gminach i ich mieszkańcach: opiniach, preferencjach, zachowaniach, planach i aspiracjach. Powtarzalność części pytań we wszystkich 3 badaniach umożliwiła zbadanie oglądu tych samych zjawisk przez różne grupy społeczne. Przeprowadzenie analogicznych badań we wszystkich partnerstwach biorących udział w projekcie CWD umożliwiło natomiast porównanie sytuacji gmin partnerstwa na tle innych partnerstw z terenu całego kraju. Sposób organizacji badań (z dużym zaangażowaniem Partnerów) oraz szeroko stosowana formuła badania opinii publicznej, wniosła dodatkowo do prac diagnostycznych walor partycypacji społecznej mieszkańców. Zgromadzone dane pozostają do dyspozycji Partnerstwa i umożliwiają - w miarę potrzeb, dalszą pogłębioną analizę wyników.

Robocza wersja dokumentu diagnozy została poddana debacie publicznej, w wyniku której zostały wprowadzone poprawki oraz dodatkowe treści. W tym celu została

przygotowana prezentacja, będąca streszczeniem diagnozy, która została omówiona podczas spotkania podsumowującego diagnozę, które odbyło się 27 września 2022 roku w Jesionce (gmina Kolsko). Dokumenty te wraz z pełnym tekstem diagnozy zostały upublicznione na stronach internetowych partnerów. Ponadto, diagnozę przekazano do konsultacji Urzędowi Marszałkowskiemu Województwa Lubuskiego. Ostateczny kształt tego dokumentu został przedyskutowany z przedstawicielami Rady Partnerstwa oraz członkami Grupy Roboczej w formie indywidualnych konsultacji.

Etap przygotowania strategii również przebiegał z uwzględnieniem aspektu włączenia społecznego. Na etapie konstruowania wizji, misji i celów zorganizowano warsztaty strategiczne z udziałem partnerów i lokalnych interesariuszy. Materiał z warsztatów posłużył do wyznaczenia kluczowych kierunków działań. Na ich podstawie poszczególne samorządy proponowały konkretne projekty, które zostały zapisane w strategii. W ramach pracy nad strategią odbyły się 3 spotkania warsztatowo-robocze:

- 7 grudnia 2022 r. w Kozuchowie
- 12 grudnia 2022 r. w Sławie
- 20 stycznia 2023 r. w Kozuchowie

W warsztatach wzięli udział przedstawiciele:

- partnerów społeczno-gospodarczych,
- podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie,
- podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska.

Na tym etapie interesariusze mogli także zgłosić swoje propozycje projektów. W tym celu został opracowany wzór fiszki projektowej i z pomocą którego wszystkie zainteresowane osoby mogły proponować działania. Informacja o naborze projektów znalazła się na stronie internetowej i w mediach społecznościowych każdego samorządu.

Łącznie w proces przygotowania strategii udało się zaangażować zarówno mieszkańców jak i partnerów społeczno-gospodarczych w tym przedstawicieli instytucji, organizacji i lokalnych przedsiębiorstw, reprezentantów społeczeństwa obywatelskiego w tym aktywnych mieszkańców i organizacje pozarządowe, podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych oraz równości płci i niedyskryminacji.

Niniejsze grono interesariuszy zostało zidentyfikowane przez Grupę Roboczą na początku procesu prac nad Strategią i osoby te były zapraszane do pracy na każdym etapie jej tworzenia. Ponadto, wiele narzędzi partycypacyjnych zostało rozpowszechnionych wśród wszystkich mieszkańców i każda zainteresowana osoba miała możliwość włączenia się w proces.

W okresie 11.01. – 28.01.2024 r. prowadzone były konsultacje społeczne z wykorzystaniem: elektronicznego formularza zgłaszania uwag, formularza w wersji word, pdf oraz osobiście w siedzibie urzędów gmin wchodzących w skład Partnerstwa Lubuska 9 (Gminy Kożuchów, Bytom Odrzański, Wschowa, Sława, Szlichtyngowa, Nowe Miasteczko, Nowa Sól – gmina wiejska, Koloski, Siedlisko).

Konsultacje społeczne były ważnym narzędziem partycypacji obywatelskiej i pozwoliły na uwzględnienie różnorodnych perspektyw w procesie podejmowania decyzji. W ramach procesu konsultacyjnego uwagi zgłosili Gmina Sława oraz reprezentant społeczności lokalnej z Gminy Kolsko. Uwagi zostały zgłoszone przy wykorzystaniu elektronicznego formularza jak również drogą mailową.

W wyniku konsultacji społecznych zwrócono uwagę na techniczny aspekt struktury strategii oraz potrzebę uwzględnienia zapisów dotyczących potencjału rozwojowego gmin. Zaproponowano również korektę listy projektów strategicznych do realizacji w ramach Partnerstwa Gmin Lubuska 9 w zakresie wykorzystania OZE w Gminie Kolsko.

Lider partnerstwa – Gmina Kozuchów we współpracy z partnerami, przeanalizowali zebrane opinie i wyciągnęli konkretne wnioski i rekomendacje.

Na podstawie konsultacji wprowadzona została korekta istotnych zapisów technicznych do strategii oraz wprowadzono zmiany w zakresie listy projektów strategicznych.

Partnerstwo Gmin – Lubuska 9 nadal kontynuuje dialog otwarty z mieszkańcami i będzie uwzględniać ich opinie w dalszych działaniach.

7.2. Partycypacja społeczna na etapie realizacji Strategii

Realizacja Strategii będzie kolejnym etapem, który powinien cechować się włączaniem społeczności lokalnej w działania władz samorządowych wynikające z realizacji Strategii.

Na poziomie zarządczym społeczność lokalna powinna być systematycznie informowana o stopniu realizacji Strategii i osiągniętych rezultatach strategicznych oraz celach. Informacje te mogą być przekazywane obywatelom poprzez cykliczne komunikaty na podstawie przyjętych przez Radę Partnerstwa protokołów, jak również powinny stanowić część raportów o stanie gmin podawanych corocznie do wiadomości publicznej przez władze lokalne.

Reasumując, udział mieszkańców na etapie realizacji Strategii będzie przyjmował różne formy: od bardziej biernych polegających na komunikowaniu zagadnień, informowaniu o kolejnych etapach, po bardziej czynne, np. spotkania, dialog, pozyskiwanie informacji, wypracowywanie koncepcji, programu funkcjonalnego. Wybór stosownych działań włączających społeczność lokalną spośród szerokiego katalogu możliwości, będzie zależał od etapu wdrażania poszczególnych projektów. Za działania zwiększające partycypację społeczną odpowiedzialne będą przede wszystkim samorządy zaangażowane w dany projekt strategiczny, przy współpracy Biura Partnerstwa.

7.3. Partycypacja społeczna na etapie oceny efektów strategii

Włączenie społeczne na etapie oceny efektów Strategii będzie odbywało się dwutorowo. Z jednej strony społeczność lokalna będzie informowana o stopniu realizacji wskaźników, z drugiej sama będzie uczestniczyć w ocenie ich realizacji. Informacja o poczynionych postępach w realizacji zostanie upubliczniona poprzez zamieszczenie na stronach internetowych wszystkich samorządów w formie raportu.

Jednocześnie monitoring niektórych wskaźników będzie odbywał się na podstawie badań opinii publicznej, które przyjmą różne formy np. badań ankietowych, w tym powtórzenia badań z etapu diagnozy czy innych badań sondażowych na temat oceny procesów, które zaszły na obszarze partnerstwa w trakcie i po zakończeniu wdrażania strategii, wywiadów lub badań fokusowych dotyczących jakości życia na obszarze Partnerstwa i debat z władzami publicznymi i partnerami społeczno-gospodarczymi na temat efektów zrealizowanych działań.

Podobnie jak na poprzednich etapach, narzędzia te będą stosowane na całym obszarze Partnerstwa i obejmować będą mieszkańców, partnerów społeczno-gospodarczych, reprezentantów społeczeństwa obywatelskiego, podmioty działające na rzecz ochrony środowiska i podmioty odpowiedzialne za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych oraz równości płci i niedyskryminacji.

Wyniki badań opinii publicznej podobnie jak wskaźniki oparte na innych zebranych danych zostaną upowszechnione i podane do wiadomości lokalnej społeczności.

8. Opis procesu strategicznej oceny oddziaływania na środowisko

Strategia terytorialna Partnerstwa Gmin Lubuska 9 została poddana procedurze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko. Pismem o numerze WZŚ.411.12.2024.JF z dnia 6 lutego 2024 r. Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Gorzowie Wielkopolskim stwierdziła, że istnieje **brak potrzeby przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu strategicznego pn. „Strategia Partnerstwa Gmin Lubuska 9”**.

Projekt Strategii określa kierunki strategicznego rozwoju szczególnej formy współpracy międzysamorządowej, jaką jest partnerstwo gmin, obejmujące gminy Bytom Odrzański Kolsko, Kozuchów, Nowa Sól, Nowe Miasteczko, Siedlisko, Sława, Szlichtyngowa i Wschowa w perspektywie najbliższych 7 lat.

Dokument ten stanowi wyraz współpracy samorządów lokalnych na rzecz zintegrowanego planowania rozwoju, ale jest także uzupełnieniem obowiązujących lokalnie w poszczególnych jednostkach samorządu terytorialnego, gminnych strategii rozwoju, jak i dziedzinowych, wieloletnich oraz średniookresowych dokumentów o charakterze strategicznym.

Każdy z szczegółowych celów strategicznych Strategii jest nakierowany na ochronę środowiska. Cel trzeci szczególnie odnosi się do zrównoważonego rozwoju opartego na aktywowaniu nowych potencjałów, tj. ekologicznej energetyki rozproszonej związanej z odnawialnymi źródłami energii, długofalową polityką mieszkaniową, zrównoważoną polityką planistyczną oraz rozwojem transportu publicznego.

Dla ww. projektu dokumentu strategicznego wyjaśniono, że zamierzenia inwestycyjne zaplanowane w ramach celów strategicznych, nie mieszczą się w katalogu przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, wymienionych w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz. U. z 2019 r. poz. 1839, ze zmianami).

9. Źródła finansowania

Biorąc pod uwagę niezwykle szeroki horyzont wyznaczonych do realizacji przez Partnerstwo celów, a także wysoką złożoność wstępnie zaproponowanych projektów strategicznych, architektura finansowania działań wynikających z niniejszego dokumentu jest złożona.

Mając na względzie fakt, iż zasadnicza część celów strategicznych jest wprost skorelowana z potrzebami poszczególnych gmin, w których występują zbliżone problemy i wyzwania rozwojowe, szereg przedsięwzięć podejmowanych samodzielnie w najbliższych latach przez samorządy gminne Partnerstwa – które będą zbieżne z generalnymi celami i kierunkami działań określonymi w niniejszym dokumencie – pozwoli na stopniowe urzeczywistnianie zapisanych w nim celów. Stąd **podstawowym źródłem finansowania działań zmierzających do realizacji Strategii są i będą środki własne miast i gmin tworzących Lubuską 9.**

Równocześnie należy zwrócić uwagę, iż całościowa architektura finansowa realizacji zapisów Strategii pozwala na skorzystanie z szeregu narzędzi i mechanizmów dostępnych dla samorządów Partnerstwa, jako podmiotów publicznych w drodze dedykowanych jednostkom samorządu terytorialnego mechanizmów wsparcia ze strony Unii Europejskiej, rządu, dedykowanych agend rządowych, jak i mechanizmy dostępne komercyjnie na rynku finansowym. W głównej mierze możemy wyróżnić:

- fundusze Unii Europejskiej, dystrybuowane na poziomie krajowym w postaci Programów Operacyjnych;
- fundusze Unii Europejskiej z programu INTERREG;
- środki rządowe, w szczególności Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład, Program Inwestycji Strategicznych, Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych, Program Czyste Powietrze, Rządowy program Odbudowy Zabytków i inne;
- środki rządowe w postaci dedykowanych programów ministerialnych;
- Rządowe Fundusze Celowe;
- Komercyjne instrumenty finansowe dostępne na rynku.

Horyzont czasowy obowiązywania Strategii jest skorelowany z dystrybucją środków europejskich, dlatego **fundamentalnym źródłem dofinansowania zewnętrznego będą fundusze z programu regionalnego Fundusze Europejskie dla Lubuskiego 2021-2027.** W ramach mechanizmu IIT, została **wyodrębniona** alokacja środków na realizację projektów Partnerstwa, która pozwala na przygotowanie ostatecznej listy projektów przeznaczonych do sfinansowania w ramach tej alokacji.

Tabela 17. Alokacja na realizację projektów Strategii w ramach programu regionalnego.

CEL SZCZEGÓŁOWY / OBSZAR	ALOKACJA (EURO)	POZIOM DOFINANSOWANIA
1.2 Cyfryzacja i e-usługi	241 907, 07 €	85%
1.3 Konkurencyjność MŚP	358 894, 83 €	85%
2.2 Wsparcie OZE	352 044, 05 €	85%
2.4 Zmiany klimatu	568 656, 55 €	85%
2.7 Bioróżnorodność i dziedzictwo naturalne	559 771, 16 €	85%
2.8 Mobilność miejska	3 247 899, 75 €	85%
4f. Edukacja – nowoczesna szkoła i przedszkole	3 512 375, 58 €	85%
4h. Włączenie społeczne	1 222 984, 46 €	85%
5.2 Rozwój obszarów wiejskich	4 502 056, 52 €	85%
SUMA	14 566 589, 96 €	

Źródło: Załącznik do uchwały nr 352/4967/23 Zarządu Województwa Lubuskiego z dnia 29 sierpnia 2023 r.

10. Wykazy i spisy

Wykaz rysunków

Rysunek 1. Centrum Wschowy.....	9
Rysunek 2. Położenie Partnerstwa Lubuska 9 w skali regionu.	11
Rysunek 3. Lapidarium rzeźby nagrobnej w Kozuchowie.	13
Rysunek 4. Rynek w Bytomiu Odrzańskim.	20
Rysunek 5. Pomnik byka Ilona we Wschowie.	23
Rysunek 6. Ratusz w Nowym Miasteczku.	35
Rysunek 7. Mapa połączeń komunikacyjnych.....	37
Rysunek 8. Schemat programowania rozwoju Partnerstwa.....	39
Rysunek 9. Jezioro Sławskie.	40
Rysunek 10. Ulica Kilińskiego we Wschowie.....	66
Rysunek 11. Sieć miast Partnerstwa i w jego otoczeniu wg liczby ludności.	71
Rysunek 12. Partnerstwo Lubuska 9 – struktura sieci osadniczej.....	73
Rysunek 13. Partnerstwo Lubuska 9 – Partnerstwo Lubuska 9 – Ochrona i kształtowanie środowiska, system powiązań przyrodniczych..	75
Rysunek 14. Partnerstwo Lubuska 9 – Zabytki i krajobraz kulturowy.....	77
Rysunek 15. Partnerstwo Lubuska 9 – Transport i komunikacja..	79
Rysunek 16. Partnerstwo Lubuska 9 – Infrastruktura techniczna i OZE.....	81
Rysunek 17. Maksymalne zapotrzebowanie na powierzchnię użytkową mieszkań w Partnerstwie gmin południowo-wschodniej części woj. Lubuskiego - "LUBUSKA 9" do 2041.....	87
Rysunek 18. Pozytywne i negatywne schematy rozwoju zabudowy i zagospodarowania.....	92
Rysunek 19. OSI – Miejskie obszary funkcjonalne określone w SRWL 2030.....	95
Rysunek 20. OSI – Obszary wiejskie określone w SRWL 2030.....	97
Rysunek 21. OSI – Obszary przygraniczne określone w SRWL 2030	99

Rysunek 22. Obszary zagrożone powodzią określone w SRWL 2030.	100
Rysunek 23. OSI kluczowe dla FS4 – OSI I, OSI II.....	116
Rysunek 24. OSI kluczowe dla FS4 – OSI III, OSI IV.....	119
Rysunek 25. Przybliżone lokalizacje realizacji projektów/siedziby liderów projektów.....	173
Rysunek 26. Schemat organizacyjny systemu realizacji Strategii.....	181
Rysunek 27. Warsztaty strategiczne w Sławie, 23 VIII 2022 r.....	189

Spis tabel

Tabela 1. Klasyfikacja gmin pod względem występowania typu obszaru wymagającego długofalowej interwencji.	15
Tabela 2. Kluczowe zasoby Partnerstwa.	22
Tabela 3. Kluczowe produkty Partnerstwa.	23
Tabela 4. Cele strategiczne Partnerstwa Lubuska 9.....	41
Tabela 5. Definicja celu strategicznego I.....	42
Tabela 6. Definicja celu strategicznego II.....	46
Tabela 7. Definicja celu strategicznego III.....	50
Tabela 8. Definicja celu strategicznego IV.....	55
Tabela 9. Działania i typy operacji przewidziane dla realizacji poszczególnych celów Strategii.	59
Tabela 10. Wskaźniki rezultatu i produktu dla poszczególnych celów strategicznych.....	67
Tabela 11. Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową w Partnerstwie gmin południowo wschodniej części woj. Lubuskiego - "LUBUSKA 9" do 2041 r.....	86
Tabela 12. Proponowane Obszary Strategicznej Interwencji (OSI) i ich oznaczenia kolorem na liście działań i typów projektów przewidzianych dla realizacji poszczególnych celów szczegółowych strategii Partnerstwa Lubuska 9.....	101
Tabela 13. Działania i typy projektów przewidziane dla realizacji poszczególnych celów szczegółowych strategii Partnerstwa Lubuska 9.....	103
Tabela 14. Lista projektów strategicznych Partnerstwa Lubuska 9.....	122
Tabela 15. Lista projektów rezerwowych Partnerstwa Lubuska 9.	164
Tabela 16. Wiązki projektów.....	174
Tabela 17. Alokacja na realizację projektów Strategii w ramach programu regionalnego. ..	194

